

UDRUGA ĐAKA
FRANJEVAČKE KLASIČNE GIMNAZIJE
VISOKO - ZAGREB

BILTEN 12/2010.

ISSN 1332-3830

Zagreb, srpanj 2010.

Bilten Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko - Zagreb
Bogovićeva 1/III (HKD Napredak), 10000 Zagreb

Broj žiro-računa:
Privredna banka Zagreb d.d. u Zagrebu
2340009-1110152376

Uredništvo: Vine Mihaljević, Mato Pelivan, Mile Marinčić

Lektura: Ivo Pranjković

Ilustracija: Diana Širić, akademska kiparica i slikarica, *Adicije*, gips, 2008.

Tehnički uredili: Vlatko Blažanović, Ivo Mađor

Tisak: PRINTERA GRUPA, Sveta Nedelja

Riječ uredništva 5

Izvješće o radu Udruge (*Mato Pelivan*) 7

Financijsko izvješće za 2009 / 2010. (*Anto Franjičević*) 10

Izvješće Nadzornog odbora (*Petar Andelović, Luka Martić, Ferdo Širić*) 12

DVANAESTI IZBORNI SABOR UDRUGE

Zapisnik sa zasjedanja XII. izbornog sabora Udruge (*Mato Pelivan*) 14

Rad Udruge u četverogodišnjem razdoblju (2005-2009) (*Vine Mihaljević*) 18

Perspektive djelovanja Udruge đaka Franjevačke klasične
gimnazije Visoko (*prof. dr. sc. Vjeko Božo Jarak*) 26

PODRUŽNICA U NJEMAČKOJ

Izvješće s godišnje skupštine njemačke podružnice (*Ivan Jeleč*) 29

Sveti Franjo u Wiesbadenu (*Anto Jeličić*) 33

Đakon Mato Valjan proslavio 25 godina rada u HKM-u Giessen (*AP*) 35

SPOMEN NA FRA IGNACIJU GAVRANU

Fra Ignacije Gavran, život u ozračju istine i ljepote (*Ivo Pranjković*) 36

Popper, Solovjev – fra Ignacije (*Mato Baotić, senior*) 40

Kratki traktat o krađi knjiga (*Jozo Džambo*) 41

Triptih sjećanja (*Mijo Nujić*) 44

Fra Ignacije – pedagog za sva vremena (*Mile Marinčić*) 45

Posjet fra Ignaciju Gavranu u bolnicu Koševo (*Stipo Križanac*) 46

Fra Ignacije Gavran (*Anto R. Šoljić*) 48

Fratar na vratima (*Anto Jeličić*) 49

Fra Ignacije Gavran – naš visočki učitelj života (*Anto Dugonjić*) 50

VIJESTI IZ UDRUGE

Dopis provincialata Bosne Srebrenе 54

Susret članova vodstva Udruge s provincialatom Bosne Srebrenе
fra Lovrom Gavranom u Sarajevu i s gvardijanom franjevačkog
samostana Gorica Livno fra Markom Semrenom, u Livnu 55

Prvi „Duhovski susret“ simpatizera, prijatelja i članova Udruge 58

UMJETNOST

Medovićevi Srijemski mučenici na izložbi u Zagrebu (<i>Anto Dugonjić</i>)	59
---	----

KNJIGE

Hrvatski franjevački biografski leksikon (<i>Anto Matković</i>)	61
Franjevački samostan u Livnu (<i>Ivan Markešić</i>)	63
Fra Didak Bunitić – čovjek i djelo (<i>Andelko Mijatović</i>)	70
Fra Andeo Luka Kaić (<i>Vine Mihaljević</i>)	72
Andelko Mijatović, Bruno Bušić. <i>Prilog istraživanju života i djelovanja</i> (<i>Mate Kovačević</i>)	76

IN MEMORIAM

In memoriam fra Ignaciju Gavranu (<i>Uredništvo</i>)	78
Pismena sućut Njemačke podružnice Udruge (<i>Jozo Džambo</i>)	80
Nadgrobno slovo fra Ignaciju Gavranu (<i>Vine Mihaljević</i>)	81
In memoriam akademiku Daliboru Brozoviću (<i>Ivan Markešić</i>)	82
In memoriam Peri Skopljaku (<i>Stipo Križanac</i>)	87
In memoriam Stipi Slipcu (<i>Stipo Križanac</i>)	89
In memoriam Vinku Đođi (<i>Vine Mihaljević</i>)	90

ČLANOVI UDRUGE

Popis članova Udruge	92
----------------------------	----

Riječ uredništva

Poštovani čitatelji! Ove godine objavljujemo dvanaesti broj Biltena, glasila Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko iz Zagreba, koje svim članovima i priateljima Udruge, njenim simpatizerima i dobročiniteljima predstavlja redovita događanja i rad Udruge.

Prema već ustaljenoj strukturi dosadašnjih biltena ponajprije predstavljamo rad Udruge u dijelu koji sadrži izvješće o radu i financijama Udruge te izvješće Nadzornog odbora Udruge. Potom predstavljamo rad XII. izbornog sabora Udruge u hercegovačkom franjevačkom samostanu Dubrava/Zagreb koji je održan 6. lipnja 2009. godine. I ovom prigodom zahvaljujemo vikaru franjevačke provincije Bosne Srebrenе fra Marijanu Karauli koji je predsjedao euharistijskim slavlјem i koji je održao prigodno razmišljanje o biblijskim čitanjima. Zahvaljujemo na gostoprivrstvu domaćinu gvardijanu fra Mladenu Hrkaču, zatim direktoru visočke Gimnazije fra Ivici Studenoviću, koji je uime Franjevačke klasične gimnazije Visoko pozdravio nazočne članove Udruge nadahnutim i poticajnim riječima, a zahvaljujemo također svim sudionicima na Dvanaestom izbornom saboru, članovima i priateljima Udruge, koji su aktivno sudjelovali u radu sabora. Kako smo naveli, ovaj sabor bio je izborni sabor na kojem je predstavljen četverogodišnji rad Udruge i na kojem su izabrana nova tijela Udruge. Stoga zahvaljujemo svim dosadašnjim članovima tijela Udruge, a novoizabranim želimo strpljiv, marljiv, uporan i učinkovit rad u Udrizi i u promicanju visočkih vrednota. Zahvaljujemo prof. dr. sc. Vjek Boži Jarku koji se vrlo rado uviјek odazove našem pozivu za sudjelovanje na saboru te na njegovim pisanim smjernicama djelovanja Udruge koje tematiziraju obitelj, uljudbu i kršćanstvo.

U ovom broju biltena nadalje donosimo događanja iz njemačke podružnice Udruge đaka i prijatelja Franjevačke klasične gimnazije – Visoko, izvješće s održane redovite godišnje skupštine u Wiesbaden - Naurodu, objavljene novinske informacije o skupštini kao i o 25. obljetnici djelovanja trajnog đakona Valjana, člana naše Udruge. Potom ukratko prikazujemo događanja iz Udruge o održavanju „Prvog duhovskog susreta“ u svibnju ove godine u Zagrebu, posjet vodstva Udruge franjevačkom provincialatu Bosne Srebrenе u Sarajevu i posjet franjevačkom bratstvu u livanjskom samostanu te dopis provinciala Bosne Srebrenе iz Sarajeva.

Ovaj broj biltena posebice je posvećen pokojnom profesoru fra Ignaciju Gavranu s prilozima Ive Pranjkovića koji cjelokupni život i djelovanje fra Ignacija predstavlja u orzačju istine i ljepote, Mate Baotića sen. koji u Ignaciju propituje filozofski uzor, Joze Džambe koji iz posebnog iskustva ističe egzistencijalno-eshatološku potku i koji nam donosi pismo fra Ignacija iz 2001. godine, Mije Nujića koji u zrelim godinama s posebnim udivljenjem promatra i prosuđuje fra Ignacijev izbor umjetnika za srednjoškolsku lektiru, Mile Marinčića koji u Ignaciju nasljeđuje uzornog pedagoga u prosvjeti i odgoju, Stipe Križanca koji je iskazao solidarnost u bolesti fra Ignacija koji živi premda nije više biološki živ, Ante R. Šoljića koji narativno snažno ocrtava zgode ali i nezgode s visočkom ikonom, Ante Jeličića u kojem živo i danas živi fratar na vratima i na kraju Ante Dugonjića koji u psihologiskom pristupu propituje sebe, fra Ignacija kojem uvijek daje za pravo, ali pokatkad sa zadrškom

(pre)adolescencije, odraslosti i treće dobi u tekstu ostaje u prijeporu. Dr. Dugonjić također predstavlja Medovićeve *Srijemske mučenike* na izložbi u Zagrebu ocrtavajući i kratku povijesnicu navedene slike.

Nakon priloga iz umjetnosti, predstavlja se nekoliko knjiga. Pripe svega Anto Matković predstavlja *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, Ivan Markešić predstavlja monografiju *Franjevački samostan u Livnu. Prigodom 150. obljetnice samostana sv. Petra i Pavla na Gorici u Livnu* koju je uredio fra Marijan Karaula, zatim Andelko Mijatović predstavlja zbornik radova *Fra Didak Buntić – čovjek i djelo* koji su uredili Stipe Tadić i Marinko Šakota, Vine Mihaljević pak predstavlja zbornik *Fra Andeo Luka Kaić (1894.-1983.)* koji je uredio Marijan Karaula i na kraju Mate Kovačević predstavlja nedavno objavljenu knjigu člana naše Udruge Andelka Mijatovića *Bruno Bušić – Prilog istraživanju života i djelovanja (1939.-1978.).*

“In memoriam” je posvećen pokojnim članovima naše Udruge fra Ignaciju Gavranu, akademiku Daliboru Brozoviću, Peri Skopljaku, Stipi Slipcu i Vinku Đođi.

Na kraju zahvaljujemo svim autorima tekstova, svima onima koji novčano potpomažu izdavanje biltena, kiparici i slikarici Dijani Širić na likovnom opremanju biltena, a na kraju zahvaljujemo svima onima koji su na bilo koji način sudjelovali u pripremi i objavljivanju biltena te koji sudjeluju u radu Udruge i ostvarivanju njениh ciljeva. Ovom prigodom molimo članove koji promijene adresu ili e-mail da nas o tome obavijeste kako bismo mogli na vrijeme objaviti novu adresu. Unaprijed svima zahvaljujemo na suradnji.

Uredništvo

Izvješće o radu Udruge

Poštovani članovi i prijatelji Udruge! Kako vam je poznato te kako je već uobičajeno, izvješće o radu naše Udruge objavljujemo u godišnjem biltenu koji će biti dostupan svim sudionicima trinaestog sabora Udruge, što će se održati 7. kolovoza 2010. godine u franjevačkom samostanu Gorica-Livno.

Dvanaesti izborni sabor Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko iz Zagreba održan je 6. lipnja 2009. godine u hercegovačkom franjevačkom samostanu Dubrava/Zagreb, a iscrpan zapisnik može se pročitati u ovom biltenu. Saboru je nazočilo 68 (šezdесет осам) potpisanih članova Udruge. Prema predviđenom dnevnom redu radnom dijelu sabora prethodilo je u 10 sati misno slavlje koje je predvodio fra Marijan Karaula, vikar franjevačke provincije Bosne Srebrenе.

Izvješće o radu Udruge od 8. sabora održanog 13. kolovoza 2005. godine u Sarajevu do 12. izbornog sabora s detaljnim prikazom za svaku godinu podnio je predsjednik Udruge Vine Mihaljević. On je u svom obraćanju nazočnim gostima, prijateljima i članovima istaknuo da je Udruga u proteklom razdoblju organizirala četiri zapažena međunarodna znanstvena skupa, predstavila osam knjiga te objavila jedanaest publikacija. Rizničar Udruge Ante Franjičević podnio je također iscrpno izvješće o finansijskom poslovanju Udruge u proteklom četverogodišnjem razdoblju (detaljno izvješće o finansijskom poslovanju također se nalazi u zapisniku), a predsjednik Nadzornog odbora Petar Andđelović podnio je izvješće nadzorā o radu Udruge prema kojima su tijela Udruge u izvještajnom razdoblju radila sukladno odredbama Statuta Udruge.

Kako je gore navedeno, 12. sabor Udruge bio je izborni i sukladno odredbama Statuta izabrani su novi članovi tijela Udruge (odluke sabora o izboru članova tijela Udruge mogu se pročitati u ovom biltenu u zapisniku o radu 12. izbornog sabora). Sabor je završio s radom u 13,30 sati, a sudionici sabora nastavili su zajedničko druženje u „visočkom duhu“ za vrijeme ručka.

Sukladno odlukama 12. sabora Udruge te odluci njenog predsjedništa od 21. 9. 2009. godine započelo se s aktivnostima kako bi se počele realizirati namjere Udruge, da u suradnji s bosanskohercegovačkim franjevačkim provincijama, ostvari projekte i objavi CD s franjevačkom duhovnom glazbom „Vis Jukića“ kao i CD s izborima tekstova iz starih franjevačkih kronika. Na sjednici predsjedništva održanoj 21. 9. 2009. godine jednoglasno su određeni članovi koji će se posebice brinuti za ostvarenje navedenih projekata. Tako su za glazbeni projekt imenovani Leonardo Jolić, Mile Marinčić, Marijan Petrović i Marinko Tomić, a voditeljem projekta o tekstovima iz starih franjevačkih kronika imenovan je dr. sc. Jozo Džambo iz München s predloženim članovima suradnicima akademikom Srećkom Džajom također iz München, Vinom Mihaljevićem iz Zagreba te s povjesnicima iz Bosne i Hercegovine koje glavni voditelj projekta sam predloži. Predsjedništvo je dopisom o navedenom obavijestilo provincijala Franjevačke provincije Bosne Srebrenе fra Lovru Gavrana naglasivši nužnost zajedničkih napora u realizaciji navedenih projekata.

U suradnji s fra Ivom Tadićem, s franjevačkom provincijom Bosnom Srebrenom, članovi Predsjedništva Udruge 26. studenog 2009. godine u 19 sati u dvorani „Vije-

*Mato Pelivan,
tajnik Udruge*

nac" Nadbiskupijskog pastoralnog instituta u Zagrebu, Kaptol 29a, uspješno su organizirali praizvedbu filma „*Fra Vjeko Ćurić, bosanski franjevac i mučenik*“ koji je režirao Jakov Sedlar. Praizvedbi filma nazočili su brojni članovi Udruge. U dogovoru s eksprovincijalom Bosne Srebrenе fra Mijom Džolanom, članovi Udruge iz Zagreba sudjelovali su na predstavljanju „*Hrvatske božićne mape 2009. Doprinos kulturi slavljenja Božića*“ koje su organizirali Franjevački institut za kulturu mira i Vijeće franjevačkih zajednica RH i BiH, a predstavljanje je održavno 10. prosinca 2009. godine u 19 sati u muzeju Mimara.

Predsjedništvo Udruge na sjednici održanoj 2. ožujka 2010. godine raspravljalo je općenito o radu i aktivnosti odbora naše Udruge, te je zaključilo da bi odobре trebalo popuniti novim članovima. Nakon što se predsjednik Udruge zahvalio svim dosadašnjim članovima pojedinih odbora na dosadašnjem radu i nakon rasprave o radu pojedinih odbora i o prijedlozima njihovih novih članova, jednoglasno su usvojeni prijedlozi i imenovani članovi odbora:

1) Odbor za članstvo i organizaciju:

- Marinko Tomić, predsjednik
- Mato Pelivan
- Nikola Perković

2) Odbor za kulturno-izdavačku djelatnost:

- Mile Marinčić, predsjednik
- Vine Mihaljević
- Vlatko Blažanović

3) Odbor za vjerski i humanitarni rad:

- Marijan Petrović, predsjednik
- Stanko Mikulić
- Ivan Zeba

4) Odbor za proračun i gospodarstvo:

- Stipe Bešker, predsjednik
- Vinko Hrkać
- Ante Franjičević

5) Odbor za sportsko rekreativski rad:

- Leonardo Jolić, predsjednik
- Nenad Marijan
- Mirko Sesar

Provincijal Bosne Srebrenе fra Lovro Gavran dao je usmenu suglasnost te podržao aktivnosti Udruge u realizaciji navedenih projekta. Na Jurjevdan, 23. travnja 2010. godine, održali smo prethodno dogovoren i pripremljen sastanak u provincijalu Bosne Srebrenе na kojem je uz provincijala fra Lovru Gavrana sudjelovao i definiator fra Mato Topić, a od strane Udruge sudjelovali su Vine Mihaljević predsjednik, Mato Pelivan tajnik i Anto Franjičević rizničar Udruge. Isto tako radi organizacije

održavanja 13. sabora Udruge 23. navečer i 24. travnja ujutro održali smo sastanke s fra Markom Semrenom, gvardijanom franjevačkog samostana Gorica Livno, Jurom Semrenom predsjednikom podružnice Udruge u Livnu i Zoranom Semrenom. Detaljno izvješće o navedenim sastancima može se pročitati u ovom biltenu.

Članovi Odbora za sport i rekreaciju Udruge organizirali su 22. svibnja 2010. godine u Zagrebu „Prvi duhovski susret“ članovâ, prijateljâ i simpatizerâ Udruge u svrhu boljeg međusobnog upoznavanja i zajedničkog druženja s obiteljima. Navedenom susretu nazočilo je oko 90 osoba (članovi udruge i članovi njihovih obitelji).

Dosadašnja stranica Udruge koja se mogla pregledati na www.udrugafkgvisoko.de.vu i www.udrugafkgvisoko.com koju je uređivao Mijo Nujić, predsjednik Njemačke podružnice Udruge prijatelja i đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko, kojemu ovom prigodom zahvaljujemo na uloženom trudu na održavanju stranice i informiranju članova Udruge putem nje, prestaje postojati. Naime Udruga je u Zagrebu otvorila novu domenu www.udfkg.hr i putem te stranice obavještavat će članove o radu i događajima u Udrizi.

Udrugu je uoči Božića 23. prosinca 2009. godine posjetio Jozo Džambo, dopredsjednik Njemačke podružnice Udruge, krajem siječnja 2010. godine predsjednik Hrvatskog kulturnog društva Napredak prof. dr. Franjo Topić, a početkom ožujka 2010. godine Mijo Nujić, predsjednik Njemačke podružnice Udruge.

Financijsko izvješće za 2009/2010. godinu

*Anto Franjičević,
rizničar Udruge*

Financijsko izvješće sadrži "input" i "output" novačnih sredstava od održavanja Dvanaestog izbornog sabora Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko u Zagrebu koji je održan 6. lipnja 2009. godine u hercegovačkom franjevačkom samostanu Dubrava/Zagreb pa do 15. lipnja 2010. godine. Osnovni izvori finansiranja jesu članarina i donacije pojedinih članova i prijateljâ Udruge. Kao i prijašnjih godina, financiranje samo od članarine ne bi ni približno moglo pratiti rad Udruge i objavljivanje njenih publikacija, pa su nam u tom smislu najviše pripomogli pojedini članovi i gospodarstvenici članovi naše Udruge te donacije drugih gospodarstvenika. U proteklom razdoblju posebne donacije za rad i djelovanje Udruga je primila od članova – donatora Udruge bilo da je riječ o članu ili pak o članu gospodarstveniku čije tvrtke donosim abecednim redom: „Bit“ Centar za prevođenje Mарinka Tomića, „EMTEZE“ Ivice Brkičića, „Lerino“ Leonarda Jolića, „Tehnomont“ Ferde Širića, „Wiena“ Ante Franjičevića, zatim od tvrtke „Vodoskok“ Davora Meštrovića, te donacija od članova fra Zdravka Dadića, fra Stipe Karajice, Stipe Beškera i Vinka Hrkaća.

Prihodi i rashodi

Prihodi i rashodi, kako je naprijed navedeno, obuhvaćaju razdoblje od 15. lipnja 2009. do 15. lipnja 2010. godine, odnosno do sastavljanja ovoga financijskog izvješća. Na Dvanaestom izbornom saboru Udruge prikupljeno je financijskih sredstava ukupno 9.970,00 kuna (3.870,00 kn članarine, 3.250,00 kn donacije i knjige te 2.850,00 kn prilozi za zajednički ručak), a potrošeno je 8.220,00 kn (7.500,00 kn za ručak, 600,00 kn dva Enciklopedijska teološka rječnika i 120,00 kn 1 kg kave). Potrebno je ovom prigodom istaknuti da je financijski trošak za obiteljsko druženje simpatizera, prijatelja i članova Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko 22. svibnja 2010. godine u Zagrebu nazvano „Prvi duhovski susret 2010.“, na kojem je sudjelovao više od 80 sudionika, zajedno podmirili Leonardo Jolić i Ante Franjičević u iznosu 8.200,00 kuna. Tom je prigodom sakupljeno 3.712,00 kn i 2.000,00 kn donacija što je položeno na račun Udruge.

Kako je vidljivo iz predstavljene tablice, prihodi u obračunskom razdoblju iznose 31.495,05 kuna od čega su članarine i donacije članova Udruge 30.495,05 kn i druge donacije 1.000,00 kuna.

Prihodi od 15. lipnja 2009. do 15. lipnja 2010.					
donacije	članarina	sabor	Njemačka podružnica	Duhovski susret	kamate
23.800,00	1.600,00	9.970,00	612,00	3.712,00	18,37

Rashodi od 15. lipnja 2009. do 15. lipnja 2010.				
troškovi sabora	hladni pogon	izdavaštvo	prostor	vođenje računa
7.500,00	394,27	14.334,22	-	688,79

Vidljivo je da je ove godine cjelokupno djelovanje Udruge ograničeno zbog nastale ekonomske krize i prikupljena novčana sredstva svrhovito su korištena kao što to jasno prikazuje navedena tablica. Svi članovi, prijatelji i donatori Udruge mogu uplaćivati svoju redovitu članarinu ili pak novčanu donaciju na broj žiro-računa Udruge u Privrednoj banci Zagreb 2340009-1110152376 u svrhu unapređivanja djelovanja i ostvarivanja njegovih statutarnih ciljeva.

Vjerujem da ste primijetili da je na navedenoj tablici ostala prazna rubrika „prostor“, koji Udruga koristi u Hrvatskom kulturnom društvu Napredak, a za čije go-dišnje korištenje naknada iznosi 20.000,00 kn. Nadamo se da ćemo uz potporu članstva i naših donatora redovito plaćati naknadu za korištenje prostora. Na kraju želim zahvaliti svim članovima, prijateljima i dobročiniteljima na uplaćenim doniranim sredstvima te, i ovaj put kao i ranije, posebice pozivam na daljnju suradnju kako bi Udruga mogla obavljati djelatnosti koje su Statutom predviđene kao i ostvarivati projekte koje ovaj sabor donese.

Izvješće Nadzornog odbora

Petar Andđelović
Luka Martić
Ferdo Širić

Nadzorni odbor Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko sukladno obvezi utvrđenoj člankom 21. Statuta Udruge, 30. travnja 2009. godine obavio je nadzor rada tijela Udruge.

Pregledom evidencijskih knjiga i finansijske dokumentacije odbor je utvrdio da su tijela Udruge časno i odgovorno, sukladno ovlastima i obvezama utvrđenim Statutom, izvršili svoje zadaće.

Novčana sredstva koja su prikupljena od članarine i sponzorstva utrošena su u ostvarivanju planiranih projekata i ciljeva Udruge.

Ovom prigodom odbor zahvaljuje tijelima Udruge na savjesnom i odgovornom radu.

Zagreb, 30. travnja 2009.

Udruga daka
 Franjevačke klasične gimnazije – Visoko
 Krajška 10 (Tehnomont)
 10000 Zagreb
 Hrvatska

Pozivnica

DVANAESTI IZBORNI SABOR UDRUGE DAKA FRANJEVAČKE KLASIČNE GIMNAZIJE VISOKO

Franjevački samostan Bezgrješnog začeća BDM
 Aleja Gojka Šuška 2

Dubrava / Zagreb

6. lipnja 2009. godine u 10,00 sati

Dnevni red:

- Misno-molitveno zajedništvo: fra Marijan Karaula, vikar provincije Bosne Srebrenе
- Otvaranje Sabora i pozdravna riječ gostiju
- Izbor radnog predsjedništva
- Izvješće predsjednika Udruge
- Izvješće tajnika, rizničara i predstavnika Nadzornog odbora Udruge
- Rasprava o izvješćima i njihovo usvajanje
- Izbor novih tijela Udruge
- Program rada Udruge u sljedećem razdoblju
- Završetak Sabora oko 13,00
- Ručak i druženje

Informacije:

Članovi koji ne mogu doći u subotu, na sam dan održavanja sabora Udruge, mogu doći u Zagreb gdje će ih "visočki" ugostiti članovi Udruge u Zagrebu za što je, svakako, potrebno ranije kontaktirati tajnika Vinka Hrkača na tel.: 00385 1 4804 530 ili na mobitel: 00385 91 1000 000, rizničara Antu Franjičevića na mobitel 00385 98 218 396 ili predsjednika Udruge Vinu Mihaljevića na mobitel 00385 98 809 555.

O prethodnom noćenju ili pak o sudjelovanju u radu sabora Udruge, potrebno je također obavijestiti navedene kako bi se na vrijeme dostavio točan broj sudionika Sabora u svrhu organizacije ručka. Naravno, dobro su došli i oni koji se iz bilo kojih razloga na vrijeme ne najave.

Radujemo se susretu s Tobom! Pozovite i druge goste koji nisu članovi Udruge, a cijene njen rad i program.

Zagreb, 27. travanj 2009.

Predsjedništvo Udruge daka

Franjevačke klasične gimnazije Visoko

Vine Mihaljević

/Vine Mihaljević, predsjednik/

Z A P I S N I K

o radu s Dvanaestog izbornog sabora Udruge, održanog 6. lipnja 2009. u hercegovačkom franjevačkom samostanu Dubrava/Zagreb

*Mato Pelivan,
zapisničar*

Dvanaesti izborni sabor Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko iz Zagreba održan je 6. lipnja 2009. godine u hercegovačkom franjevačkom samostanu Bezgrješnog začeća BDM Dubrava/Zagreb, Aleja Gojka Šuška 2. Prema predviđenom dnevnom redu radnom dijelu sabora prethodilo je u 10 sati misno slavlje koje je predvodio fra Marijan Karaula, vikar franjevačke provincije Bosne Srebrenе.

U 11 sati započeo je radni dio sabora. Saboru je nazočilo 68 (šezdeset osam) članova Udruge, a predsjednik Udruge predložio je sljedeći dnevni red:

- 1) Otvaranje Sabora i pozdravna riječ gostiju
- 2) Izbor radnog predsjedništva
- 3) Izvješće predsjednika Udruge
- 4) Izvješće tajnika, rizničara i predstavnika Nadzornog odbora Udruge
- 5) Rasprava o izvješćima i njihovo usvajanje
- 6) Izbor novih tijela Udruge
- 7) Program rada Udruge u sljedećem razdoblju.

Predloženi dnevni red usvojen je jednoglasno.

Ad1) Sabor je otvorio predsjednik Udruge Vine Mihaljević pozdravivši nazočne sudionike te posebno goste fra Marijana Karaulu, domaćina gvardijana samostana fra Mladena Hrkaća i fra Ivica Studenovića, direktora FKG Visoko. Nakon toga nazočnima su se obratili prigodnim riječima fra Marijan Karaula, fra Ivica Studenović, direktor visočke Gimnazije, domaćin fra Mladen Hrkać, gvardijan, Ante Jeličić uime njemačke a Jure Semren uime Livanjske podružnice Udruge te Željko Ivanković iz Sarajeva, koji je uz pozdrav informirao članove Udruge o objavlјivanju prvog sveska *Hrvatske enciklopedije Bosne i Hercegovine* u koju su ušli i Udruga i Bilten Udruge. Zatim je predsjednik pročitao pismene pozdrave fra Roberta Jolića iz Tomislavgrada, fra Bože Lujića iz Zagreba, fra Marka Semrena iz Sarajeva, Ivice Brkičića s Korčule, Rude Mijoča iz Beča. Nakon pozdravnih riječi predsjednik je izvjestio da ove godine slavimo dvije značajne obljetnice rođenja naših utemeljitelja Ante Jeličića i Joze Džambe. Za tu prigodu Udruga je nabavila dva *Enciklopedijska teologijska rječnika* koje je kao prigodni dar preuzeo gosp. Anto Jeličić za sebe i za Jozu Džambu.

Ad2) Nakon pozdravnih i uvodnih govora započeo je radni dio sabora izbrom radnog predsjedništva u sastavu Slavko Harni, Ivo Pranjković, Vinko Hrkać, Vine Mihaljević, predsjednik radnog predsjedništva, i Anto Jeličić, a zapisnik je vodio Mato Pelivan

Ad3) Izvješće o radu Udruge od 8. sabora održanog 13. kolovoza 2005. godine u Sarajevu do danas, s iscrpnim prikazom za svaku godinu podnio je predsjednik

Udruge Vine Mihaljević koji je u svom obraćanju nazočnim gostima, prijateljima i članovima istaknuo da je Udruga u proteklom razdoblju organizirala četiri zapažena međunarodna znanstvena skupa, predstavila osam knjiga te objavila jedanaest publikacija. Pored kulturnog djelovanja Udruga je u proteklom razdoblju prikupila i znatna novčana sredstva te ih podijelila siromašnim visočkim đacima za studijsko putovanje, potrebitim obiteljima članova Udruge i na kraju i potrebitim studentima kako bi dovršili svoje studije. Na kraju posvećeno je više pozornosti zajedničkom međusobnom druženju članova Udruge.

Ad4) Rizničar Udruge Ante Franjičevića podnio je izvješće o finansijskom poslovanju Udruge u proteklom razdoblju pri čemu je predstavio cijelokupne prihode i rashode Udruge u četverogodišnjem razdoblju, naime od sredine kolovoza 2005. do početka svibnja 2009. godine.

Predsjednik Nadzornog odbora Petar Andđelović podnio je izvješće nadzorā o radu Udruge prema kojima su tijela Udruge u izvještajnom razdoblju radila sukladno odredbama Statuta Udruge.

Ad5) Nakon podnesenih izvješća predsjednik je otvorio diskusiju o izvješćima, a kako nije bilo nadopuna, pitanja, komentara, stavio je sva izvješća na glasovanje. Izvješća su jednoglasno usvojena.

Ad6) Prije izbora novih članova tijela Udruge Sabor je jednoglasno razriješio sva dosadašnja tijela Udruge. Nakon toga kako bi se mogao provesti zakonit i statutaran izbor tijela Udruge izabrani su predloženi članovi za članove Izbornog povjerenstva, i to Vlatko Blažanović, Slavko Harni i Anto Jeličić. Nakon toga je predsjednik Udruge obrazložio prijedlog kandidata za članove tijela Udruge navodeći da su na dosadašnjim sjednicama Predsjedništva prisutni članovi jednoglasno utvrdili listu koju članovi Predsjedništva predlažu. Prije nego što je utvrđena lista, sa svakim kandidatom posebice se razgovaralo i svi su pristali na to da budu članovima budućih tijela Udruge. Izbor je usmjeren na takozvanu drugu generaciju „udrugaša“: na digitalnu generaciju koja bi bila primjerena novim projektima kojima se Udruga ubuduće želi baviti. Naime predloženi članovi činili bi na neki način forum na web stranici i bili bi posve umreženi kako bi djelotvornije mogli surađivati i izravno donositi pojedine odluke, odnosno savjetovanja oko pojedinih projekata, tema, stava ili pak promišljanja. To bi bilo sukladno dogovoru s predsjednikom njemačke podružnice Mijom Nujićem, koji e-mail komunikacijom izravno sudjeluje na sjednicama Predsjedništva Udruge u Zagrebu, predlaže i preoblikuje moguća promišljanja o kojima je riječ. Na temelju dosadašnjeg rada pojedinih članova i na temelju razgovora vođenih s drugim članovima, predlažemo sljedeće kandidate za nova tijela Udruge: za tajnika Udruge: Mato Pelivan, pravnik; za članove Predsjedništva Udruge: Ivica Brkičić, Vinko Hrkać, Vine Mihaljević, Leonardo Jolić, Mile Marinčić, Stanko Mikulić, đakon, Stipe Bešker, Marijan Petrović, Marinko Tomić; za rizničara: Anto Franjičević i za članove Nadzornog odbora: Nikola Žilić, predsjednik, Petar Andđelović i Ferdo Širić.

Nakon iznesenog obrazloženja prijedloga članova za tijela Udruge predsjednik je otvorio diskusiju pitajući ima li netko nadopuna, izmjena ili drugih prijedloga. Za diskusija se javio Slavko Jeličić koji je predložio da se uvede funkcija dopredsjednika

Udruge te se utemelji povjerenstvo koje bi u tom smislu izmijenilo Statut, posebno onaj dio Statuta u kojem je riječ o radu i odlučivanju Predsjedništva. Na navedeni prijedlog Vinko Hrkać izložio je mišljenje da nema nikakvih razloga za osnivanjem povjerenstva niti za promjenom postojećeg Statuta jer je on prošao provjeru prilikom registracije kod nadležnog upravnog tijela, odnosno u skladu je s pozitivnim propisima Republike Hrvatske. Nakon toga za riječ se javio Anto Jeličić koji je ustvrdio da bi pri izboru tijela Udruge trebalo biti više demokratskog duha, odnosno da je potrebno predlagati više kandidata, jer mu se ovo čini premalo demokratičnim. Na to mu je odgovorio Mile Marinčić koji je istaknuo da je on član školskog sindikata i da je ovo uobičajena demokratska procedura predlaganja članova za pojedina tijela udruga. I predsjednik Nadzornog odbora Udruge Petar Andđelović iznio je stajalište da bi za to bilo potrebo mijenjati usvojeni dnevni red te, ako je potrebno, treba staviti pod posebnom točkom "promjena Statuta i utemeljenje povjerenstva koje će pripremiti promjenu do sljedećeg sabora Udruge". I na kraju se za riječ javio Slavko Harni koji je imao pravnu sumnju to je može li Stanko Mikulić, koji nije bio u visokoj Gimnaziji, biti i članom predsjedništva Udruge. Na njegovu pravnu sumnju, odgovorio je Mato Pelivan koji je ustvrdio da prema odredbi članka 8. stavka 5. Statuta nema nikakvih pravnih prepreka da Stanko Mikulić postane članom budućeg Predsjedništva Udruge.

Nakon završene diskusije predsjednik je dao na glasovanje prijedloge kandidata za svako tijelo posebno, tako su *jednoglasno izabrani*:

- za *tajnika Udruge*: Mato Pelivan
- za *članove Predsjedništva*: Ivica Brkičić, Vinko Hrkać, Vine Mihaljević, Leonardo Jolić, Mile Marinčić, Stanko Mikulić, Stipe Bešker, Marijan Petrović, Mrinko Tomić.
- za *rizničara Udruge*: Anto Franjičević
- za *članove Nadzornog odbora*: Nikola Žilić, predsjednik, Petar Andđelović, Ferdo Širić.

Predsjedavajući se nakon izbora novih tijela Udruge obratio Izbornom povjerenstvu da se utvrdi je li bilo nepravilnosti pri glasovanju, odnosno jesu li sukladno Statutu izabrana nova tijela Udruge. Izborne povjerenstvo potvrdilo je regularnim izbor novih tijela i predsjedavajući je zamolio novoizabrane članove Predsjedništva Udruge da se povuku u sporednu prostoriju na prvu konstituirajući sjednicu i da izaberu novog predsjednika Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba. Na prvoj konstituirajućoj sjednici Predsjedništva novi članovi Predsjedništva jednoglasno su izabrali za novog - starog predsjednika Udruge prof. dr. sc. Vinu Mihaljevića.

Nakon toga je predsjednik Udruge predložio, pored redovitog djelovanja Udruge, druženja njenih članova, izdavanja godišnjeg glasila Biltena, pripreme za održavanje godišnjeg sabora Udruge, izdavanja zbornika sa znanstvenog kolokvija u povodu 60. obljetnice rođenja prof. dr. Ive Pranjkovića, i projekte za rad Udruge u sljedećem razdoblju u suradnji s franjevačkim provincijama, i to projekt CD izbor iz tekstova starih franjevačkih kronika, projekt CD izbor iz duhovne franjevačke glazbe Vis JUKIĆ, obilježavanje 200. obljetnice rođenja fra Martina Nedića i obilježavanje 400. godišnjice objavljivanja Velikog katekizma fra Matije Divkovića.

Zatim je, pored navedenih konkretnih projekata, izložio nekoliko strategijskih odrednica koje je predložio prof. dr. Vjeko Božo Jarak, a koje su članovi starog Predsjedništva jednoglasno prihvatali kao smjernice budućeg djelovanja. Cjeloviti tekst objavljen je u ovom broju biltena, a ovdje se navodi samo nekoliko ključnih točaka. Dosada se u djelovanju Udruge isticala međusobna *solidarnost* i *kolegijalnost* te promicanje *kulture* koje je u najvećoj mjeri zastupljeno u njenom radu. U sljedećem pak razdoblju, pored navedenih sastavnica, a po prijedlogu prof. dr. Vjeke Bože Jarka, djelovanje Udruge trebali bi obilježavati vrijednosti: *obitelj, uljudba i kršćanstvo*. Potrebno je prije svega štititi i promicati dostojanstvo čovjeka, poticati osnivanje i zaštitu obitelji, a posebice siromašnih obitelji te osnivati djeće vrtiće. Uljudba je općenito svestrano nastojanje oplemenjivanja uma i srca ljudi, a odgoj i obrazovanje potrebno je usmjeriti na dječji odgoj te odgoj studenata i odraslih. Naime potrebna su nam „mala sveučilišta“ u kojima se oblikuju konačni stavovi i svjetonazorji mlađih ljudi. Nakon prevladavanja pak srednjovjekovne predodžbe kršćanstva, osim nepromijenjene objave Božjeg čovjekoljublja u osobi Isusa Krista, evanđeosko naviještanje doživljava poseban poticaj događajem Drugog vatikanskog sabora. No očekivani plodovi „probudene nade“ izostali su, a naše je ozračje zatrovano i događa se najezda praktičnog bezboštva koje truje i ubija zdrave snage u ljudima. Naime nastaje, razvija se i osvaja prostore života nečovječan čovjek. Posljedice su očite: sve veće raslojavanje malih i velika ljudskih zajednica, sve veća potištenost i malodušnost, sve jača tjeskoba i sve pogibeljniji doživljaj besmisla življena. Takvo ozračje i spoznaja, ističe prof. Jarak, morali bi poticajno djelovati da ne stojimo prekriženih ruku, nego da razvijamo svoju djelatnost na temelju Isusova primjera, prvenstveno njegovih parabola i pojačana napora u njihovu ubrizgavanju u život naših vjernika, onaj osobni kao i onaj zajednički. U takvim okolnostima učinkovito može biti samo ono djelovanje koje *VISOKO* nadilazi osrednjost.

Sabor je završio s radom u 13,30 sati, a sudionici Sabora nastavili su zajedničko druženje za vrijeme ručka.

Rad Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba u četverogodišnjem razdoblju (2005-2009)

Vine Mihaljević,
predsjednik Udruge

Poštovani gosti, prijatelji i članovi Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba, posebna mi je čast i zadovoljstvo da vas mogu pozdraviti uime Udruge i u osobno ime na Dvanaestom izbornom saboru Udruge (6. lipnja 2009. godine) koji se održava u hercegovačkom franjevačkom samostanu Dubrava / Zagreb. Dopustite mi da posebice pozdravim vikara provincije Bosne Srebrenе fra Marijana Karaulu, predstavnika visočke gimnazije fra Ivicu Studenovića, domaćina franjevačkog samostana koji nam niz godina rado ustupa ovaj prekrasni prostor za održavanja naših godišnjih sastanaka, fra Mladena Hrkaća. Ovom prigodom također posebice pozdravljam i predstavnika njemačke podružnice Antu Jeličića, zatim predsjednika Livanjske podružnice Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Juru Semrena. Na kraju vas sve još jedanput srdačno pozdravljam i veselim se današnjem visočkom druženju.

Dame i gospodo, cijenjeni gosti, prijatelji i članovi Udruge, nalazimo se u vremenu kratkoročnih, nesigurnih i nepredvidivo brzih promjena na svim područjima ljudskog djelovanja. U vrtlogu globalizacije i izgradnje jedinstvenog tržišta, napuštaju se tradicionalne vrednote i načini mišljenja, ponašanja i djelovanja s jedne strane, a s druge pak strane pomoći sveprisutnosti sredstava društvene komunikacije očituju se i stvaraju glavne sastavnice suvremenog postmodernog neoliberalnog društva s glavnim sastavnicama individualizma, pluralizma, multikulturalizma i relativizma.

Svakako, današnje razdoblje ljudskog društva nije lišeno ni kriza, a danas izrazito gospodarske krize u čitavome svijetu, a naše pak društvo obilježavaju razdoblje obrambenog rata, tranzicija iz jednostranačkog u višestranačko društvo i izgradnja demokratskog društva. Posve je očito da suvremeno, moderno i postmodernu društvo kontinuirano obilježavaju kriza vrijednosti, ponajprije čovjeka, obitelji i cjelokupnog društva. Više nego ikada nameću se neprijeporna pitanja: borba za dostoјanstvo čovjeka, ljudskog života, obitelji, a time i posve jasno artikuliranje etičkih načela i njihova primjena kako u osobnom tako i u kulturnom, društvenom, medijskom a danas posebice naglašeno u gospodarskom području.

Što radi, što želi i što može učiniti Udruga đaka Franjevačke gimnazije Visoko? Jasno, posve malo, a to što može, može postići s jasnim određivanjem svojih ciljeva. Valja nam se prije svega vratiti izvorima koji nas u bitnom obilježavaju: pored naše krččanske i hrvatske obitelji to je svakako izrazito duhovno, intelektualno i osjećajno pregnantno srednjoškolsko visočko razdoblje. O tome je mnogo rečeno u Statutu Udruge, o kojem ovog prigodom ne želim ništa govoriti jer je to naš program. Jednostavno, riječ je o tradicionalnom krččanskem (katoličkom) i nacionalnom, hrvatskom identitetu i kontinuitetu. Nismo samo korisnici tog identiteta nego ga stvaralački i dalje razvijamo prije svega u kulturnom smislu. Upravo kao takvi pridonosimo i dajemo obol suvremenom svijetu, koji prihvaćamo onakvim kakav jest, i pokušavamo ga učiniti boljim, ljudskijim, istinoljubljivijim, socijalno i gospodarski pravednijim, demokratskijim, solidarnijim, kulturno bogatijim i ekološki izgrađeni-

jim, pri čemu neupitno poštujemo drugoga i drukčijega uz suradnju, susretljivost, snošljivost, otvorenost i iskrenost.

Prije nego razmislimo o tome kako dalje, potrebno je napraviti analitički i kritički osvrt na proteklo četverogodišnje razdoblje, naime na to što je Udruga uradila od prošlog izbornog sabora održanog 13. kolovoza 2005. godine u Nedžarićima / Sarajevo do održavanje ovoga dvanaestog izbornog sabora, 6. lipnja 2009. godine, u hercegovačkom franjevačkom samostanu Dubrava / Zagreb. Navedeno razdoblje rada i djelovanja Udruge predstaviti će kronološki, prema pojedinoj godini, kako biste stekli pravi uvid u dosadašnji rad Udruge.

Godine 2005. Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba organizirala je predstavljanje dviju knjiga i održavanje jednog međunarodnog znanstveno-stručnog simpozija:

- 17. rujna 2005. godine u dvorani Matice hrvatske Strossmayerov trg 4, Zagreb predstavljena je knjiga prof. dr. fra Luke Markešića *Crkva Božja. Postanak, povijest i poslanje*, Svjetlo riječi, Sarajevo 2005.
- 11. studenog 2005. godine u suradnji s Livanjskom zajednicom Zagreb, u prostorijama Livanjske zajednice Zagreb, Hrvatskog proljeća 38/1, Dubrava Zagreb, predstavljena je knjiga fra Marijana Karaule *Knjiga bola. Stradanje Hrvata livanjskog kraja u dva posljednja rata*, Svjetlo riječi, Sarajevo 2005.
- 8. prosinca 2005. godine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu održan je znanstveno-stručni skup *Dr. fra Mihovil Sučić, liječnik i kirurg. U povodu 140. obljetnice smrti* u suradnji s Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, s franjevačkim samostanom Gorica Livno, s Livanjskom zajednicom Zagreb i s Franjevačkim muzejom i galerijom Gorica – Livno. Nakon održavanja znanstveno-stručnog simpozija otvoren je također na Medicinskom fakultetu i postav medicinskih instrumenata kojima se služio fra Mihovil Sučić, a koji se nalaze u Franjevačkom muzeju i galeriji Gorica – Livno.

Godine 2006. Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba organizirala je predstavljanje triju knjiga, održavanje jednog znanstvenog međunarodnog simpozija, objavila glasilo Udruge i održala redoviti sabor Udruge, koji je istovremeno bio i proslava desete obljetnice njenog postojanja:

- 25. siječnja 2006. godine u Matici hrvatskoj, Strossmayerov trg 4, Zagreb predstavljena je knjiga člana Udruge trajnog đakona Mate Valjana *Uvijek na putu. Razmišljanja uz nedjeljna blagdanska evanđelja. Godina B*, Hrvatska katolička misija u Giessenu i Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko u Zagrebu, Zagreb 2006.
- 23. ožujka 2006. godine u dvorani Matice hrvatske, Strossmayerov trg 4, Zagreb, Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije i Svjetlo riječi Sarajevo/Zagreb organizirali su predstavljanje knjigâ prof. dr. fra Velimira Valjana *Bioetika*, Svjetlo riječi, Sarajevo – Zagreb 2004. i *Moral spolnosti, braka i obitelji*, Svjetlo riječi, Sarajevo 2002.
- U svibnju je objavljeno godišnje glasilo *Bilten* Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko, broj 8/2006.

- 19. kolovoza 2006. godine održan Deveti sabor Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko (obilježavanje 10. obljetnice Udruge) u franjevačkom samostanu Rama / Šćit.
- 13.-14. listopada 2006. godine u Orašju je održan međunarodni znanstveni skup *Život i djelo dr. fra Julijana Jelenića*, u povodu 75. obljetnice smrti u suorganizaciji franjevačke provincije Bosne Srebrenе, franjevačkog samostana Tolisa i Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba. Tom prigodom uručen je dar Udruge provincijalu Bosne Srebrenе - portret fra Julijana Jelenića ulje na platnu - koji je naslikao akademski slikar, član Udruge Vlatko Blažanović. Također je Udruga objavila knjigu sažetaka kao i popratne reklamne materijale za održavanje navedenog znanstvenog simpozija.
- 27. studenog 2006. otvorene su prostorije Udruge u Avenija Dubrovnik 10/II, Novi Zagreb, u kojima su se odvijale djelatnosti Udruge do svibnja 2008. godine.
- 17. prosinca 2006. godine upriličen je božićni domjenak članova Udruge, na kojem se okupilo dvadesetak članova Udruge.

Godine 2007. Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba organizirala je predstavljanje dviju knjiga, održavanje dvaju znanstvenih međunarodnih simpozija, objavila glasilo Udruge i održala redoviti sabor Udruge:

- 23. siječnja 2007. godine u Matici hrvatskoj, Strossmayerov trg 4, predstavljena je knjiga trajnog đakona Mate Valjana *Uvijek na putu. Razmišljanja o nedjeljna i blagdanska evanđelja. Godina C*, Hrvatska katolička misija u Giessenu i Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko u Zagrebu, Zagreb 2007.
- 16. ožujka 2007. godine u Zagrebu, u hotelu Sheraton predstavnici Udruge aktivno sudjelovali u *Tjednu solidarnosti i zajedništva s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini* koji je organizirao hrvatski Caritas.
- 2. lipnja 2007. godine u Beču i 3. lipnja 2007. godine u Zagrebu Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba obilježila je 150. obljetnicu smrti Ivana fra Franje Jukića. U Beču su 2. lipnja 2007. Hrvatska katolička misija Beč i Hrvatsko kulturno društvo Napredak Austria – Beč organizirali simpozij u povodu 150. obljetnice smrti *Ivana fra Franje Jukića*, Canisiusgasse 12, 1090 Wien, a 3. lipnja 2007. godine u Zagrebu je Udruga organizirala prigodnu akademiju *Ivan fra Franjo Jukić (u povodu 150. obljetnice smrti)*, u dvorani Matice hrvatske, Strossmayerov trg 4, Zagreb.
- U lipnju je objavljeno godišnje glasilo *Bilten* Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko, broj 9/2007.
- *Deseti sabor* Udruge održan je 16. lipnja 2007. godine u franjevačkom samostanu hercegovačkih franjevaca Dubrava Zagreb.
- Pored web stranice Udruge, organiziranja i održavanja znanstvenih skupova Udruga je posebice bila prisutna u javnosti kroz projekt *SPES za Hrvatsku bez mina*, kada je član Udruge Slobodan Matić pridružio Udrugu kao prijatelja navedene akcije koju je vodila njegova tvrtka SPES centar za poduke i prevodilaštvo d.o.o. Za tu prigodu objavljeno je 350.000 tisuća letaka, promotivni CD na kojemu je prijatelj akcije i naša Udruga. Članovi Udruge sudjelovali su na dobrotvornom malonogometnom turniru „*SPES i škola nogometa Kranjčar – Za Hrvatsku bez mina*“, koji je održan u Adamovcu, teren Škole nogometa Kranj-

čar 31. kolovoza, 1. i 2. rujna 2007. godine u dresovima Udruge ĐFKG Visoko koje je Udruga za tu prigodu posebice naručila.

- U rujnu je objavljen *Zbornik radova o dr. fra Mihovilu Sučiću* koji je 4. prosinca 2007. godine Udruga u suradnji s Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu i Livanjskom zajednicom Zagreb, predstavila na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Šalata 3, u dvorani „Čačković“.
- 15. prosinca 2007. godine održan je znanstveni kolokvij u povodu 60. obljetnice rođenja prof. dr. Ive Pranjkovića na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu

Godine 2008. Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba organizirala je predstavljanje jedne knjige, bila je suorganizator jednog međunarodnog znanstvenog simpozija, objavila je dvije knjige i glasilo Udruge te je održala redoviti sabor Udruge:

- U svibnju 2008. godine Udruga je izdala *Zbornik radova o dr. fra Julijanu Jeleniću* koji je priredio član Udruge Ivan Markešić, Zagreb 2008.
- Također u svibnju 2008. godine Udruga je objavila *Leksikon članova Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba*, koji je također priredio Ivan Markešić
- U svibnju je objavljeno godišnje glasilo *Bilten* Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije - Visoko broj 10/2008.
- 30. svibnja do 1. lipnja 2008. godine u Sarajevu je Pasionska baština Zagreb u suradnji s Hrvatskim kulturnim društvom Napredak Sarajevo, s Udrugom đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko organizirala međunarodni znanstveni skup *Muka kao nepresušno nadahnuće kulture – Pasionska baština Bosne i Hercegovine*.
- *Jedanaesti sabor Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko* održan je 14. lipnja 2008. godine u hercegovačkom franjevačkom samostanu Dubrava Zagreb
- 27. rujna 2008. u okviru *Dani općine Livno* predstavljen je u franjevačkom samostanu Gorica Livno zbornik radova *Dr. fra Mihovil Sučić, lječnik i kirurg* u organizaciji Franjevačkog muzeja i galerije Gorica Livno u suradnji s Udrugom đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko, franjevačkim samostanom Gorica Livno i Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu.

Godine 2009. Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba objavila je jedan zbornik, glasilo Udruge, održala redoviti sabor Udruge i priredila za tisak jedan zbornik.

- U veljači 2009. godine Udruga je objavila *Ivan fra Franjo Jukić (1818-1857)*. Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog 2. lipnja 2007. u Beču i 3. lipnja 2007. godine u Zagrebu, uredili Vine Mihaljević i Ante Selak, Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko i Pergamena, Zagreb.
- U svibnju je objavljeno godišnje glasilo *Bilten* Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko, broj 11/2009.
- Za tisak je priređen zbornik radova sa znanstvenog simpozija o prof. dr. Ivi Pranjkoviću, ali zbog nedostatka novčanih sredstava Udruga nije bila u mogućnosti dosada objaviti navedeni zbornik.

- 16. svibnja 2009. godine Hrvatsko kulturno društvo Napredak Austrija – Beču organiziralo je *Jukićev dan*. Prije predstavljanja *Zbornika o fra Ivanu Franji Jukić*, posjećen je grob Ivana fra Franje Jukića i slavljena sveta misa za pokojnog fra Franju i za članove Napretka.
- 4. lipnja 2009. godine predstavljen je zbornik *Život i djelo dr. fra Julijana Jelenića* u franjevačkom samostanu Tolisa u programu *Dani Tolise – 2009* na kojem su sudjelovali rizničar i predsjednik Udruge.
- *Dvanaesti izborni sabor Udruge* održan je 6. lipnja 2009. godine u hercegovačkom franjevačkom samostanu Dubrava / Zagreb.

Nakon što je predstavljeno sve ono što je Udruga u ovom razdoblju ostvarila, potrebno je istaknuti da Udruga nije uspjela do sada objaviti planiranu *Biobibliografiju Franjevaca Bosne Srebreničke* od fra Julijana Jelenića za koju je izvorni tekst pretipkan, priređen i predan na daljnju kritičku obradu članovima Udruge koji se brinu za taj projekt. Nadamo se da će se u skoroj budućnosti dovršiti kritičko izdanje *Biobibliografije Franjevaca Bosne Srebreničke*.

Pored kulturnog djelovanja, Udruga je u navedenom razdoblju djelovala i solidarno, što se posebice očitovalo na primer otkupom autorskih knjiga potrebitih članova Udruge u franjevačkom samostanu Rama/Šćit, zatim otkupom slike koju je naslikao fra Perica Vidić u svrhu obnavljanja franjevačkog samostana na Bistriku u Sarajevu i novčanom donacijom Udruge studijskom putovanju tercijana i kvartana Franjevačke klasične gimnazije Visoko u Grčku. Potom Udruga također daje potporu studentima u završavanju studija, a prema mogućnostima daruje i novčanu potporu potrebitim obiteljima članova Udruge. Na kraju članovi Predsjedništva Udruge aktivno traže stipendije za đake visočke Gimnazije koji potječu iz obitelji slabijeg socijalnog statusa i nemaju potrebni novčanih sredstava kako bi se školovali te za đake poginulih hrvatskih branitelja i na kraju za izvrsne đake.

Vidljivo je da Udruga u najvećoj mjeri kulturno djeluje, zatim se u djelovanju Udruge ističe solidarnost i na kraju članovi Predsjedništva Udruge organizirali su nekoliko zajedničkih druženja, koja svakako trebaju biti brojnija.

Ivica Brkićić, predsjednik Odbora za proračun i gospodarstvo, o svom vlastitom trošku, organizirao je u hotelu „Laguna“ u Zagrebu tri sastanka navedenog odbora na kojima se raspravljalo kako priskrbiti novčana sredstava da bi Udruga mogla neometano djelovati i objavljivati svoje izdanja. Moramo ovom prigodom istaknuti da je u proteklom razdoblju to bio jedini odbor koji je aktivno djelovao i koji ima posve jasno vidljive rezultate. Zahvaljujem predsjedniku Odbora Ivici Brkićiću i svim drugim članovima koji su pomagali u djelovanju navedenog odbora.

Kada je riječ o novčanim sredstvima, neću iscrpno govoriti o njima jer će o tome više govoriti rizničar, nego koristim ovu prigodu da se uime Udruge zahvalim redom donatorima, priateljima i članovima Udruge bez čije finansijske pomoći ne bismo mogli ostvariti navedene projekte Udruge, i to redom hvala: Ferdi Širiću, Šimi Gudeljeviću, Ivici Brkićiću, Anti Franjičeviću, Milanu Hercegu (koji nam i ove, kao i ranijih godina, daruje piće za ovaj naš sabor), Vinku Đodiću, Đuri Radmanu, Slobodanu Matiću, Dragunu Gučaninu, Anti Malekinušiću, Adamu Filipoviću, Marku Lončaru, Leonardu Joliću, Ivanu Kristiću, Luki Martiću, Boži Markoviću, Mirku Sesaru, Iliju Pokrajčiću, Slavku Jeličiću, Marku Šilju, Vinko Hrkaću, Vini Mihaljeviću i svi drugim donatorima.

Napominjem da je problem Udruge kontinuirani nedostatak novčanih sredstava zbog kojega ove godine nismo predstavili *Zbornik o Jeleniću*, *Leksikon članova Udruge i Zbornik o Jukiću*. Zahvaljujući donatorima podsjećam sve članove Udruge da uplate članarinu kako bi pridonijeli boljem i učinkovitijem djelovanju Udruge. Pored finansijskih problema Udruge u ovoj prigodi istaknuo bih pasivnost većeg broja članstva Udruge pa stoga pozivam na veće zauzimanje pojedinih članova u Udrudi kako bi to uistinu bila radost susreta i istinsko visočko zajedništvo.

Udruga broji 302 člana, s napomenom da su iz popisa izbrisani svi oni članovi koji su imali nekoliko godina nepoznate adrese. Jedan (1) član istupio je iz Udruge, a devet (9) novih članova pristupilo je Udrudi (3 iz Tolise, 1 iz Rijeke, 3 u Njemačkoj podružnici, 2 iz Zagreba). Potrebno je istaknuti da su dva nova đakona u Zagrebu također članovi Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko: Stipe Šarić i Stanko Mikulić. Tako sada u našoj Udrudi djeluje pet stalnih đakona članova Udruge: dva u Njemačkoj (Mato Valjan, Ivan Jeleč), jedan u Austriji (Rudo Mijoč) i dva u Zagrebu. Našim novim đakonima uime Udruge čestitamo i nadamo se da će ubuduće organizirati molitvene, odnosno euharistijske sastanke članova Udruge.

Nismo još uspjeli izraditi web stranicu Udruge u Zagrebu zbog nedostatka prostora, gdje bismo imali i čvrstu telefonsku liniju. U završnim smo pregovorima s HKD Napredak koji nam je dodijelio jednu prostoriju u njihovu sjedištu u Bogovićeva 1, Zagreb. Ta prostorija stajala bi Udrugu mjesечно circa 1.000,00 kuna najamnine u razdoblju od 5 godina. Novčana kompenzacija mogla bi se ostvariti također kroz međusobnu kulturnu suradnju i suradnju na konkretnim projektima kojima bi i Udruga značajno pridonijela. Budući da još nemamo web stranicu Udruge u Zagrebu, nismo zadovoljni komunikabilnošću naše Udruge u javnosti, jer smatramo da je nužno, i to što prije, izraditi web stranicu na kojoj ćemo moći predstaviti sve naše projekte i sva naša dosadašnja postignuća bilo u području kulture, solidarnosti ili pak zajedničkog druženja. Stvaranju medijske slike, osim navedenih projekata koje je Udruga ostvarila tijekom navedenog razdoblja, pridonijelo je i kako sam već istaknuo sudjelovanje Udruge u projektu *Hrvatska bez mina*.

Komunikacija s članstvom i slanje čestitki redovito su se odvijali putem web stranice Udruge, pismenim pošiljkama ili pak obavijestima i čestitkama u Glasu koncila i Svjetlu riječi. Naš rad redovito su pratili: Svjetlo riječi, Glas koncila, Naša ognjišta, IKA, televizijski religijski program kao i Ekumena.

Nakon gore navedene zahvale donatorima ovom prigodom zahvaljujem lektoru Udruge prof. dr. Ivi Pranjkoviću koji strpljivo iščitava naše tekstove. Zahvaljujem za likovno opremanje *Biltena* akademskim slikarima Vladimиру Blažanoviću, Ivici Šiški, Dubravki Babić i Marijanu Dadiću. Zahvaljujem svim autorima i urednicima u pripremanju i objavljivanju zbornika radova i glasila Udruge. Zahvaljujem svima onima koji su na bilo koji način pridonijeli pripremanju skupova, sabora, predstavljanju knjiga ili pak drugih oblika rada i djelovanja Udruge.

Na kraju zahvaljujem svim članovima Predsjedništva na aktivnom sudjelovanju u radu i djelovanju Udruge, na ostvarivanju njenih statutarnih ciljeva i planiranih projekata. Zahvaljujem tajniku Udruge Vinku Hrkaću na pripremanju sjednica i knjigovodstvenom vođenju Udruge, zatim rizničaru Udruge Anti Franjičeviću na savjesnom vođenju svih računa Udruge i brizi za njeno financijsko poslovanje. Zahvaljujem također članovima Nadzornog odbora i, jednostavno, hvala svima koji su

na bilo koji način sudjelovali u radu i djelovanju Udruge bilo da je riječ o kulturnoj, organizacijskoj, idejnoj, financijskoj, promidžbenoj ili drugoj kakvoj potpori!

U ovom četverogodišnjem razdoblju imali smo tri adrese Udruge. U početku sjednice su održavane u prostorijama tvrtke „Tehnomont“ d.o.o. člana Udruge Ferde Širića, *Krajiška 10*, Zagreb, koji je uvijek spremno ustupao prostorije za održavanje sjednica. Zatim su prostorije Udruge bile u *Aveniji Dubrovnik 10/II*, preko puta Velešajma u Novom Zagrebu. Te prostorije bile su dostupne članovima Udruge u kojima je samo za tu svrhu izabran administrativni tajnik Berislav Čović dežurao dva puta na tjedan, i to od 16 do 20 sati ponedjeljkom i subotom. Danas se Udruga nalazi u prostorijama Hrvatskog kulturnog društva Napredak na adresi *Bogovićeva 1/III*, 10000 Zagreb, pri čemu je potrebno nавesti i kod HKD Napredak.

Poštovani gosti, prijatelji i članovi Udruge, nadam se da ste dobili pravi uvid u djelovanje Udruge u prošlom mandatu, a ovo izvješće svakako podliježe svakoj argumentiranoj primjedbi ili nadopuni.

Članovi Udruge, sudionici na Dvanaestom izbornom saboru, suglasili su se da Udruga u budućem razdoblju u suradnji s franjevačkim bosanskohercegovačkim provincijama realizira sljedeće projekte: projekt CD izbor iz tekstova starih franjevačkih kronika, projekt CD izbor iz duhovne franjevačke glazbe Vis JUKIĆ, obilježavanje 200. obljetnice rođenja fra Martina Nedića, obilježavanje 400. godišnjice objavljivanja *Velikog katekizma* fra Matije Divkovića te objavljivanju zbornika radova sa znanstvenog kolokvija u povodu 60. obljetnice rođenja prof. dr. Ive Pranjkovića.

Na samom kraju želim predstaviti nekoliko strategijskih odrednica koje je predložio prof. dr. Vjeko Božo Jarak, koje su članovi starog Predsjedništva jednoglasno prihvatali kao smjernice budućeg djelovanja. Profesor naime ističe da je nedvojbeno prosudba proučavatelja našega doba kako je u tijeku velika povijesna prekretnica, jedna od najvećih u povijesti čovječanstva. Promotrimo li s tog motrišta najnovija zbivanja u Bosni i Hercegovini, u cjelini i u pojedinim dijelovima, možemo reći kako ta prosudba vrijedi i za naš narod, i to u punom značenju te riječi, na izuzetan način glede bliže i daljnje prošlosti. Stoga bi prva točka u programu djelovanja Udruge trebala glasiti: UPOZNATI (pa spoznati!) ZBILJU našega naroda u SADAŠNjem POVIJESNOM TRENUTKU. Prepoznati njezine žarišne točke: a) one koje razorno djeluju kao i one b) koje predstavljaju nove nedostatno razvijene zdrave snage, a uz to c) mogućnost sijanja sjemena nade i ondje gdje to u sadašnjem trenutku nije moguće ni naslutiti. Budući da je područje zanimanja opširno, treba se usredotočiti na tri ključna pitanja: *obitelj, uljudbu i kršćanstvo*. Nakon obrazlaganje svake od navedenih sastavnica djelovanja Udruge profesor ističe da, u kontekstu navedenih sastavnica, u suvremenim okolnostima učinkovito može biti samo ono djelovanje koje VISOKO nadilazi osrednjost. Ništa što je osrednje neće ni za dlaku biti učinkovito. Ta nam spoznaja nedostaje. Ona je nametljivo odsutna u našoj zaokupljenosti izvanjskim djelovanjem – kao na primjer pri gradnji crkava, pri rješavanju davno preživjelih administrativnih sporova oko župa, oko monopolja na liturgijske knjige i bogoslužja, oko svega što spada na tzv. religiju kršćanstva! Istini za volju, to jesu sporedna pitanja, ali nisu ni ona lako rješiva, pa su zbog toga naši jalovi pokušaji na tom području tako BOLNO vidljivi i tvore zatorničku smetnju Radosnoj vijesti. Profesor dr. sc. Vjeko Božo Jarak u drugom dijelu govorio je o načinu djelovanja Udruge pri čemu ističe da treba osobito uvažiti dvije činjenice: *Udruga je brojna i predstavlja izuzetno važan čimbenik koji bi mogao odigrati odsudno važnu ulogu u životu naroda, uljud-*

be i kršćanstva u Bosni i Hercegovini. Već samo utemeljenje Udruge pokazuje živu svijest o potrebi zauzetosti i suradnje na polju rada u BiH! Pritom treba ponovno istaknuti golemo i vrlo značajno životno iskustvo što ga pojedini članovi Udruge imaju! Ta spoznaja dobiva na važnosti kad se uzme u obzir činjenično stanje u kleru na području BiH! O tome ne bi trebalo ništa posebno reći! Profesor dalje nastavlja da bi bilo poželjno: a) Uzeti u obzir područje djelatnosti i razdijeliti ga na nekoliko manjih okružja. Možda dva područja, sukladno dvjema biskupijama u Hercegovini; četir područja u Bosni, a zatim barem još jedno: inozemstvo, ako ne i više!? b) Napraviti propitivanje među članstvom: za koje bi se tko područje mogao opredijeliti i za koju vrst djelatnosti: obiteljsku, uljudbenu ili kršćansku. Na taj način bilo bi moguće oblikovati tri vijeća od po nekoliko članova koji bi pratili stanje na svom području. Ako bi se to ostvarilo, onda bi pojedina vijeća mogla nuditi konkretnе prijedloge programa i djelovanja, te ih predložiti središnjoj upravi. No ta bi pitanja trebalo rješavati u hodu. Jedno bi pitanje ipak bilo od izuzetna značenja u svim vijećima: pronalazak suradnika, sadašnjih i budućih; pod riječju *budućih* trebalo bi misliti o *otkrivanju* darovite djece, utvrđivanju vrsta njihove darovitosti i omogućavanju usavršavanja. Bez toga vida djelatnosti neće biti trajna ni značajna uspjeha! Tim je riječima prof. dr. sc. Vjeko Božo Jarak istaknuo nekoliko strategijskih odrednica djelovanja Udruge, a cijelokupan tekst možete pročitati na sljedećim stranicama ovoga broja Biltena. Zahvaljujem profesoru na poticajnim i obvezujućim riječima!

Perspektive djelovanja Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko

Uvod

*Prof. dr. sc.
Vjeko Božo Jarak*

Nedvojbeno je prosudba proučavatelja našega doba kako je u tijeku velika povijesna prekretnica, jedna od najvećih u povijesti čovječanstva.

Promotrimo li s tog motrišta najnovija zbivanja u Bosni i Hercegovini, u cjelini i u pojedinim dijelovima, možemo reći kako ta prosudba vrijedi i za naš narod u tom dijelu suvremenoga svijeta, i to u punom značenju te riječi, na izuzetan način glede bliže i dalje prošlosti.

Pri pomisli na djelovanje u takvoj sredini, opterećenoj pojačanim oznakama kriznog razdoblja, nužno je upoznati pravo stanje, domoći se cjelovite istinite o zbilji ovoga trenutka u njezinoj cjelini, posebice gleda njezine dubine i širine, doživjeti njezinu težinu i obujmiti širinu.

To je teško. Vidno nam je polje suženo – prošlost nije ni blizu dostatno istražena, a najnovija zbivanja zamagljuju i predstavljaju s jednostrana motrišta – kako već odgovara interesima promatrača ili njegovih pretpostavljenih. Preplavljuju nas vijesti i zaključci, prosudbe i osude koje nisu građene na istini. Što je još gore, mnoge od njih građene su na poluistini. To je pogibeljno, jer što je građeno na neistini, lakše se prepoznaje u svojoj neistinitosti; öto se temelji na poluistini, ima privid istine i brzo osvaja i dobromjerne sluöatelle mnogo prije nego öto bude raskrinkano u svojoj neutemeljenosti. Javno se proöiri prosudba koja je u svojoj jezgri neistinita, ali se potkrepljuje poluistinama te tako dobiva privid istine, a možda s temeljnom tvrdnjom nema nikakve povezanosti. Tako nastaje pomutnja i smutnja.

Zbog toga bi prva točka u programu djelovanja Udruge trebala glasiti:
UPOZNATI (pa spoznati!) ZBILJU našega naroda u SADAŠNjem POVIJESNOM TRENUTKU:

I. Prepoznati njezine žarišne točke:

- a) one koje razorno dјeluju kao i one*
- b) koje predstavljaju nove nedostatno razvijene zdrave snage, a uz to mogućnost sijanja sjemena nade i ondje gdje je u sadašnjem trenutku nije moguće naslutiti.*

II. Budući da je područje zanimanja opširno, treba se usredotočiti na tri ključna pitanja:

- a) obitelj*
- b) uljudba*
- c) kršćanstvo*

Sva tri su pitanja ne samo od odsutne važnosti nego su istodobno vrlo opširna, složena i teško pronicljiva pronicljivošću koja bi olakšala uspješno djelovanje.

Zbog toga treba o svakom ponešto reći:

a) *Obitelj:* Dobar dio članova Udruge obiteljski su ljudi. To je velika prednost; oni imaju iskustva i svjesni su dalekosežna značenje zalaganja Udruge za unapređenje obitelji i obiteljskog života.

Udruga bi svoju zauzetost trebala usmjeriti prema mladim obiteljima: najprije poticati i pomagati osnivanje obitelji, a potom njegovati prijateljstva među mlađim obiteljima koristeći sve oblike koji idu u tom smjeru: poznanstvo i prijateljstvo, kumstvo i rodbinstvo. Uz to treba s velikom pomnjom poticati otvaranje dječjih vrtića. To je vrlo pogodno sredstvo za zdrava ozračja u kojem će djeca stasati, a s druge strane to je neprocjenjiva pomoć za siromašne obitelji, jer omogućuju roditeljima kakav-takav posao i zaradu za život.

b) Pojam *uljudbe* treba shvatiti široko – kao svestrano nastojanje oplemenjivanja uma i srca mlađih ljudi. Mi smo izabrali najteži i, prema ishodu brojnih proučavatelia, najmanje uspješan put do toga cilja: srednje školstvo! To je najzahtjevniji posao u odgoju i školstvu, a donosi, u najpovoljnijim uvjetima, najslabije učinke. No to je naša zbilja. Mi je sada ne možemo iz temelja izmijeniti, ali trebamo postavljati pitanje njezine upitnosti, odnosno u dalnjem proširivanju svoje djelatnosti, više se usmjeravati prema dječjim vrtićima i prema visokom školstvu – „malim sveučilištima“. Dječji vrtići nude najplodnije polje djelovanja, a visoko školstvo u vidu „malih sveučilišta“ (prvenstveno s fakultetima teologije, filozofije, povijesti i psihologije) tvore najpogodnije ozračje za preispitivanje i konačno oblikovanje svjetonazora mlađih ljudi. Budući da imamo stanovita iskustva sa studijem teologije i filozofije, treba posebno istaknuti studij povijesti. To je predmet koji se da svestrano zloupotrebljavati i razorno djelovati na psihu mlađih ljudi, kao i na trovanje naroda u cjelini.

c) Naša slika *kršćanstva* u svojoj pojavnosti oblikovana je na prijelazu srednjeg u novi vijek. To jeugo razdoblje od najmanje 400 godina. Izuzmemli njezinu jezgru, koja ostaje nepromijenjena objava BOŽJEG ČOVJEKOLJUBLJA U OSOBI ISUSA KRISTA, onda treba reći: ta je slika u brojnim svojim sastojcima davno preživjela i ne pridonosi učinkovitosti kršćanskog naviještenja Radosne vijesti. To se najbolje može vidjeti uzmemli u obzir PROBUĐENE NADA U VRIJEME I NAKON DRUGOG VATIKANSKOG SABORA I STANJA KOJE SE UBRZO POKAZALO. Nedvojbeno je Sabor probudio lijepu nade, ali su učinkoviti plodovi, uglavnom, izostali. Sabor je bio sjajan uvod u TREĆI VATIKANSKI SABOR, ali očvidno je stanje u suvremenom kršćanstvu takvo da Treći vatikanski sabor ne bi dosegao razinu Drugoga! No njega u dogledno doba neće ni biti!

Ta bi spoznaja morala poticajno djelovati da ne stojimo prekriženih ruku, nego da razvijamo svoju djelatnost na temelju Isusova primjera, prvenstveno njegovih parabola i pojačana napora u njihovu ubrizgavanju u život naših vjernika, onaj osobni kao i onaj zajednički.

Naše je ozračje zatrovano i ono se ne prestaje užurbano i pojačano dalje trovati. Zbiva se najezda praktičnog bezboštva koje truje i ubija zdrave snage u ljudima: rađa se i razvija, osvaja prostore života, nečovječan čovjek. Posljedice su očite: sve veće raslojavanje malih i velikih ljudskih zajednica, sve veća potištenost i malodušnost, sve jača tjeskoba i sve pogibeljniji doživljaj besmisla življenja.

U takvim okolnostima učinkovito može biti samo ono djelovanje koje VISOKO nadilazi osrednjost. Ništa što je osrednje neće ni za dlaku biti učinkovito. Ta nam spoznaja nedostaje. Ona je nametljivo odsutna u našoj zaokupljenosti izvanskim djelovanjem – kao na primjer pri gradnji crkava, pri rješavanju davno preživjelih admi-

nistrativnih sporova oko župa, oko monopola na liturgijske knjige i bogoslužja, oko svega što spada na tzv. religiju kršćanstva! Istini za volju, to jesu sporedna pitanja, ali nisu ni ona lako rješiva, pa su zbog toga naši jalovi pokušaji na tom području tako BOLNO vidljivi i tvore zatorničku smetnju Radosnoj vijesti.

Način djelovanja Udruge

Postavljajući to pitanje treba uvažiti dvije činjenice:

Udruga je brojna i predstavlja izuzetno važan čimbenik koji bi mogao odigrati odsudno važnu ulogu u životu naroda, uljudbe i kršćanstva u Bosni i Hercegovini. Već samo utemeljenje Udruge pokazuje živu svijest o potrebi zauzetosti i suradnje na polju rada u BiH! Pritom treba ponovno istaknuti golemo i vrlo značajno životno iskustvo što ga pojedini članovi Udruge imaju! Ta spoznaja dobiva na važnosti kad se uzme u obzir činjenično stanje u kleru na području BiH! O tome ne bi trebalo ništa posebno reći!

Konkretno bi bilo poželjno:

- a. Uzeti u obzir područje djelatnosti i razdijeliti ga na nekoliko manjih okružja. Možda dva područja, sukladno dvjema biskupijama u Hercegovini; četiri područja u Bosni, a zatim barem još jedno: inozemstvo, ako ne i više?
- b. Napraviti propitivanje među članstvom: za koje bi se tko područje mogao opredijeliti i za koju vrst djetalnosti: obiteljsku, uljudbenu ili kršćansku. Na taj način bilo bi moguće oblikovati tri vijeća od po nekoliko članova koji bi pratili stanje na svom području iz pojedinih djelatnosti.

Ako bi se to ostvarilo, onda bi pojedina vijeća mogla stvarati konkretnе prijedloge programa i prijedloge djelovanja i predložiti ih središnjoj upravi. No ta bi pitanja trebalo rješavati u hodu.

Jedno bi pitanje ipak bilo od izuzetna značenja u svim vijećima: pronalazak suradnika sadašnjih i budućih; pod riječu budućih trebalo bi misliti na otkrivanju darovite djece, utvrđivanju vrsti njihove darovitosti i omogućavanje usavršavanja. Bez toga vida djelatnosti neće biti trajna ni značajna uspjeha!

Udruga đaka i prijatelja Franjevačke klasične gimnazije Visoko e.V.

Gemeinschaft ehemaliger Schüler und Förderer des Franziskanergymnasiums
in Visoko e.V.

Predsjednik: Mijo Nujić, Kettler Str. 13, D - 67065 Ludwigshafen,
tel.: 0621 / 574738, faks: 0621 / 6684-312, faks: 0621 / 6684-309,
e-mail: mijonujic@web.de

Izvještaj sa zasjedanja Udruge bivših visočkih đaka – Ogranak za Njemačku, održanog u Wiesbaden–Naurodu 3. i 4. listopada 2009.

Na godišnji susret Udruge bivših visočkih đaka – Ogranak za Njemačku, održanog u Wiesbaden–Naurodu (Wilhelm-Kempf-Haus) 3. i 4. listopada 2009. odazvali su se sljedeći članovi: Josip Andrić, Mato Baotić, Anto i Katica Batarilo, Jozo i Andja Ćaćić, Marijan Dadić, Anto i Marija Đoja, Jozo Džambo, Kazimir Gučanin, fra Ivica Alilović, Ivan i Ankica Jeleč, Anto i Ljubica Jeličić, Janko Jelušić, Ivo Jozić, Vladislav i Marija Lekić, Franjo Ložić, Mijo Nujić, Pero i Gordana Pušić, Mato i Veronika Valjan te Ivo Živković.

*Ivan Jeleč,
tajnik*

Predsjednik Mijo Nujić predložio je sljedeći dnevni red:

1. Pozdrav i izvješće predsjednika o radu u protekloj godini
2. Izvješće tajnika
3. Izvješće rizničara o "imovinskom stanju"
4. Rasprava o izvješćima i njihovo usvajanje
5. Razno
6. Predavanje: Bosna i Hercegovina u putopisnoj literaturi i publicistici na njemačkom jeziku – povjesna panorama (Jozo Džambo).

Sudionici susreta jednoglasno su prihvatili predloženi dnevni red.

TOČKA 1) Predsjednik je pozdravio nazočne članove i zahvalio na dobroj suradnji u protekloj godini. Pročitao je pismene pozdrave od novog direktora Visočke gimnazije fra Zvonka Miličića, pozdrav od Vire Mihaljevića, predsjednika središnjice iz Zagreba i pozdrav od člana Mirka Vidačkovića. Posebno nas je obradovao pozdrav od Rajka Radišića, a istovremeno i iznenadilo to pismo u kojem Rajko zahvaljuje za sve lijepo što je doživio u ovoj Udruzi, ali da ovime otkazuje članstvo u našoj podružnici jer se vraća u domovinu nakon zaslужene mirovine. Rajko je uistinu bio veliko obogaćenje za našu Udrugu i sigurno ga nećemo zaboraviti. Predstavili su se i sudionicu susreta Mato Baotić i Josip Andrić koji su već duže vremena članovi, ali sada prvi put sudjeluju na susretu. Rajku smo izrazili hvalu, a novim sudionicima dobrodošlicu.

Predsjednik je pročitao izvješće s Izbornog sabora središnjice u Zagrebu. Čestitamo novom rukovodstvu i želimo mu puno uspjeha u radu uz Božji blagoslov. Komunikacija Zagreb – Ogranak Udruge u Njemačkoj funkcioniра zahvaljujući nastojanjima obojice predsjednika, a nadamo se da će biti još i bolja.

TOČKA 2) Tajnik Ivan Jeleć pročitao je u cijelosti izvješće s proteklog susreta Udruge. Razgovor i komentari o izvješću bili su kratki, s tim što su detaljniji razgovori ostavljeni za točku „Razno“.

TOČKA 3) Rizničar Kazimir Gučanin iznio je detaljan izvještaj o finansijskom poslovanju u protekloj godini. Nakon svih podmirenih obveza do današnjeg dana stanje konta Udruge pozitivno je i iznosi 1.482 eura. Na zamolbu ravnateljstva visoko Gimnazije predsjedništvo našeg Ogranka odlučilo je kao pomoć za đačku ekskurziju u Grčku dodijeliti iznos od 500 €. Kako je ekskurzija trebala uslijediti sredinom rujna, predsjedništvo je donijelo ovu odluku u međusobnom telefonskom razgovoru ne čekajući godišnje zasjedanje.

TOČKA 4) Izvještaji tajnika i rizničara dani su na raspravu i jednoglasno su usvojeni.

TOČKA 5) Razno

– Ocijenjeno je pozitivnim to što se predsjednik pobrinuo da 25% od članarine bude uplaćeno pravovremeno na račun središnjice, kako je i predviđeno statutom, kao naš doprinos za Bilten i druge troškove.

– Očigledno je da se Ogranak Udruge u Njemačkoj suočava s jednom veoma ozbiljnom činjenicom. Veći broj članova je „u godinama“ tako da se počelo događati da članovi odlaze u mirovinu i vraćaju se u domovinu, a na taj način obično i prestaje članstvo u Ogranku. Kazimir Gučanin također je u „prijevremenoj mirovini“, ali i dalje ostaje naš član i rizničar, iako će većinu vremena provoditi u Novoj Biloj. Kazimir je između ostalog rekao da veoma žali zbog odlaska Nike Radata i Rajka Radišića, jer su obojica bili srce i duša Udruge, posebno što se tiče glazbenog i zabavnog dijela. Ovim putem pozivamo mlade kolege iz Njemačke, Austrije i drugih zemalja da nam se pridruže i na taj način obogate i potpomognu svojim radom našu Udrugu.

– Tema naših susreta uvijek je iznova profil Udruge. Pero Pušić naglašava da je Udruga nešto jedinstveno. Do sada je njegovanje fratarskog duha funkcionalo samo preko fratara, tako reći samo s oltara; međutim naša Udruga se sastoji od ljudi koji su duže ili kraće školovani u fratarskoj školi, neki imaju i potpunu teološku naobazbu, ali svoj franjevački duh žive u okviru svojih obitelji i u svome okruženju, opterećeni svim problemima današnjeg društva. To znači da i franjevački duh kroz njih poprima jednu novu dimenziju. To konkretno za Pušića znači da Udruga treba dobro promisliti koji su načini njezina djelovanja kako bi franjevački duh prošeo što više obitelji koje u ovom vremenu traže orijentaciju i identifikaciju.

- Bilo je govora i o tome da je pravo svih onih koji plaćaju članarinu da dobiju barem Bilten, a ima prigovora da se čak ni to ne događa u nekim slučajevima. Dogovoreno je da ubuduće predsjednik poštom šalje Bilten onima koji su platili članarinu, a da pojedinosti o tome kako će Bilten stići do njega dogovori sa središnjicom u Zagrebu.
- U proteklom periodu prikupljana je emigrantska i migrantska literatura. Initijator tog projekta bio je Pero Pušić. Pušić postavlja pitanje povratnih informacija, što se događa s tom literaraturom i jesu li u samostanu na Šćitu i dalje zainteresirani za nastavak rada te kako dalje sve to organizirati. Dogovoreno je da Pero stupi u kontakt sa samostanom Šćit i dogovori pojedinosti.
- CD – projekti : Predsjednik je pročitao dopis Vine Mihaljevića o snimanju dva ju CD-ova. Jedan bi sadržavao pjesme VIS-a Jukić, a drugi izbor tekstova iz franjevačkih kronika. Ogranak podržava oba projekta. Što se tiče „Izbora tekstova iz franjevačkih kronika“, predloženo je da Jozo Džambo bude nositelj projekta i da sam sebi izabere suradnike oko toga posla, a da predsjedništvo Udruge u Zagrebu stupi u kontakt s institucijama koje bi organizacijski i finansijski pomogle ostvarenje tog projekta; Udruga sama ne bi bila u mogućnosti ni novčano ni logistički stajati potpuno iza tog projekta.

U toku susreta vođene su konstruktivne diskusije tako da je vrijeme veoma brzo prošlo. Poslije večere nastavili smo u kućnoj kapelici s misnim slavljem koje je predvodio fra Ivica Alilović uz asistenciju dvojice đakona, Mate Valjana i Ivana Jeleča. Pjevalo se i slavilo Gospodina iz svega srca i iz „sveg grla“. Fra Ivica je istaknuo u svojoj propovijedi da je Franjo dodirnuo srca svih ljudi, i bogatih i siromašnih, učenih i onih drugih, kako onog vremena tako i srca današnjih ljudi. Biti Franjin znači u potpunosti biti Kristov.

Nakon misnog slavlja nastavljeno je do duboko u noć naše već tradicionalno druženje uz glasnu pjesmu, dobru čašicu i još bolju hranu, za koju se pobrinuo naš Jozo Ćačić onako kako smo to od njega i ranije navikli.

Na Sv. Franju, 4. listopada, nakon doručka nastavili smo druženje, sada u radnoj atmosferi. Jozo Džambo održao je predavanje pod naslovom „Bosna i Hercegovina u putopisnoj literaturi i publicistici na njemačkom jeziku – povjesna panorama“.

Jozo je u kratkim crtama prikazao što njemačka literatura govori o Bosni i s kakovim predodžbama pri tome operira. Upadna je slika Bosne kao uvod u Orijent. Prijeđelaz preko Save prijeđelaz je iz europske Austrije u orientalnu Austriju (Austro-Ugarsku). Nakon predavanja razvila se živahna diskusija u kojoj su dominirala pitanja o nacionalnim i regionalnim stereotipima, njihovu nastanku i mijenjama, o pogubnosti ustaljenih, prije svega negativnih slika o drugome itd. Diskusija je provocirala i druga pitanja koja se nisu ticala strogo predavanja, ali koja su naišla na velik interes, na primjer pojam „Herceg-Bosna“ u svojim različitim primjenama i shvaćanjima.

Izraženo je mišljenje da bi i svi sljedeći susreti kao jednu od točaka radnog programa trebali sadržavati sličan stručni, kulturni ili informativni program.

S našeg susreta uputili smo pismene pozdrave prof. dr. fra Ignaciju Gavranu u Visoko, listu „Novi cvijet“ koji izdaju đaci Franjevačke klasične gimnazije u Visokom i dr. fra Tomislavu I. Međugorcu u franjevački samostan Kreševo.

Sudionicima susreta ponuđeno je, osim Biltena, i više knjiga prof. dr. Vjeke B. Jarka, dr. Srećka M. Džaje i dr. Ivana T. Međugorca.

Došlo je vrijeme ručka i našeg razilaska. Imali smo svi dojam da je vrijeme bilo prekratko za ovakav oblik susreta. Izražena je i želja da ovi susreti budu još i duži pa ćemo ozbiljno sagledati mogućnosti da se to i ostvari – barem za one koji to žele. Dogovorenog je da će sljedeći susret biti u Oberkirchu u blizini Offenbacha polovinom studenog 2010. O detaljima će članovi biti blagovremeno obaviješteni. Do tada – MIR I DOBRO!

Stuttgart, 5. 10. 2009.

Sveti Franjo u Wiesbadenu

Ovogodišnja skupština Udruge bivših đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko – podružnica za Njemačku - bila je u znaku 800. obljetnice postojanja franjevaca i franjevaštva. U Wilhelm-Kempf-Haus (biskupijska kuća za duhovne vježbe, pastoralne sastanke i daljnje duhovno-teološko obrazovanje) zazvali smo duh Franje iz Asiza, duh jednostavnosti života, duh neposrednosti u ophođenju s drugima, duh djetinje povezanosti s prirodom koja nas je u šarolikosti raslinja i boja u ove jesenske dane okruživala u Wiesbadenu – Naurodu. U misnom slavlju i u pjevanju franjevačkih pjesama zahvaljivali smo Gospodinu za osobni dar života, za bratski život u Udrudi, za zajedništvo sa sljedbenicima sv. Franje, posebno s onima koji hode njegovim stopama po provinciji Bosni Srebrenoj i hercegovačkoj franjevačkoj provinciji, u kojima smo rasli i sazrijevali. Posebno smo opet zahvalili Gospodinu na daru pripadnosti Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom koja nam je u važnom mlađenačkom dobu ulijevala duh fratarluka koji su franjevci bosansko-hercegovačkih prostora stoljećima živjeli, u vjeri i ljubavi odgajali i pratili puk hodeći visinama i nizinama napačene zemlje.

Kao i svake, tako i ove godine, okupili smo se bratski, može se reći obiteljski, došavši iz raznih krajeva i gradova Njemačke. Nije se gledalo na udaljenost i kratkoću susreta. Zajedništvo se njeguje odricanjem, prihvatanjem dužnosti i u prelaženju dugih putova da bi se našlo zajedno. Tako su došli "visočani" iz Münchena, Böblingena, Offenburga, Ulma, Kölna, Bochuma, Bad-Camberga, Hagena, Wülfratha, Winterbacha, Freiburga, Münstera, Ludwigshafena, Duisburga, Odenhausena i Siegena. Bilo nas je 27. Udruga đaka i prijatelja Franjevačke klasične gimnazije Visoko – podružnica u Njemačkoj - broji 42 člana bez supruga i djece. To kažem, jer želim naglasiti kako mi u Njemačkoj Udrugu smatramo otvorenom za sve članove obitelji "pravih visočana" i prijatelja. U tom duhu družimo se i održavamo sastanke. Franjin duh ne može se zbiti u zatvorene zajednice. On obnavlja i snaži svuda gdje su ljudi otvoreni za život u slobodi djece Božje i prihvatanju drugoga kao samoga sebe.

Uz euharistijsko slavlje koje su predvodili fra Ivica Alilović, župnik u Bad-Camberg-Erbachu, đakoni Mato Valjan iz Odenhausena i Ivan Jeleč iz Stuttgarta – svi članovi Udruge, dr. Jozo Džambo iz Münchena održao je predavanje *Bosna i Hercegovina u putopisnoj literaturi i publicistici na njemačkom jeziku - povjesna panorama*. Jozo je naglasio da je tema njegova izlaganja : "...*imago Bosnae*, slika ove zemlje kakva je tijekom vremena nastala i tradirala se na području njemačkog govora i jezika." Predavanje održano jasnim i razumljivim, ali i stručnim jezikom u duhu nas je vodilo kroz tursko i austrougarsko razdoblje Bosne i Hercegovine i kroz stereotipe zapadnih znatiželjnika i putnika o zemlji južno od Save i Dunava. Veoma živu diskusiju nakon predavanja morali smo završiti da bismo imali vremena riješiti nekoliko važnih pitanja vezanih za rad Udruge.

Skupština je trajala dva dana (3. i 4. listopada). U noći od subote na nedjelju organizirali smo zajedničku večer koja je trajala do u sitne nedjeljne sate. Osobni susreti, razgovori o djeci i obitelji, izmjena iskustava kroz radnu godinu ili godinu mirovine, život u zavičaju, gimnazija i profesori u Visokom, prvi dolazak dvojice članova

Anto Jeličić

(Mato Baotić i Josip Andrć) na skupštinu Udruge, krizno stanje u svijetu danas, bile su teme te "kratke noći". Naravno, cijelo vrijeme dvoranom je odjekivala pjesma i gromoglasni smijeh kao reakcija na ispričane šale i viceve.

Sjetili smo se članova koji su nas napustili i odselili "južno od Save i Dunava": dr. fra Tomislava Međugorca u Kreševu, Rajka Radišića, Mije Vidovića i Nike Radata, koji su godinama bili s nama. Na poseban način sjetili smo se svojega profesora fra Ignacija Gavrana, koji za nekoliko mjeseci navršava 96 godina života na dobrobit svoje zajednice Bosne Srebrenе i Franjevačke klasične gimnazije u Visokom.

Zahvalnost za uspješan rad skupštine pripada svakako agilnom vodstvu: Miji Nujiću, dr. Jozu Džambi, Ivanu Jeleču i Kazimiru Gučaninu. Sljedeća skupština zakazana je za jesen 2010. u Offenburgu.

Srebreni jubilej

Đakon Mato Valjan proslavio 25 godina rada u HKM-u Giessen

To nije samo Valjanov jubilej već i cijele Hrvatske katoličke misije Giessen, istaknuo je fra Anto Batinić u propovijedi.

Stalni đakon biskupije Mainz Mato Valjan proslavio je na svetkovinu Duhova 25. obljetnicu pastoralnog djelovanja u Hrvatskoj katoličkoj misiji Giessen. Svečano misno slavlje tim je povodom u crkvi sv. Bonifacije u Giessenu predvodio dekan i župnik u njemačkoj župi u Frankfurtu na Majni, fra Anto Batinić u zajedništvu s voditeljem KHM-a Giessen fra Marijanom Petričevićem, njemačkim župnikom vlč. Hermannom Josefom Zornom te uz pomoć đakona Valjana.

Slavljeniku Valjanu na početku je mise čestitku uputio otac Petričević, koji je pozvao vjernika da zahvale Bogu na blagoslovljenih 25 godina djelovanja đakona Valjana u toj misiji.

Fra Anto Batinić u propovijedi je istaknuo da se Valjan nalazi među prvim hrvatskim pastoralnim referentima kao i među prvim hrvatskim đakonima u Njemačkoj.

- To nije samo Valjanov jubilej već i cijele ove hrvatske zajednice. Još je pogodnije da taj jubilej slavimo na današnju svetkovinu Duhova – rođendana Crkve. Živjeti za druge – to je prva zadaća pastoralnog, odnosno đakonskog djelovanja, ali i djelovanja i ponašanja svakog kršćanina. Radujemo se zajedno živeći jedni za druge, dijeleći i lomeći kruh, odnosno slaveći gozbu Gospodnju; dijeleći život, radost i tugu, zdravlje i bol – istaknuo je otac Batinić.

Na kraju misnog slavlja čestitku je uime biskupa Mainza, kardinala Karla Lehmanna, uputio referent dušobrižništva za katolike drugih materinjih jezika u biskupiji Mainz Bernd Krämer, koji mu je predao kardinalovu zahvalnicu.

Nakon svečane mise svi su pozvani na objed u misijske prostorije, gdje je misijski zbor „Hrvatski giessenski slavuji“ izveo nekoliko prigodnih duhovnih i pučkih skladbi. (ap)

Preuzeto iz: *Večernji list*, 29. 5. 2010, str. 33.

Fra Ignacije Gavran, život u ozračju istine i ljepote (1914-2009)

Ivo Pranjković

Dana 24. listopada umro je Visokom najstariji i daleko najsvestraniji franjevac Bosne Srebrenе, legendarni polihistor dr. fra Ignacije Gavran. Rođen je 24. veljače 1914. u Varešu kao sin Ivana i Marije rođ. Stjepanović. Živio je dakle punih 95 godina i osam mjeseci. Franjevac je bio 78 godina, svećenik 71 godinu (zaređen je 1938. u Banjaluci), skupio je punih 68 godina profesorskoga i odgojiteljskoga staža, 60 godina bio je knjižničar profesorske knjižnice Franjevačke klasične gimnazije u Visokom, povećavši njezin fond s 15 na preko 60 tisuća knjiga i drugih publikacija. Bio je iznimno darovit i marljiv te vodio uzoran i krajnje discipliniran život, posve predan intenzivnom radu i molitvi. O načinu i stilu njegova života zorno svjedoči podatak da je redovito poslje ručka i večere pio po čašu vina, ali ga nikada nitko nije uspio nagovoriti da popije dvije!

Osnovnu školu pohađao je u Varešu, gimnaziju u Visokom (1925-1934). Tu je 1930. godine objavio i svoj prvi tekst pod naslovom *Dva cvijeta* (u đačkom listu *Cvijet*). Teologiju je studirao u Sarajevu i Breslavi, a filozofiju u Breslavi i Ljubljani. U Ljubljani je i doktorirao tezom *Filozofska antropologija Vladimira Solovjeva* (1941). Jednu godinu pohađao je i likovnu akademiju u Zagrebu (1843-1944). Čitav studij trajao mu je sedam godina, a u tih sedam godina završio je dva fakulteta i doktorirao! U provinciji je osim profesorskih obnašao dužnosti đačkoga prefekta, direktora Gimnazije (1967-1976), definitora provincije (1961-1967) te s velikim marom, ponosom i ljubavlju službu knjižničara profesorske knjižnice Franjevačke klasične gimnazije (1941-2006). Glavni njegovi predmeti bili su filozofija i povijest umjetnosti, ali je predavao i čitav niz drugih predmeta (u visokoj gimnaziji i na Teologiji u Sarajevu): hrvatski, njemački, ruski, latinski, engleski, psihologiju, povijest, matematiku, crkvenu povijest umjetnosti, ukrasno pisanje itd. Osim jezikā koje je predavao izvrsno je poznavao još i grčki, francuski, talijanski i slovenski, a dobro se služio poljskim, češkim i španjolskim.

Temeljne struke kojima se fra Ignacije cijelog života manje ili više intenzivno bavio bile su, kao što je već rečeno u vezi s glavnim njegovim predmetima, filozofija i povijest umjetnosti. U prvoj je tragao za istinom, a u drugoj za ljepotom. U svojoj disertaciji (objavljenoj 1941. u Sarajevu pod naslovom *Filozofska antropologija Vladimira Solovjeva*) fra Ignacije, zajedno s poznatim ruskim filozofom, traga za istinom o čovjeku, za bitnim odrednicama njegova postojanja. Nastojeći spoznati bit čovjekovu odnosno odgovoriti na pitanje što je čovjek, fra Ignacije u svojoj disertaciji nastoji ponuditi odgovore na ona tri poznata kantovska pitanja: što čovjek treba znati, što treba da čini i u što smije vjerovati? Odgovori na ta pitanja nalaze se, po fra Ignacijskom sudu, u prostoru obilježenom međuprožimanjem filozofije i kršćanske vjere. Ta svoja promišljanja o naravi i smislu čovjekove egzistencije, o njegovu odnosu prema Bogu i drugim bićima, o čovjekovu animalnom i kulturnom djelovanju naziva fra Ignacije filozofskom antropologijom.

Svojevrsni je nastavak promišljanja sadržanih u disertaciji fra Ignacijskog studija *Ideja slobode kao temeljni pojam ljudske egzistencije prema Ivan Duns Scotu* (objavljen na

u Rimu na engleskom jeziku 1968. godine) u kojoj se fra Ignacije bavi trima vrstama ljudske slobode: prirodnom, stečenom i prigodnom slobodom. Prirodna je sloboda sloboda volje koju čovjek ne može izgubiti, stečena je sloboda sposobnost htjeti dje-lovati onako kako čovjek treba djelovati, a prigodna sloboda pretpostavlja i/ili uklju-čuje političku ili civilnu slobodu.

Filozofskom problematikom bavi se fra Ignacije i u svom polemičkom tekstu *Promušeni napadaj – uz knjigu B. Russella „Nauka i religija“* u kojoj kritički analizira Russellovo poimanje religije i odnosa između religije i znanosti. S filozofijom, odnosno s istinama koje ona nudi fra Ignacije će ostati blizak cijeloga života, između ostalo-ga i tako što je godinama u Visokom predavao logiku i psihologiju. God 1997. objavio je i uzorno pisane udžbenike logike i psihologije za Gimnaziju odnosno uopće za srednje škole.

Za ljepotom je fra Ignacije tragao ponajprije preko povijesti umjetnosti. Bio je izvrstan poznavatelj cjelokupne svjetske povijesti likovnih umjetnosti i neosporan autoritet iz toga područja u svojoj provinciji, a i uopće u Bosni i Hercegovini. Razumiće se da je vrlo dobro poznavao i hrvatsku likovnu scenu. Od 60-ih godina pa go-to do smrti bio je član Komisije za crkvenu umjetnost u svojoj provinciji radeći u njoj neumorno i vrlo savjesno. Time je bez sumnje bitno pripomogao da franjevcu Bosne Srebrenе, kad je riječ o razumijevanju i percepciji likovnih umjetnina, danas daleko premašuju ostale crkvene zajednice na prostorima bivše Jugoslavije. Na satove likovne umjetnosti fra Ignacije je uvijek nosio naramke prelijepih knjiga s kojima nas je upoznavao s puno žara i istaćane likovne erudicije. Ako bi komu od nas takva knjiga (uglavnom zbog zanosnih ženskih aktova) slučajno ispala iz ruku, doslovce bi plakao! Objavio je (1969) i pregled povijesti umjetnosti pod naslovom *Veliki likovi povijesti umjetnosti*. S likovnošću je u uskoj vezi i fra Ignacijev putopis *Bilješke s puta po Austriji, Njemačkoj, Belgiji i Engleskoj* (1964), koji ima i neospornu književ-noumjetničku vrijednost. Prije toga (1960) objavio je i slično koncipirane *Bilješke s puta po Italiji*.

Fra Ignacije je bio i vrstan povjesničar i filolog. To je na najbolji način pokazao priređujući za tisak ljetopise bosanskih franjevaca iz 18. stoljeća, *Ljetopis fra Nikole Lašvanina* (1981), *Ljetopis sutješkog samostana* fra Bone Benića (1979) te *Ljetopis kres-evskoga samostana* fra Marijana Bogdanovića (1984). Ti su ljetopisi objavljeni u bibli-oteci *Kulturno nasljeđe* izdavačke kuće Veselin Masleša iz Sarajeva, a ponovo 2003. godine u izdanju Synopsisa. Fra Ignacije ih je priredio upravo besprijekorno. Preveo je latinske i talijanske dijelove u njima, opskrbio ih opširnim predgovorima i rječ-nicima te informativnim i pedantnim bilješkama povijesne i filološke naravi. Time je obavio vrlo važan posao za cjelokupnu bosansku i hrvatsku kulturnu povijest, a napose za povijest svoje provincije Bosne Srebrenе. Osim toga fra Ignacije je besprijekorno priredio i omašni prijevod djela *Sedam trublji za probuditi grešnika na pokoru* fra Pavla Papića, koji je nastao 1649. godine u Visokom i koji je bio u rukopisu sve do 1991. kad ga je fra Ignacije priredio i objavio u *Gradi za povijest književnosti hrvat-ske u Zagrebu*.

Fra Ignacije je, između ostaloga, bio i vrstan polemičar. Osim spomenute polemike s nekim stavovima B. Russella polemizirao je npr. s Tomislavom Ladanom 1972. godine u članku *Jezične kočnice i njihova opravданost* reagirajući na Ladanov tekst *Jezični tabu*, objavljen u njegovoj knjizi *Ta kritika* (1970). Ladan je naime zastu-pao mišljenje da je psovka tabu i magična pojava te da je nevina i s psihološkoga i s

moralnoga i s odgojnoga stajališta. Fra Ignacije se ne slaže s njim i tvrdi da je psovka ružna pogrda bližnjega te da tamo gdje nema pogrde nema ni psovke. U vezi sa psovkom fra Ignacije je objavio i vrlo zanimljivu knjigu pod naslovom *Bludna psovka: povjesno-psihološka studija* (1962), s kojoj Ladan implicite polemizira u spomenutoj napisu.

Polemizirao je fra Ignacije i s crkvenim autoritetima, posebno s Vrhbosanskim ordinarijatom u Sarajevu. Učinio je to u knjizi *Lucerna lucens?* koju je objavio u vlastitoj nakladi (1978. godine). U njoj je riječ o odnosu Vrhbosanskog ordinarijata prema bosanskim franjevcima sve od 1881. godine (kad je uvedena redovita crkvena hijerarhija u BiH) pa do 1975. godine. Fra Ignacije analizira i postupke prema bosanskim franjevcima pojedinih biskupa i nadbiskupa od Josipa Stadlera, Ivana Šarića do Marka Alaupovića i Smiljana Čekade. Stadleru primjerice prigovara što je nastojao stvoriti vlastiti kler od „franjevačkih uskoka“, što je oduzimao i cijepao župe, što je franjevce potiskivao iz javnoga života itd., ali ne zaboravlja ni Stadlerove dobre strane: da je npr. izgradio travničku gimnaziju i zgradu sarajevske nadbiskupije, da je ustrojio karitativne zavode, da je izrazito proširio djelovanje časnih sestara, da je puno učinio na području izdavaštva itd.

Polemizirao je fra Ignacije i sa svojom subraćom, posebno s fra Andrijom Zirdumom u vezi s fra Andrijinom knjigom *Pisma bosanskih franjevaca 1850-1870* (iz 1996) i s njegovim priređivanjem *Godišnjaka fra Jake Baltića* (1991). Fra Ignacije izravno i konkretno upozorava na nedostatke u fra Andrijinu priređivanju spomenutih knjiga (npr. kad je riječ o slovopisu i pravopisu, o prijevodima s latinskoga, o tumačenju nejasnih mesta i sl.), ali kao pripadnik zajednice naglašava da uime te zajednice sa zahvalnošću prihvaća fra Andrijine lijepe darove.

Poviješću, posebice kulturnom poviješću svoje provincije, ali i Bosne i Hercegovine i Hrvatske, fra Ignacije se bavio i tako što je pisao popularne članke, najviše njih u glasilu svoje provincije *Svetlo riječi*. Ti su njegovi napsi sabrani u četiri omašne knjige objavljene pod naslovom *Putovi i putokazi: niz članaka o našoj prošlosti* (1988-2003). U njima fra Ignacije primjerice piše o fra Matiji Divkoviću, fra Marku Dobretiću, fra Augustinu Miletiću, fra Filipu Lastriću, fra Marijanu Šunjiću, fra Martinu Nediću, fra Frani Ivanu Jukiću, fra Stjepanu Margitiću itd., ali i o Gabrijelu Jurkiću, Marku Maruliću, o Ivanu Meštroviću, o Kotromanićima, o banu Josipu Jelačiću, o Poljičkoj općini, o Eufrazijevoj bazilici u Poreču, o Hrvojevu misalu, o gradu Zagrebu, o Baščanskoj ploči itd.

Povodom 700. obljetnice djelovanje franjevaca u BiH fra Ignacije je objavio i knjigu *Suputnici Bosanske povijesti* (1990), koja je 2001. prevedena i na engleski (*Fellow-travellers of Bosnian History: Seven Centuries of Bosnian Franciscans*). Fra Ignacije je i inače dosta pisao na stranim jezicima, a posebno je dosta prevodio: s latinskoga, engleskoga, njemačkoga, talijanskoga, slovenskoga, španjolskoga. Preveo je tako *Katolički katekizam* s njemačkoga (1963), a osim latinskih i talijanskih dijelova u spomenutim ljetopisima preveo je s fra Šimom Šimićem i znamenito djelo *Epitome vetustatum Provinciae Bosnensis (Pregled starina bosanske provincije)* najvažnijega i najplodnijega franjevačkoga pisaca 18. stoljeća i prvog povjesničara Bosne fra Filipa Lastrića.

Fra Ignacije se dostoјno odužio i Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom, koju je, što bi rekao Andrić, volio kao svoju dušu i u kojoj je proveo punih 68 godina života. Njegovom je zaslugom postao dostupnim arheološki i etnografski materijal koji je dijelom već bio u gimnaziji, a dijelom ga je prikupio sam fra Ignacije. God.

1975. fra Ignacijevom je zaslugom otvoren „Lapidarij – tragovi kulture neolita, Ilira, Rimljana i Stare Bosne na tlu Visokog i njegove okolice“, koji je fra Ignacije osmislio uz pomoć dr. Đure Baslera. Za motto zbirke uzete su riječi rimskog cara Hadrijana: *Turpe est in patria esse peregrinum (Sramota je biti stranac u vlastitoj domovini)*. U Lapidariju posebnu pozornost zaslužuju Batonova ploča, Nadgrobnik ilirske obitelji iz Breze te Pečat Stjepana II. Kotromanića. I Etnografska je zbirka zaživjela ponajprije zahvaljujući fra Ignacijevu zauzimanju. U njoj su zastupljeni kućanski predmeti, alatke, nošnje, kovački proizvodi iz Oćevije, Kraljeve Sutjeske, Vareša, Fojnice, Kreševa, Olova i drugih mjesta srednje Bosne. Fra Ignacije je također 1998. objavio i *Kratki vodič kroz Franjevačku gimnaziju i njezin lapidarij* (na hrvatskom, engleskom, njemačkom i talijanskom) te poseban vodič pod naslovom *Lapidarij Franjevačke gimnazije u Visokom*, a godine 2000. povodom 100. obljetnice postojanja zgrade Franjevačke klasične gimnazije u Visokom objavio je i knjigu *Vrata u život* (s poglavljima: *Povijesni pregleđ, Slike iz svagdašnjeg života Sjemeništa i Gimnazije, Zasluzni djelatnici i Gimnazijalci ustanove i zbirke*). Kao knjižničar objavio je i *Priručnik knjižničara Profesorske knjižnice franjevačke gimnazije u Visokom* (1943) te *Stručni katalog profesorske knjižnice Franjevačke klasične gimnazije u Visokom* (1975).

Osim o znamenitim likovima iz prošlosti Bosne Srebrenе fra Ignacije je revno pisao i o poznatijim svojim suvremenicima iz redova te provincije, posebno npr. o fra Luji Zloušiću, o fra Josipu Markušiću, o fra Rastku Drljiću, o fra Bonifacu Badrovu, o fra Bosiljku Bekavcu, o fra Miroslavu Abazu, o fra Mladenu Brčiću, o fra Augustinu Augustinoviću, o fra Miji Bobetiću itd.

Fra Ignacije je bio i počasni član Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije - Visoko, koja mu se nastojala odužiti tako što je u njegovu čast objavila dva zbornika: prvi povodom njegove 85. godišnjice (*Dies academicus u čast dr. fra Ignacija Gavrana*, Zagreb, 1999), a drugi povodom 90. obljetnice pod naslovom *Spomen-spis. Povodom 90. obljetnice rođenja dr. fra Ignacija Gavrana* (Zagreb, 2004). Uime članova te udruge, uime svih 68 naraštaja njegovih đaka (za koje, kako ovih dana reče ugledni član naše udruge dr. Jozo Džambo, Visoko bez fra Ignacija više nikad neće biti ono što je bilo) i uime svih onih koji su ga poznavali oprاشtam se na ovaj način od našeg dragog fra Ignacija, a njegovoj subraći, članovima provincije Bosne Srebrenе izražavam iskrenu i duboku sućut.

Objavljeno u *Vijencu*, XVII/412-413, Zagreb, 2009, str. 34.

Popper, Solovjev – fra Ignacije

Mato Baotić, sen.

O pokojnom fra Ignaciju Gavranu moglo bi se puno toga pisati, a također i o njegovim djelima i zaslugama za Franjevački red opširno diskutirati. No ne želim ovdje evocirati svoje doživljaje koji se odnose na pokojnoga fra Ignacija za vrijeme moga boravka u Visokom. Na ovom mjestu želim samo ukratko spomenuti jedan događaj iz godine 2004. Te godine sam ja, naime, dobio od njega pismo u kojem mi srdačno zahvaljuje za umjetničke knjige koje je, kako je mislio, dobio od mene. Međutim morao sam mu odgovoriti da te knjige nije dobio od mene, nego da darovaljela mora tražiti drugdje.

Ovaj nesporazum bio je i meni povod da fra Ignaciju pošaljem neku knjigu, najradije neku dobru filozofsku knjigu. Dugo sam razmišljaо како pronaći filozofsko djelo koje njemu možda ne bi bilo već poznato. Budući da sam i ja pored latin-skog jezika i vjerouauka predavao na njemačkim školama i filozofiju, odlučio sam mu poslati knjigu *Alle Menschen sind Philosophen* koju je napisao filozof Karl R. Popper. To je po mome mišljenju jako lijepa knjiga, u kojoj se ustvari nalaze najvažnije Popperove filozofske teze, u njoj je dakle, „summa cognitionum eius“, kako bi kazali latinisti.

Nakon samo nekoliko dana dobio sam od fra Ignacija vrlo lijepo zahvalno pismo. Na moje veliko iznenađenje pisao mi je u njemu da je isti dan pročitao trideset stranica i da mu se knjiga jako sviđa. Drago mi je bilo da sam mu mogao s jednim malim darom priuštiti veliko veselje, kako on to tvrdi u pismu. Pogotovo mu je bilo drago da ga nisam zaboravio kao svoga profesora. Budući da i sâm često tako nešto doživljavam od svojih bivših đaka, mogao sam potpuno razumjeti njegovo veselje.

Što se tiče knjige koju sam mu poslao, naglasio je da mu se mnoge Popperove teze sviđaju, pogotovo njegova *poniznost* i tvrdnja da mi ništa ne znamo, iako je to Sokratovo mišljenje. Stoga je samo konzekventna tvrdnja da je čitav život samo učenje, ili kako filozof kaže: „Leben ist Lernen durch Versuch und Irrtum.“ Svaki filozof, a i ostali ljudi, moraju biti spremni korigirati svoje pogreške.

Ne bih znao kazati jesu li svi ljudi filozofi. Vjerojatno nisu, kao što svi nisu ni matematičari; međutim, fra Ignacije je za mene *sine dubio* bio filozof, ne zbog toga što je znao da ništa ne zna, nego zato što je ljubio Boga. Aurelius Augustinus naime tvrdi u svome djelu *De civitate Dei*: „verus philosophus amator Dei est“ (*De civit. Dei, lib. VIII, c. 1*). Ja bih još dodao da je i onaj pravi filozof koji voli *istinu*. Popper naime nije smatrao da su Fichte i Hegel bili veliki filozofi zato što po njegovu mišljenju nisu voljeli *istinu*.

Dok danas na Zapadu mnogi ljudi napuštaju Crkvu, jer se život svećenika ne slaže sa životom Isusa Krista, može se bez daljnje tvrditi da je pokojni fra Ignacije bio vrlo dobar svećenik, a također učen pedagog i znanstveni radnik. Moguće je da o njemu, sada pokojniku, možemo kazati ono što je biskup Strossmayer rekao o filozofu Vlmiru Solovjevu, o kome je pokojni fra Ignacije napisao doktorsku radnju, da je „Solovjev anima candida, pia ac vere sancta“. Smatram da i o fra Ignaciju možemo gotovo isto ustvrditi: „Pater Ignatius anima candida, pia ac, si non sancta, at saltem bona et proba erat“. Requiescat in pace cum omnibus fidelibus in regno Dei!

Mini traktat o kradbi knjiga

Da se zna: Kao što je Andrićev fra Stjepan Matijević volio samostan kao dušu svoju tako je i fra Ignacije Gavran volio knjige. Tko je imao prilike vidjeti kako ih drži u rukama i u njima lista, mogao je na trenutke pomisliti da u tome ima ne samo ljubavi nego i nekog fetišizma. Tako brižno, tako nježno uzimaju se u ruke samo dragocjeni rukopisi i povelje u arhivima ili predmeti od najfinijeg porcelana – ali zaboga zar i *Poviest hrvatska* Tade Smičiklasa koja je u onako robustnom uvezu preturila preko korica nekoliko ratova, više režima i još više đačkih generacija!

Jozo Džambo

Međutim kod fra Ignacijsu tu nije bilo diskriminacije. Jednako pažljivo on je postupao prema školskim izdanjima grčkih i rimskega klasika kao i prema romanima Zanea Greya, dnevnim novinama ili Službenom listu SR BiH. Nikada mi nije bilo jasno kako je on s ovakvim manirama sjedio u istoj razgovornici sa svojom pukom oprekom, s pokojnim fra Rastkom, i gledao kako ovaj knjige razvlači kao na Prokrustovoj postelji, akrobatski ih savija, previja, gnječe, stišće, ispravlja i glaća. Kako je funkcioniраo taj tandem, ne ide mi ni danas u glavu.

Znao sam što fra Ignacijsu znaće knjige i s vremena na vrijeme slao bih mu poneke za koje sam mislio da će ih rado imati i u svojim rukama i u Profesorskoj knjižnici (koja bi, usput rečeno, trebala nositi njegovo ime). Na svaku pošiljku on je odgovarao, uz svaku knjigu imao neki komentar: zašto mu je određeni autor važan, zašto mu je dotična tema značajna i kome će knjige sve biti od koristi itd.

Bilo je u tim pošiljkama i pozamašnih formata, ali i brošura od tridesetak stranica. Ali ni tu nije bilo diskriminacije. Fra Ignacijsu se znao obradovati katalogu neke velike izložbe kao i knjižuljku koji sam kupio u Breslavi (Wrocław / Breslau), naravno znajući da je to grad njegovih studijskih godina.

Bio je dirljivo zahvalan za dar knjige.

Što se moga odnosa prema knjigama tiče, priznajem da sam gojenac fra Ignacijsu i fra Rastkov ujedno, a to bi onda bio neki treći tip. Međutim neću sada o njemu, no ipak moram ispričati ovo:

Na Međunarodnom sajmu knjiga u Frankfurtu 1976. godine potucao sam se kroz labirint izložbenih prostora, lunjao od jednog izdavača do drugog, bez reda i plana. U takvom moru knjiga i u metežu posjetitelja i poslovnih ljudi čovjek se umori i od knjige. Gotovo otupi. Pa i kada neku knjigu uzme s police čini to, najkasnije nakon trećeg sata hodanja, mehanički, površno i daleko od prvotnog zanosa.

S takvom glavom i u takvom raspoloženju nabasaо sam sasvim slučajno i na mađarski izložbeni paviljon Akadémiai Kiadó, s police uzeo prvu knjigu koja mi se bojom i formatom ispriječila i ponio je sa sobom kući. Imam je i danas: *The Pearls of Uzbekistan. Photos by Károly Gink, Text by Károly Gombos, Budapest, Corvina Press 1976, 94 str. + 142 str. ilustr., tvrdi uvez, četverobojni omot, format 25 x 21 cm. ISBN 963-13-4600-5.*

Nije ništa neobično da čovjek pribavi sebi i neku stvar koja mu nije nužno potrebna ili koja mu uopće nije potrebna, nego je uzme usput kao što djeca suigraču ni krivom ni dužnom znaju udariti pljusku, onako leteći, jer im je ruka nemirna i

jer se taj netko našao na dohvatu upravo te i takve ruke. Svoju leteću akciju na sajmu knjiga možda bih i zaboravio da u tom trenutku nije iz nekog tko zna kojeg sloja moje nutrine proključao glas prijekora: Što bi na to kazao fra Ignacije? Ni govora o sedmoj Božjoj zapovijedi ili grižnji savjesti po nekoj drugoj, „višo“ liniji – jedino fra Ignacije kao najveća i neprikosnovena instanca kada se radi o knjigama! Uzeti tuđu knjigu bez pitanja i ne vratiti je (čitaj: ukrasti) prijestup je za koji nitko nije i ne može biti nadležan osim njega i jedino njemu, premda tada tako dalekom, trebalo je i na tom sajmu položiti račun.

Evo sada računa, postumno, ali iz uvjerenja tvrdoglavu ne tražeći apsoluciju. O tome ćemo, nadam se, on i ja (zašto ne i fra Rastko?) u ne tako daleko vrijeme, moći razgovarati jezikom kojim nismo nikada razgovarali i u nekim bibliotekama u kojima vlada apsolutni red prema kojemu je fra Ignacije odmjerelim koracima, sustavno i brižno, išao kroz čitav svoj život.

Vidoto, 9. rujna 2001.

Dragi Jezo!

Prije tri tjedana danas kasnije nego što je trebalo da to učinim. Pokušao sam te ovdje pozvati telefonom dok je bio u Sarajevu: fra Bariša mi je rekao da je nekad u gladu, učestvao u predviđanju "Svjetla riječi". Jawolio sam ga da te pozdravi i poslala sam se nadzor Telecom telefonom pozivanju pa zatim i osobnom posjetu ali tako, kao što vidim, nije bilo moguće.

Prišao sam Tvoje druge kućige: onu vojvizičnu o židovskim književnicima iz Moravice, koji ješte smatraju jezikom (Versalte Sprache) i druge, ono bugeto i Lutovaru, o kojem su književnici (Schöne alle Bibliotheken). Srdačno Ti zahvaljujem: hvala, hvala! Tvoj dar je usjek požljivo izabran a to što možete da ga mene je radost i sljepka.

Nisam ni želio da je bilo delo mnogo životnih pisaca i to i u svim planovima. Posetio je i nekadašnje bilo ova knjige - knjižnicama. Takođe zna u nekome priliku broj djele o Ivoj Šarić i neka od njih su bile odlične. No ova je Troja nedostupna i veće su bune pokušati upoznati. Uz tu znamenite od starih biblioteka imao je velike i posjetiti, osim Zemaljskih, povitio suv i p. Bodleyan Library u Oksfordu, u knjižnicu British Museuma i još neke. I opet znam doživio da nema knjige daje bogi svih a život nekog spomenika negoli i same posjet, iako i on ima svoje neudobnosti prednosti. Izazvao je znam se bilo je u svoj knjizi nastupljena Čačka. Po čuvajući znam da je u konzervističko doba ludočki i gledališki kdo smislio po ističici zemljave nadležane mnogo blago što je - unatoč poziciju, dižiće i nabrzi - ipak nekako doseglo do XX. vijeka.

Knjiga Davora i Ante Šećura tuge kod kojih bilo je ustanova čitavom "ekumeničkim" Klosterbibliothek. Najeskluzivije će smislići ovo blago upravo okolnost što nekadašnje ustanove nečijeno izumruto.

Uz izraz zahvalnosti želim ti dolgo zdravlje i uspjeh u svojim plesovitim nastojanjima.

ka Ignacijevan

Triptih sjećanja

Mijo Nujić

Buona gente

„*Buon giorno, buona gente!*“ Tako nas je pozdravio fra Ignacije Gavran u visočkoj crkvi na misnom slavlju na početku nove školske 1968/69. godine. Kazao je da su to riječi sv. Franje koje su uklesane na tvrđavi u mjestu Poggio Bustone u talijanskoj pokrajini Rieti: *Dobar dan, dobri ljudi!* Bio je to moj prvi susret s fra Ignacijem, u to vrijeme ravnateljem Franjevačke klasične gimnazije Visoko. Zbog radova na novoj blagovaonici i dvorani školska godina je počela nešto kasnije nego što je bilo uobičajeno. Crkva je bila prepuna đaka, a ako se ne varam, bio je to najveći broj đaka nakon Drugog svjetskog rata. Upamlio sam fra Ignacijsv pozdrav te ga često u susretu s ljudima, posebice Talijanima, do dana današnjeg upotrebljavam.

Razmišljam: Kad bi bilo moguće sve te *buona gente*, sada sa svim njihovim životnim ikustvima, ponovno okupljene pozdraviti istim riječima u Visokom i razaslati ih po našoj Bosni! Uvjeren sam da bi Bosna, a s njome i Bosna Srebrena, provala novim životom!

Bukovac

U četvrtome razredu gimnazije školske 1971/72. godine fra Ignacije je svakome đaku dodijelio kao zadaću ime nekog slikara i đak je na tu temu trebao napraviti pismani rad od 3–4 stranice tipkane pisaćim strojem. Priznajem da sam na neki način bio razočaran: svi moji kolege dobili su „svjetske“ slikare i opsežnu literaturu, sve neke velebne monografije, jedino je mene zapao tek Vlaho Bukovac, a kao lektira samo brošurica o tom hrvatskom slikaru. Razlog moga nezadovoljstava bio je i fra Ignacijsv kritični stav prema Bukovcu: Vlaho se potucao po svijetu i nije se snalazio u određenim umjetničkim pravcima i tako dalje sve u tome smislu, a po fra Ignacijsv mjerilima o umjetnosti.

Nakon nekoliko godina imao sam prigodu stajati pred Bukovčevim djelima: najprije u Dubrovniku, zatim u Cavtatu, Cetinju, a poslije u Zagrebu, pa onda Pragu. Oduševio me je taj naš Vlaho Bukovac i ja sam njega kao i njegovu umjetničku slobodu neizmjerno zavolio – zahvaljujući fra Ignacijsu i onoj brošurici.

Tvrđava

Jest da je fra Ignacije živio i radio u samostanu i držao se strogog samostanskog reda, ali je on samostansko zdanje pretvorio i u znanstvenu utvrdu, tvrđavu s bastionima od knjiga, dakle ne lako osvojivu.

Suočen s tim zatvorenim i teško pristupačnim svijetom meni se često nametala slika: Otac brojne obitelji ide raditi u rudnik i na taj mukotrpan posao troši gotovo sve svoje snage i vrijeme, ali opet sve to čini imajući pred očima *čitavu* svoju obitelj.

Fra Ignacije je u svojoj tvrđavi bio izbirljiv. Njegovo druženje s ljudima bilo je samo s „izabranima“. Ne sjećam se da bi ikad osrednjeg ili „problematičnog“ đaka poveo sa sobom u šetnju! Možda mu je nedostajalo vremena, jer mu je bilo važnije ganjati posuđivače nevraćenih knjiga, a takvih je, unatoč njegovim stražmeštarskim metodama, uvijek bilo napretek.

Ludwigshafen, 5. 5. 2010.

Fra Ignacije – pedagog za sva vremena

Moj dolazak u Visočku gimnaziju obilježio je jedan ne baš ugodna događaj. Naime netom nakon početka školske godine od moždanog udara umire naš profesor hrvatskog jezika fra Miroslav Abaz. Sve nas je to pogodilo. Kao zamjenu, bolje rečeno kao privremeno rješenje, do dolaska novog profesora hrvatskog jezika, postavljen nam je fra Ignacije. O njemu i njegovom širokom znanju samo smo slušali od drugih gimnazijalaca. Poznavali smo ga tek ovlaš iz školske knjižnice, i divili se kako, koju god da knjigu tražili, on zna red, stalaž i broj - točno mjesto gdje se knjiga nalazi. Već nakon nekoliko sati mogli smo osjetiti s koliko žara i kako živo fra Ignacije pristupa svakoj svojoj zadaći. U početku nam je njegova uživljenošć prilikom recitiranja neke pjesme ili odlomka djelovala smiješno, no vrlo brzo smo shvatiли како он uistinu voli то što radi. To će se kasnije potvrditi i u drugim predmetima koje nam je predavao. No meni je ostao u posebnom sjećanju. Došla je na red i prva pismena zadaća iz hrvatskog jezika. K'o danas se sjećam. Tema: Moj zavičaj. Moja iskustva s pismenim zadaćama dotad, bez obzira na то što sam bio poprilično dobar učenik, nisu baš bila ugodna. Zbog izrazito lošeg, па и nečitkog rukopisa, redovito je ocjena bila dobar, а понекad i dovoljan. Zadaća je napisana. Dolazi sat za ispravak zadaćnice. Otvaram svoju. Ne mogu se čudom načuditi. Dvije ocjene: pismena zadaća ocijenjena je s vrlo dobrim uz napomenu da sam za ideju, korištenje mašte i dosjetljivost dobio ocjenu odličan. A tek kad je pred cijelim razredom izrekao pohvalu mojoj zadaći. Nitko nije bi važniji od mene. Koliko je sve to za mene bilo nadahnjujuće, poticajno, koliko mi je poleta dalo, то ni dan danas ne mogu riječima opisati. Taj trenutak stubokom je promijenio moj dotadašnji stav prema pismenim zadaćama iz hrvatskog, ali i moj stav prema profesorima i nastavni općenito. Eto, zato je za mene fra Ignacije pedagog za sva vremena. Danas kada radim u školi pokušavam upravo na taj način, „ignacijski“ pristupati učenicima koji su mi povjereni.

Mile Marinčić

Posjet fra Ignaciju u bolinicu Koševo

Stipo Križanac

Nakon što sam doznao da se fra Ignacije Gavran, koji je istoznačnica s ustanovom Franjevačke klasične gimnazije u Visokom, nalazi u bolnici na Koševu u Sarajevu, odlučio sam ga odmah posjetiti. Naime upravo tada u Sarajevu sam imao sjednicu Zakonodavno-pravnog povjerenstva Doma naroda Federacije Bosne i Hercegovine, čiji sam bio član. Prije sjednice taksijem sam otišao na Koševo u bolnicu. Na ulazu, odnosno na prijavnici bolnice, doznao sam gdje je fra Ignacije smješten i od čega se lijeći.

Kako nije bilo vrijeme za posjete, uz dobru čokoladu "Dorinu", punu lješnjaka i bocu pića uspio sam ući na odjel. Potražio sam glavnu medicinsku sestru koja je zadužena za taj odjel i pitao je mogu li posjetiti profesora fra Ignacija. Medicinska sestra, zgodna plavuša, srednjih godina s osmijehom na licu i toplim riječima na usnama, rumenim kao dozrela trešnja, pokazala mi je krevet gdje je ležao fra Ignacije. Na krevetu, na lijevoj strani prostrane bolesničke sobe, ležao je fra Ignacije. Umoran, bolestan, slabo pokretan, ali duhovno svjež, sjeća se mnogo toga. Prepoznao me odmah, iako je tada imao punih devedeset godina. Požalio mi se na medicinske sestre da ga neće previjati kada ih zove. Boljela ga je noga od koljena do kuka, otekla i sva poplavila.

Nakon susret s fra Ignacijem otišao sam do medicinske sestre na tom odjelu i zamolio je da mi pripazi na profesora. Darovao sam joj čokoladu vadeći je iz prepune torbe radnog materijala s memorandumom Federalnog parlamenta, što je, očito, ostavilo poseban dojam na sestru, a bolesnom fra Ignaciju koristilo. Kada sam naime navratio istog dana poslije podne kod fra Ignacija, pohvalio mi se da je medicinska sestra odmah došla i dala mu primjerenu terapiju. Nisam mu želio reći da medicinske sestre nisu časne sestre koje s ljubavlju i spremno na svaki poziv dolaze, nego sam se oprostio od fra Igancija i zaželio mu što brže ozdravljenje. To je bio naš posljednji susret.

Bio sam na komemorativnoj sjednici, svetoj misi i na sahrani u Kraljevoj Sutjesci. Veliki ljudi počinju živjeti tek onda kad umru. Njihovi grobovi "nisu raka, već kolijevka novih snaga". Veliki su umirali, ali nisu umirala njihova djela koja su razbijala mrak neznanja, kidala lance s čovjekova razuma, krčila i trasirala putove, mijenjala prirodu i društvo. Ta djela umnogostičila su ljudsku snagu i um, otkrila i objasnila mnoge prirodne zagonetke, učila da život bude lakši, udobniji, zabavniji, ljepši, sretniji, duži...

Svi smo mi dužnici velikim ljudima, njihovim djelima koja su besmrtni plodovi rada i uma. Oni su zajedničko dobro čitava čovječanstva, naslijede i imovina svih nas. U našim rukama su i ruke velikana, u našim očima i njihove oči, u našim srcima i njihova srca, u našem umu i njihov um, u našem duhu i njihov duh. Idu oni rame uz rame s nama iako su mrtvi. Oni su uvijek u koraku s vremenom. Oni sjaju svakom naraštaju. Mogu proći vremena i stoljeća, ali velikani i njihova djela - ne. Oni se nastavljaju na sebe same kao vrijeme. Veliki stvaratelji sinovi su cijelog svijeta. Djela velikih ljudi pobjeda su nad smrću i prolaznošću. Njihova djela brišu granice među ljudima i narodima. Kao što zrak udišem svi ljudi cijelog svijeta, tako i djela

velikih ljudi pripadaju čitavu čovječanstvu. Oni nisu stvarali sami za sebe - stvarali su za čovjeka. Oni svakom od nas postaju sugrađani i suvremenici. Ljudi nestaju, ali djela ostaju. Veliki ljudi pripadaju svim vremenima. Ne postoji prošlo vrijeme za velike ljude. Svako vrijeme njihovo je vrijeme. Oni su u jučerašnjici, današnjici i sutrašnjici. Vječito žive i vječito su mladi. Njihova djela njihov su drugi, vječni život.

Rečeno je: "Veliki ljudi nemaju datum smrti, već samo datum rođenja". Njihovom smrću ništa se nije ugasilo. Oni umiru, ali njihove zasluge ne umiru. Rastajemo se s njima, ali se ne rastajemo od onoga što su oni stvarali. Njihova djela prezir su prolaznosti, prkos kratkotrajnosti. Ona znače trajno produženje ljudi, most prošlih prema budućim. Od njih se lomi Zub vremena. Zar se onda može reći da je veliki čovjek živio od te do te godine!? Ljudi kao što je bio fra Ignacije ostaju vječno živjeti i – ne odlaze.

Travnik, 29. 4. 2010.

Fra Ignacije Gavran

Ante R. Šoljić

Ja sam vjerojatno među svim 'visočanima' fra Ignacijev najveći dužnik. Da danas u ovoj recesiji ne gladujem mogu zahvaliti ponajviše njemu jer me gonio da učim jezike: osobno me instruirao jednu godinu ruski, dvije godine latinski (na latinskom sam morao pročitati cijelu knjigu *Pinoculusa* – i danas među nesređenim papirima imam svečanu obvezu pisanih njegovom rukom, s mojim potpisom "da me svatko može smatrati nepouzdanim ako do kraja školske godine ne pročitam cijelu knjigu"), a čak tri godine engleski (ovaj put u grupi).

Ipak, imao sam i manje ugodnih uspomena. Fra Ignacije nam je, kao prvi prefekt, svakog tromjesečja ocjenjivao marljivost, urednost i vladanje, a mi smo te ocjene pismom morali prenijeti roditeljima. Kako su moje ocjene najčešće bile "marljivost slaba, urednost slaba, vladanje 3", ja sam jednom pokušao tricu iz vladanja prošvercati kao peticu. Fra Ignacije međutim nije poštivao moje "ljudsko pravo" privatnosti pisma: pozvao me u svoju sobu i trijumfalno pokazao da sam uhvaćen u prekršaju te me primorao da tricu učinim jednoznačnom...

Još neugodnija zgoda zbila se prigodom jednog tuširanja (tuširali smo se tek svake druge subote!) Na kraju tuširanja gasilo se svjetlo da bismo se obrisali i obukli čisto rublje. Ja sam međutim zaboravio pod tuševe ponijeti ručnik: ostao mi je u blagovaonici. Kad se ugasilo svjetlo, ja sam javio da pod tuševe nisam donio ručnik. Fra Ignacije se uzrujao. Čim je on zaustio "Gdje ti je..." ja sam požurio s odgovorom: "U drugoj sobi". U sljedećim zidnim novinama fra Ignacije je objavio karikaturu popraćenu "dijalogom". Prefekt pita "Anto, gdje ti je glava?", a ja (Anto) odgovaram: "Ostala mi je u drugoj sobi". Tako sam godinama bio meta podbadanjima kao "Anto bez glave".

No pamtim i jednu zgodu u kojoj sam ja mogao iživljavati svoju sitnu pakost. Fra Ignacije je od američke ambasade dobivao kratke obrazovne filmove, koje smo gledali često zajedno s profesorima. Fra Ignacije je običavao filmove popratiti kratkim objašnjenjima. Jedan film nije stigao unaprijed pregledati, a tema je bila neka 'primitivna' kultura (možda južnoamerički Indijanci). Najednom se pojavila žena golih grudi. Fra Berislav Gavranović (bio nam je poznat tiki rivalitet među tom dvojicom doktora) dobacio je, ne bez pakosti: "Ignacije, protumači ovo!"

Fratar na vratima

Bilo je to davno. Početkom rujna 1954. godine. Pošao sam u Visoko nakon što sam u Prozoru s malom maturom završio osmogodišnje školovanje. Gvardijan na Šćitu fra Jerko Petričević poslao je te godine Vinka Đođu, Matu Markešića, Jozu Brkiću i mene u Visoko skupa s Mirkom Markešićem i Antonom Šoljićem; ova dvojica u sjemenište su otišli već nakon četverogodišnjeg osnovnog školovanja na Šćitu, znači u jesen 1950. godine. Za njih mi smo bili tironi, a oni za nas sjemeništari s iskustvom i četverogodišnjim stažom.

Kako smo došli iz Rame do Bugojna ne znam, ali od Bugojna do Lašve putovali smo "čirom" i tu presjeli na vlak koji je dolazio od Zenice prema Sarajevu. Tu su nam se pridružili još neki đaci iz drugih mjesta. I danas se dobro sjećam kako sam bio uzbudjen i nemiran dok smo se bližili Visokom jer sam mnogo čuo o životu i radu u sjemeništu, o disciplini i urednosti u zgradici i izvan nje. Dok smo se vozili kroz kratki tunel prije ulaska u Visoko, zaželio sam da tunel i vožnja kroza nj budu dugi i da ne dodemo brzo u visočku stanicu. Kada smo ipak ubrzo stigli u stanicu, izišli smo iz vlaka i sa "starijim" kolegama Mirkom i Antonom krenuli prema sjemenišnoj zgradi koja nam se činila kao neka tvrđava iz dalekih vremena. Tih nekoliko stotina metara od stanice do sjemenišne zgrade prelazili smo šuteći iščekujući prvi susret sa zgradom, odgojiteljima i profesorima. O ovima smo čuli mnoge priče od Ante i Mirka. Njih dvojica slovili su kao odlični učenici i vrsni sjemeništari, puni znanja i sjemenišnih kreposti (marljivost, urednost, pobožnost), tako da smo nas četvorica u njima gledali nedostižne uzore.

Ubrzo smo stigli pred zgradu sjemeništa i prekoračivši prag s ulice ušli u dvorište. U oči mi je upao natpis: Vladimira Nazora 4. To je bila nova adresa, zapravo prva adresa u mome životu. U isto vrijeme podigao sam oči prema ulazu u zgradu pred čijim vratima su zastali đaci koji su došli istim vlakom kao i mi. Na vratima je stajao fratar u habitu i smješkao se. Bio je visok, valovite počešljane crne kose. Gledio je kroz naočale i čini mi se promatrao svakog pojedinog đaka. Kada smo svi stali pred vrata on je pozdravio, svakome pružio ruku i sa smiješkom pozvao u zgradu. Zatim nas je poveo na drugi kat, pokazao ormare s brojevima u hodniku u kojima ćemo držati svoje stvari, a onda nam pokazao spavaču sobu, veliku prostoriju iz koje se ulazilo u manju sobu. Na sredini te sobe dobio sam krevet i noćni ormarić. Tu je bilo smješteno petnaest mladića, sve učenici Vb razreda. Ante i Mirko nalazili su se u Va razredu i međusobno su govorili latinski i grčki dok smo se mi poluotvorenih usta divili tom njihovom znanju.

Mladi fratar na vratima bio je fra Ignacije Gavran, četiri godine prefekt i odgojitelj, profesor filozofije, psihologije, povijesti umjetnosti i latinskog jezika. Budni čuvard nad mojim slobodnim vremenom i vremenom učenja i studiranja. Uzor. Naravno, nedostižan!

Anto Jeličić

Fra Ignacije Gavran – naš visočki učitelj života

Anto Dugonjić

Ako je čovjek biološka, psihološka i filozofska ukupnost, a jest to, jer što bi inače drugo i mogao biti, onda postaje bjelodano kolika je za čovjeka važnost u ove dve dimenzije, uz bok biološkoj. Dakako da to treba poimati kao dinamičku cjelinu u kojoj se u stalnoj međusobnoj interakciji isprepleću i prožimaju te sastavnice i daju gipku promjenljivost života, koji samo prividno može izgledati nepromjenljiv. Da bi čovjek dosegnuo zrelost globalnog mentalnog funkcioniranja, mora proći nezaobilazne i često zamršene putove svoga razvoja, prvenstveno psihosocijalnog, a i filozofskog. U tome razvoju, uz razdoblje ranog djetinjstva i roditeljskog kućnog odgoja, ponajvažniju ulogu ima školovanje, posebice u adolescenciji i sazrijevanju do početaka samostalnosti. Ovdje ću, izostavivši sve prije toga, pokušati osvijetliti neke reminiscencije iz svoga vlastitog visočkog školovanja.

U Visoko smo, moji vršnjaci i ja, stizali kao 14-godišnjaci poslije završene „male mature“, a zapravo osmogodišnje škole. Još pomalo nespretni, a i nesigurni, ulazili smo u novu, ali univerzalnu školu, sveobuhvatno svrhovitu, a ne samo kao puko stjecanje školskog znanja. Tu smo susreli svoje nove učitelje i mi, mahom seljački sinovi, našli smo se u tome novom hramu naših života. Već prvi susret s visočkim profesorima, mojim učiteljima, ublažili su moja strahovanja od „novog i nepoznatog“, ali su se misli često vraćale na vrtove djetinjstva i sigurnost roditeljskog doma jer su još zacjeljivale rane zbog istrgnutih korijena odvajanje od dotadašnjeg djetinjstva. Nama, još golobradim dječacima iz različitih sredina, ubrzo su visočki profesori predstavljali nove identifikacijske figure i kao nastavak za dotadašnje roditeljske, pune topline i ljubavi, ali i kao obećavajuće zaštitnike i voditelje u tek slućene životne prostore.

Privikavajući se toj mudro smišljenoj i uređenoj visočkoj đačko-profesorskoj košnici, postupno smo je prigrli kao svoju novu zajedničku kuću i doživljavali smo tu blagodat zajedništva – da smo svi bili MI – profesori i učenici, premda je u stanovitom obliku razlika morala postojati. Ta razlika nije postala zaprekom zajedništvu, već ga je učvršćivala pažljivom raspodjelom obveza, svrhovitim, oplemenjenim jasnim idejama s pomno postavljenim ciljem. Taj zajednički cilj, do kojega je svatko trebao stići trudnim i vlastitim stopalima, podržavan je i nošen zajedničkim, kolegijalnim duhom i zanosom.

U tome uspinjanju prema željenim vrhuncima i vidikovcima znanja i životnih spoznaja moje uspomene ovom prigodom upravljaju se prema fra Ignaciju Gavranu. Već dugo doživljavam svoje četverogodišnje visočko školovanje kao milosnu naklonost sreće, a fra Ignacija kao autentičnog životnog učitelja mogao bih prispoljiti, po uzoru na slavne grčke filozofe i učitelje Sokratu o kojemu govori Plutarh da je njegov svakodnevni život ujedno i njegova najbolja filozofija. Opće je znana fra Ignacijeva zadržavajuća metodičnost svakodnevnicu, skladno prožeta profesorskim zalaganjima, hodoljubljem gotovo u doslovnom značenju, ali i bibliofilijom i kontemplacijom kao protutežom ovom poglavito trivijalnom i često raspamećenom svijetu. Ima li što plemenitije od izvlačenja ljepote iz svoga stvarnog vremena kao što je to činio fra Ignacije, jer naš jedinstven i neponovljiv dar - život brzo

se raspline i nerazumno bi bilo uludo ga provesti. Uz ostala svojstva i fra Ignacijske vrline njegova naizgled rutinirana svakodnevica zapravo može poslužiti kao uzor stremljenju do duhovne čistoće i treba uočiti koliko može biti veličajna sнaga običnosti.

Fra Ignacijsko prenošenje znanja đacima nije bilo puka školska transmisija, već pripremanje temelja za slobodno mišljenje koje nam jedino omogууje da bolje upoznamo sebe sa svim svojim vrlinama i nedostacima, da upoznamo i svijet oko sebe kako bismo se mogli upustiti u pokušaje da taj svijet i mijenjamo. U liku fra Ignacija mogao sam doživjeti paradigmu dobrog učitelja – da je učitelj taj koji mora najviše učiti, jer mora najviše znati, pa kakav bi to bio učitelj – neznačilica!

Jedan moj osobni doživljaj može oslikati koliko je bila fra Ignacijska razložnost i mudrost spram moje tadašnje neodmjerene pa i nekritičke ambicioznosti. Naime u to vrijeme Nobelova nagrada za književnost bila je dodijeljena ruskom književniku Borisu Pasternaku, a posebice je bio hvaljen njegov roman *Doktor Živago*. U svojoj naivnosti i infantilnosti otiašao sam do fra Ignacija za savjet da se ja latim prijevoda s ruskog na hrvatski jezik toga opsežnog književnog djela, dakako uz obilnu i izdašnu fra Ignacijsku pomoć. Sjećam se te zgrade - koliko se čovjek uopće može pouzdati u svoje sjećanje - fra Ignacije me pažljivo i ozbiljno saslušao, a potom mirno i razložno, bez trunka podsmijeha, uvjeroio da je „zasad bolje od toga odustati“. Na taj se način ta moja maštovita prevoditeljska epizoda okončala prije negoli je i započela, a fra Ignacije mi je pritom pomogao da ne upadnem u neslućene i nesagledive nevolje i da ne izgubim ugled, jer ljudi su kadri sve učiniti samo da sačuvaju stvarni ili umišljeni ugled pred drugima. Kasnije ћu spoznati kako se u pretjeranim ambicijama često prelama tamna crta između htijenja, ali i samodopadnosti, pa i oholosti.

U jednoj drugoj zgodbi odvijala se nešto osebujnija interakcija. Na satu povijesti umjetnosti priopćavale su se ocjene prethodnih pismenih uradaka. Fra Ignacije je uz svoje poslovnično minuciozno ocjenjivanje u razlomcima, jednom našem razrednom kolegi dao ocjenu - ako se dobro sjećam - oko 1.90 od maksimalno mogućih 6 cijelih. Postavilo se pitanje je li konačna ocjena tome đaku jedinica, a to povlači i ozbiljne druge životne posljedice, ili će pak ocjena biti prolazna dvica. U raspravu o ocjeni uključio sam se i sâm te sam nešto žustrije „obrazlagao“ da je kolega zaslužio prolaznu ocjenu. Na to je fra Ignacije energičnije uzvratio, uputivši mi i prijekorne riječi, nešto u značenju da sam pozelenio u dijeljenju pravde drugima kad sam ja već dobio tu visoku ocjenu... Fra Ignacije je i tada bio u pravu. Profesor je. Ocjenjuje. Da sam i ja sam bio u pravu, pokazalo je vrijeme jer je taj dobrodušni kolega, za kojega sam se i ja „zauzimao“ i koji je inače stalno imao poteškoća s učenjem, svladao sve školske zadaće svojom upornošću i čestitošću te postao poštovan i primjeran svećenik franjevac. Potvrdilo se tako da čestitost može biti i ispred izvrsnosti - a svakako je najbolje kada idu skupa - kao što je to bilo kod fra Ignacija. Ali da i najizvrsniji mogu imati svoje manje izvrsne trenutke, mogao sam doživjeti, uz ostale tada zatečene kolege, u tadašnjoj blagavaonici, kada je fra Ignacije neočekivano vehementno primijenio jedan brahjalni odgojni argument po obrazu jednog, tada vjerojatno neposlušnog učenika. Brzo se sve to ipak stišalo uz onu nelagodu koja je lebdjela iznad toga, ali sam uvjeren da nije ostalo ni daleke trajne sjene među sudionicima te epizode jer „taj“ učenik, a i njegov brat, postali su cijenjeni svećenici-franjevci u okviru bosanske franjevačke provincije, iz koje se ne mogu čuti glasovi o neslaganjima, a kamoli sukobima.

Valja naučiti da odrastanje u ljudskom životu nikad ne prestaje, pa bili mi djeca ili roditelji, učenici ili učitelji i uvijek ćemo dozнати да je najteže „istraživati vlastitu glavu“ i zato je blagotvorno družiti se s ljudima koji mogu dati analitičku sliku svijeta u kojoj se svatko može ogledati u drugom.

Prisjećam se i onih nešto rijedih, ali iznimnih trenutaka, kada bi se jutrom u učionici i tišini pribirali za predstojeći dan i kada bi iznenada na jutarnju tišinu, kroz prozorčić iz fra Ignacijske sobe, dopirale zvučne note kakva živahnog narodnog kola, pa još kad bi harmonika počela nesputano ludovati, a violina uz nju tanano uzdisati, proizvelo bi to neočekivanu čaroliju koja bi nas prenula iz jutarnje tromosti i ponijela u neke nestvarne prostore. Znalo se katkad dogoditi da se nakratko na prozorčiću pojavi i fra Ignacijsko pomalo zagonetno nasmijano lice. Tako se u trenutku rasplinu sumorne misli i podigne se zapretani unutarnji impuls i polet te se predstojeći dan više uopće ne pričinja teškim i zamornim.

Eto, i tu naizgled običnu odgojnju doskočiću znao je fra Ignacije dozirano prenijeti i tako bi se mi lakše hvatali u koštač sa zadaćama koje će nas u konačnici dovesti do toga da se služimo primjerice elegantnom latinštinom i učenim grecizmima. Potvrđuje se tako da izvrsnost škole nije samo u disciplini učenja već u i odgojno-obrazovnim postupcima zasađivanja sjemena iz kojeg će nicati i izrastati neprekidno štovanje ljudske dobrote, nesebičnosti i čovjekoljublja, jer samo dobri ljudi mogu ovaj svijet promijeniti prema dobru uz istodobnu spoznaju da u svijetu nije ništa sigurno i nije ništa onakvim kakvim se čini.

U ozračju spoznaja mnogi od nas, nakon odlaska iz blagodatnosti visočke franjevačke gimnazije, morali smo se sučeliti s raznim nesavršenostima ovoga svijeta, pa i s opakim i zlim ljudima i ženama jer valjalo je bolno naučiti da svi ljudi nisu dobre volje i da postoje i zločudni i pakosni pojedinci koji vrše tiraniju nad svojim okruženjem. Posebice je teško prepoznati perverznost kod nekih ženskih osoba. Nisu sve žene dobre poput mnogih biblijskih, premda i tamo susrećemo Dalilu, „ljubljenu“, ali podmuklu i prijetvornu vjerolomnicu kao i zlu i pakosnu Herodiju, pa njenu zanosnu kćer Salomu, „miroljubivu“ a smrtonosno krvožednu ekshibicionistku. Nerijetko nosimo u sebi i grandioznu zabluđu da su sve žene požrtvovane i čiste kao naše majke. Nevolja može biti veća ako nepripremljeni sretnemo i one druge, nametljivo zavodljive i teatralne, dobro maskirane ispod čijih se maski krije bezosjećajnost, neiskrenost, dvoličnost i egocentričnost, nestabilnost u ljubavnim vezama. Upravo je tragično da često pošteni ljudi postaju žrtve tako perverznih osoba. Premda su seksualnost i seksualna atraktivnost u dobroj mjeri ovisni o opojnoj smjesi hormona i drugih endogenih tvari, ipak odnos muškarca i žene u onim sretnim susretima može izrasti do dubina dubljih i od onih koje doživljavamo u glazbi i može dovesti do ushita do neba i tada se doza putenosti, pa i erotike, može podrazumijevati u činu prokreacije.

Razumljivo je da se to nije moglo „naučiti“ u školi profila visočke franjevačke gimnazije. Ali dobro školovanje, i izvrsno, kao što je u visočkoj franjevačkoj gimnaziji, može i na mnoge druge načine pripremati čovjeka za rješavanje pitanja i problema, primjerice u uspostavi temeljitog osobnog identiteta, koji onda boravi u našem pamćenju i u kojem se, kao u izbrušenu zrcalu, ogleda naša duša, naša osobna, a i opća povijest, bez čega bi ostali samo puka i prazna slika. Važnost je odgoja i u tome što kreira navike, a navike su usko povezane s emocijama, jer kako mislimo, tako se i osjećamo i ako čovjeka u samim njegovim temeljima čini razum, osjećaji ga vode.

U visočkoj franjevačkoj gimnaziji, a i liku fra Ignacija Gavrana, mogla se doživjeti ona sama esencija učenja, a to je znatiželja za novim i svim oko sebe, uz uživanje dok u tome napredujemo i shvatiti da je važnije da smo danas bolji nego što smo bili jučer od toga da budemo bolji od drugoga. Samo tako možemo otkriti tko smo mi doista i prepoznati u sebi ono što nas istodobno privlači, a i plaši, jer život je isprepletan od stvarnosti, ali i maštanja, fantazama i snova. Možda naši visočki profesori i nisu to što su nam tako predano pružali uvijek označavali preciznim pedagoško-andragoškim terminima, ali zar bi ruža manje mirisala ako bi joj bilo drukčije ime? I Buda, „prosvi-jećeni“, upozoravao je svoje sljedbenika da se čuvaju ljage zla i ugriza neznanja.

Meni je fascinantno i to kako su u visočkoj franjevačkoj gimnaziji prepoznali i važnost zabave za učenike, jer zabava je uz slobodu, ljubav i moć jedna od najvećih potreba čovjeka. Čim se čovjek izvukao iz blata, tražio je zabavu. Moderni čovjek pak prečesto se i nesputano prepusta raznim vrstama zabave što ga može dovesti u ovisnički odnos i tako uz suvremene pljačkaše duha kao što su stres, nervozna, posvemašnja užurbanost, nezasitni konzumerizam, a i konformizam, može se urušiti unutarnja sigurnost što pak čovjeka dovodi do ponora praznine koja, ako se u duši ukopiti, može čitav život kontaminirati i pretvoriti ga u svladavanje strašne tjeskobe. U trenucima zabave u visočkoj franjevačkoj gimnaziji, u sportskim i kulturnim aktivnostima, šetnjama i blagdanskoj tomboli moglo se postići ono djelotvorno opuštanje i ventilacija nakupljenih afekata i sublimacija nezadovoljstava zrelim obrambenim mehanizmima. Kadak mi se i sada pričini, kad se prisjetim onih šetnja po gimnazijskom dvorištu, da su s tim pitomim mladićima i uvijek brižnim profesorima nevidljivo i tiho šetali i sami anđeli. Stoga nije ni moglo dolaziti do nekontroliranih izbijanja agresije, što danas nije rijetkost u školskim sredinama, a samo je pokatkad mogla izbiti kakva nevina čarka koja bi se obično rasplinula s kakvim duhovitim upadicama sa strane.

Inače je neizbjježno prihvatići i rizik samog življenja koje nije uvijek arkadijski idilično, ali je neophodno zadržati radost življenja u traženju vlastitog puta pri čemu se može zaći na stranputice, upasti u zablude. Tada je potrebno naučiti se sposobnostima izlaziti iz njih te uz metanoju i preoblikovanje hoda ići dalje. Možda i ponovno zaći u koju stranputicu, ali je potrebno iznova naći svoj put i njime nastaviti i nikad, nikad, ne stati. Najveći je doseg odgoja i u tome da se dobar učitelj i dobar učenik na kraju zajedničkog puta razdvoje s osjećajem da je svatko na dobitku. Treba zadržati ljubav bez kajanja i moć bez krivnje i da svatko i nadalje treba učiti živjeti sa zagonetkama što ih donose mijene života i svijeta. Naučiti da svakodnevni putovi postaju životna škola u kojoj se treba stjecati oštRNA misli kako bi širili vlastite životne obzore jer što se znanje više širi, širi se i krug doticaja s neznanjem i tek tada se može doživjeti iskrenim onaj Sokratov usklik da zna da ništa, baš ništa ne zna!

Školovanje u visočkoj gimnaziji u svojoj izvrsnosti i u nenametljivim figurama uzornih učitelja, kakav je i fra Ignacije bio, iznjedrilo je i ponajveću popudbinu svojim đacima u nesebičnom osvjetljivanju puta kojim treba dalje s ponosom kročiti. To neka bude i naše uzdarje fra Ignaciju i svim ostalim iz naše gimnazije, jer se s pouzdanom nadom može očekivati da će bivši đaci Franjevačke klasične gimnazije Visoko nastaviti i održati časni životni put svojih profesora i kolega i neka to bude još jedan naš pozdrav dragom fra Ignaciju i zalog da u duhu i dalje živimo zajedno!

FRANJEVAČKI PROVINCIJALAT BOSNE SREBRENE

Zagrebačka 18, BiH-71000 Sarajevo
Tel. +387 33/722 450, Fax +387 33/722 451, E-mail: tajprov@bih.net.ba

Prot. br.: 242/2010
Sarajevo, 18. 05. 2010.

**Udruga đaka
Franjevačke klasične gimnazije – Visoko
Bogićeva 1 (kod Napretka)
HR – 10000 ZAGREB**

Predmet: Suglasnost s projektom izdavanja CD-a
s franjevačkom duhovnom glazbom VIS-a "Jukić"

Dragi prijatelji naše Provincije
i naše Franjevačke klasične gimnazije u Visokom!

Zahvaljujemo vam na posjetu našem Provincijalatu 23. travnja 2010., na kojem ste nam zorno predstavili plan vaše Udruge da izdate CD sa franjevačkom duhovnom glazbom našega VIS-a "Jukić" – u svrhu promicanja franjevačke duhovne glazbe, solidarnosti s hrvatskim katoličkim narodom u BiH, te s ciljem promicanja kulturne baštine bosanskih franjevaca.

Na današnjoj sjednici Uprave Provincije Bosne Srebrenе razmatrali smo vaš prijedlog, kao i prijedlog da se tom zgodom izdaju te iste pjesme i u formi knjige, s tekstovima i notama – radi boljeg i trajnog očuvanja toga duhovnog i kulturnog blaga.

Uprava Provincije je suglasna s vašim prijedlogom – i u tu svrhu **Franjevačka provincija Bosna Srebrena ustupa Udrizi autorska prava koja njoj pripadaju**, s tim da se Udruga pobrine za izbor pjesama, za osiguranje autorskih prava pojedinih autora tekstova i melodija, za aranžmane, izvodače, glazbeni studio i za financiranje projekta – tj. za realizaciju projekta.

Kontakt osoba za realizaciju projekta sa strane naše Provincije bit će fra Janko Ćuro.

S poštovanjem, uz bratski pozdrav – MIR I DOBRO želi vam –

Fra Lovro Gavran

Fra Lovro Gavran, provincijal

Susret članova vodstva Udruge s provincijalom Bosne Srebrenе fra Lovrom Gavranom u Sarajevu i s gvardijanom franjevačkog samostana Gorica Livno fra Markom Semrenom, u Livnu

Na Jurjevdan, 23. travnja 2010. godine na prethodno dogovorenom sastanku s provincijalom Bosne Srebrenе fra Lovrom Gavranom, sudjelovali su Vine Mihaljević predsjednik Udruge, Mato Pelivan tajnik Udruge i Anto Franjičević rizničar Udruge.

Sastanak je počeo u 11 sati u prostorijama Franjevačkog provincijalata Bosne Srebrenе, Zagrebačka 18, u Sarajevu. Pozdrav i dobrodošlicu izrazio je provincijal fra Lovro Gavran i otvorio sastanak na kojem je sudjelovao i fra Mato Topić, definitor provincije. Nakon provincijalova pozdrava predsjednik Udruge Vine Mihaljević zahvalio se provincijalu što je primio vodstvo Udruge i uime svih članova Udruge pozdravio provincijala i prisutne članove provincijalne uprave. Nakon toga iznio je glavni sadržaj, razloge zbog kojih su članovi vodstva Udruge došli u Sarajevo. Prijе svega predsjednik Udruge izvjestio je provincijala o projektima Udruge kako o nekim koje je Udruga već realizirala tako i o projektima koji su doneseni na prošlom saboru Udruge koji je održan 6 lipnja prošle godine u hercegovačkom samostanu Dubrava/Zagreb. Riječ je naime o CD-u franjevačke duhovne glazbe, CD-u izbora tekstova iz starih franjevačkih kronika i obilježavanju četiristo godina objavljivanja „Nauka krstjanskog“ fra Matije Divkovića.

Ad 1/ Članovi Udruge priložili su prijedlog dokumenta koji bi trebali zajedno potpisati Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba i provincijal Bosne Srebrenе kojim bi se krenulo u realizaciju CD-a franjevačke duhovne glazbe. Sljedeći prijedlog realizacije CD franjevačke duhovne glazbe „Vis Jukić“ predan je provincijalu na suglasnost i na potpis: *Franjevačka duhovna glazba „Vis-Jukić“* na CD-u s priloženim tekstom:

Odlukom Dvanaestog izbornog sabora Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko iz Zagreba koji je održan 6. lipnja 2009. godine u hercegovačkom franjevačkom samostanu u Dubravi / Zagreb, odlukom Predsjedništva Udruge na drugoj redovitoj sjednici održanoj 21. rujna 2009. godine u Zagrebu te suglasnošću i suradnjom uprave franjevačke provincije Bosne Srebrenе, Udruga će objaviti CD s franjevačkom duhovnom glazbom sastava „Vis Jukić“.

Ciljevi su objavljivanja CD-a promicanje franjevačke duhovne glazbe, promicanje kulturne baštine bosanskih franjevaca te solidarnost s hrvatskim katoličkim narodom u Bosni i Hercegovini. U svrhu objavlјivanja navedenog CD-a franjevačke duhovne glazbe, franjevačka provincija Bosna Srebrenа ustupa autorska prava svojih članova Udrudi, a izabrano povjerenstvo Udruge brinut će se za aranžmane, izvođače i glazbeni studio gdje bi se navedeni CD snimao. Izabrani odbor Udruge redovito će izvješćivati Predsjedništvo Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko o pripremi i tijeku realizacije projekta CD-a franjevačke duhovne glazbe.

Vine Mihaljević
Mato Pelivan
Anto Franjičević

Predsjednik Udruge predstavio je i drugi projekt: CD izbor tekstova iz starih franjevačkih kronika koji je predložio Jozo Džambo, odnosno Njemačka podružnica Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko. Taj prijedlog je, na sastanku s vodstvom Udruge u prostorijama Udruge u Zagrebu prošle godine za Božić, Jozo Džambo nešto izmijenio istaknuvši da bi to bila mala povjesnica Bosne Srebrenе, a ne samo izbor tekstova. Predstavljen je provincijalu također prijedlog naslovljen *Izbori tekstova iz starih franjevačkih kronika Bosne Srebrenе* na CD-u s priloženim tekstom:

Odlukom Dvanaestog izbornog sabora Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko iz Zagreba koji je održan 6. lipnja 2009. godine u hercegovačkom franjevačkom samostanu u Dubravi / Zagreb, odlukom Predsjedništva Udruge na drugoj redovitoj sjednici održanoj 21. rujna 2009. godine u Zagrebu te suglasnošću i suradnjom uprave franjevačke provincije Bosne Srebrenе, Udruga će objaviti CD s izborima tekstova iz starih franjevačkih kronika koji bi predstavili kratku povjesnicu Bosne Srebrenе u svrhu promicanja duhovne, kulturne, književne i povijesne misli bosanskih i hercegovačkih franjevaca te bogate kulturne povijesti hrvatskog katoličkog naroda u Bosni i Hercegovini.

Voditeljem, a ujedno i predlagateljem projekta u vezi s tekstovima iz starih franjevačkih kronika imenovan je dr. sc. Jozo Džambo iz München s predloženim članovima suradnicima akademikom Srećkom Džajom također iz Münchena, Vinom Mihaljevićem iz Zagreba te s po jednim povjesnikom iz Bosne i Hercegovine koje glavni voditelj projekta sam predloži.

Nakon navedenih projekata kratko je predstavljena i namjera Udruge da znanstveno obilježi 400. obljetnicu objavljivanja „Nauka krstjanskog“ fra Matije Divkovića. Pošto je predsjednik Udruge predstavio ideju i smisao objavljivanja CD-a duhovne franjevačke glazbe i izbor tekstova kao i obilježavanje objavljivanja „Nauka krstjanskoga“, uzeo je riječ fra Mato Topić, definitor provincije, koji je pohvalio projekte i predložio određene nadopune. Naime istaknuo je da bi bilo dobro objaviti i malu pjesmaricu u obliku knjige s pjesmama koje se nalaze na CD-u duhovne franjevačke glazbe. Također je predložio da bi bilo dobro objaviti i knjižicu onih tekstova koji su izabrani kako bi bili predstavljeni na CD-u i kako bi bilo dobro objaviti i drugu knjižicu o tome što su drugi napisali i rekli o franjevcima. Pored toga predložio je da bi bilo dobro objaviti i djela pokojnog fra Igancija Gavrana u povodu njegove 100. obljetnice rođenja 2014. godine. U pogledu obilježavanja 400. obljetnice velikog katekizma fra Matije Divkovića fra Mato Topić predložio je da to bude znanstveni simpozij širokih tema, da se tematizira franjevačko izdavaštvo i slično. No predsjednik Udruge, ostao je pri prijedlogu da znanstveni simpozij bude posvećen samo Divkovićevu katekizmu i ulozi franjevaca u stvaranju hrvatskog književnog jezika. Tu se razvila rasprava u koju se uključio i rizničar Anto Franjičević koji je bio mišljenja da je obilježavanje Divkovićeva katekizma stvar provincije i da to Udruga ne može organizirati. Predsjednik je podsjetio na to da su već dvije institucije hrvatskog jezika i znanstvenici jezikoslovci koji na njima rade izrazili želju da se odazovu pozivu za obilježavanje obljetnice franjevačke književnosti, odnosno nastanku i razvoju hrvatskog književnog jezika u Bosni i Hercegovini, a to su Institut za hrvat-

ski jezik i jezikoslovje i Odsjek za kroatistiku na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Naime spomenuti jezikoslovci već su sudjelovali na znanstvenom kolokviju u povodu obilježavanja 60. obljetnice rođenja prof. dr. Ive Pranjkovića. Zatim je predsjednik također podsjetio na to je na Dvanaestom izbornom saboru Udruge 6. lipnja 2009. godine odlučeno da se obilježi 400. obljetnica objavljivanja Divkoviceva katekizma.

Na kraju je uzeo riječ i provincijal koji je istaknuo da provincija daje čvrstu moralnu i drugu potporu navedenim projektima, da je potrebno o izdavanju CD-a duhovne glazbe obavijestiti i aktualni „Vis Jukić“ na Franjevačkoj teologiji, da se slaže s nadopunama fra Mate Topića u pogledu oba navedena CD. No o svim točkama raspravljat će i odluke donijeti na sjednici definitorija koja će biti u sljedeći utorak.

Predsjednik Udruge pozvao je provincijala na Trinaesti sabor Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko, koji će se održati 7. kolovoza 2010. godine u Livnu i koji se, uz sljedeći broj biltena Udruge, posvećuje pokojnom fra Ignaciju Gavrani, profesoru mnogih generacija Udruge. Na kraju provincijal je zahvalio na svemu izloženom i završio susret.

Nakon susreta s provincijalom te ugodnog druženja i razgovora za vrijeme ručka u provincijalnoj kući na kojemu su pored provincijala fra Lovre Gavrana, definitora fra Mate Topića bili tajnik provincije fra Janko Ćuro i ekonom provincije fra Mirko Majdandžić, zahvalili smo još jedanput bosanskim franjevcima na prihvaćanju i potpori radu i djelovanju Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba te se pozdravili i otputovali u Livno, gdje je također prethodno dogovoren sastanak s fra Markom Semrenom, gvardijanom franjevačkog samostana Gorica Livno te s članovima Livanjske podružnice Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko. U kasnim popodnevnim satima došli smo u Bilu pored Livna, u kuću Jure Semrena, slavljenika, gdje smo se susreli s fra Markom Semrenom, gvardijanom livanjskog franjevačkog samostana Gorica Livno, sa Zoranom Semrenom članom Udruge te, kako smo naveli, s Jurom Semrenom, predsjednikom Livanjske podružnice Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko, koji nas je te večeri i ugostio. Na tom sastanku dogovoreno je da će vodstvo Udruge iz Zagreba iscrpljno predstaviti što je potrebno za sljedeći sabor Udruge u Livnu 7. kolovoza 2010. godine, a sve će provesti članovi Udruge u Livanjskoj podružnici. Gvardijan i fratri u samostanu spremni su dočekati članove Udruge I, prema mogućnostima, počastiti ih i pokazati im duhovnu i kulturnu baštinu livanjskog kraja koju brižno čuvaju livanjski fratri u samostanu Gorica Livno. Predložili su da se sabor održi u dva dijela: prvi zajedno s misom na Gorici, a drugi dio zajednički ručak i druženje, da se nastavi u planinarskoj kući pored Cincara. No dogovorili smo se da ćemo o svemu obavijestiti članove Predsjedništva Udruge u Zagrebu. Sutradan, 24. travnja 2010. godine, ponovno smo se zajedno s Jurom Semrenom u franjevačkom samostanu Gorica Livnu, kod gvardijana fra Marka Semrena, kratko sastali i ponovno se, uz fratarsku čašiću likaruše po miri gvardijana, dogovorili o održavanju Trinaestog sabora Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko 7. kolovoza 2010. godine.

Duhovski susret članova i prijatelja Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko iz Zagreba

Uredništvo

U Zagrebu je 22. svibnja 2010. godine, u restoranu „Zlatna medalja“ i na sportskim terenima poduzeća Zagrebačke otpadne vode d.o.o. (ZOV), Čulinečka cesta 287, 10040 Zagreb, održan prvi *Duhovski susret* simpatizerâ, priateljâ i članovâ Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba, koji je u ime Udruge organizirao *Odbor za sport i rekreatciju*.

Na poziv Predsjedništva Udruge za boljim međusobnim upoznavanjem i zajedničkim druženjem s obiteljima uz prisjećanje nezaboravnih visočkih dana provedenih u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji Visoko odazvali su se brojni prijatelji i članovi Udruge iz Austrije i Hrvatske. Na zajedničkom druženju od 9 do 20 sati navečer sudjelovalo je preko osamdeset sudionika. Sportski tereni oživjeli su raznim natjecanjima. Igrao se nogomet, tenis, košarka, rukomet, a djeca su posebice uživala u odbojci. Vatreno se navijalo, dok su se supruge i djeca upoznavali na šetnicama. Natjecanje u tenisu organizirao je Anto Franjičević koji je ovom prigodom nabavio i prigodne pehare: za prvo mjesto Ivo Slišković, a za drugo Anto Franjičević.

Na druženju je bilo preko tridesetero djece, tridesetak članova Udruge, desetak prijatelja i simpatizera Udruge, petnaestak naših supruga koje su raznim kolačima obogatili zajednički ručak na kojemu se tražio tanjur više. Za organizaciju i realizaciju duhovskog druženja posebice su se brinuli Leonardo Jolić i Nenad Marijan kao članovi Odbora za sport i rekreatciju uz svesrdnu pomoć Zdenka Osmakčića, Jure Stipića i Stipe Beškera, a troškove druženja podijelili su Leonardo Jolić i Anto Franjičević. Ovom prigodom od srca im zahvaljujemo.

Prvi „Duhovski susret“ podsjetio nas je na godišnju visočku „Celestinjadu“, koju bismo mogli u Zagrebu nazvati „Ignacijada“ u čast profesora 68 visočkih generacija prof. dr. fra Ignacija Gavrana.

Zajedničko druženje „Duhovski susret“ Zagreb 2010. godine odvijalo se prema predviđenom dnevnom programu od sakupljanja sportskih ekipa, različitih sportskih aktivnosti i druženja, zajedničkog ručka do popodnevnih sportskih aktivnosti. Prvi „Duhovski susret“ bio je „živa franjevačka meditacija“ i svi su sudionici zadovoljni otišli zahvaljujući na dočeku, susretu i organizaciji.

Medovićevi *Srijemski mučenici* na izložbi u Zagrebu

U Biltenu broj 10/2008. u članku *Dum Mato – slikar i svećenik iz duše* napisao sam kako je hrvatski slikar Mato Celestin Medović na „Milenijskoj izložbi“ u Budimpešti 1896. godine uz ostale, izložio i svoju sliku „*Srijemski mučenici*“, sugestivnu kompoziciju koju je tada otkupila mađarska vlada. Poslije toga slika se više nije javno pojavljivala i dugo se smatralo da je u nadolazećim ratnim vremenima izgubljena, takav je podatak iznesen i u opsežnoj monografiji o slikaru ugledne autorice Vere Kružić Uchyt il 1978. godine.

Medović je započeo rad na toj slici godinu dana prije u Zagrebu, po narudžbi tadašnje Hrvatske vlade (a zapravo Ise Kršnjavog). Slika je bila namijenjena Odjelu za bogoslovje i nastavu, gdje nikad nije postavljena.

U katalogu izložbe iz 1986. godine „*Kraljevine Hrvatske i Slavonije na 1000. godina kraljevine Ugarske u Budimpešti*“ – II dio, navedena je ta Medovićeva slika pod naslovom *Četiri srijemska mučenika pred sudom*. Međutim konačnu sliku, monomenitalnu kompoziciju, veličine 300 x 215cm, slikar je poslije skice dorađivao i dopunjavao pa se u dokumentima i opisu koji se čuvaju u Muzeju lijepih umjetnosti u Budimpešti ta Medovićeva slika navodi i pod nazivom *Pet srijemskih mučenika*, a inače je prije toga, 1896. godine kada je sliku otkupila mađarska vlada za tadašnjih 3.200 forinti, slika bila naslovljena kao *Forum romanum*, kako o tome piše autor Aniko Fabian 2008. godine. Premda se smatralo da je slika izgubljena, uporni istraživači i nadalje su tragali za njom pa je tako sačувano jedno pismo u biskupskom ordinarijatu u Đakovu iz 1933. godine u kojem Nedeljko Subotić javlja biskupu Spiletki da je ušao u trag toj slici i da bi se mogla otkupiti za 1000 - 1500 dolara. Poslije toga nema pisanih dokumenata o slici.

Inače izgubljeno je i nestalo mnogo Medovićevih slika, a 1943. velik dio je spaljen u Kuni u ratnom naletu talijanskih agresora na hrvatski Jadran. Nedavno je pronađena, spašena i vraćena u Hrvatsku vrijedna Medovićeva slika, oltarna pala iz 1879. godine, koja prikazuje Svetu obitelj s malim Ivanom Krstiteljem i sv. Jeronimom, a ukradena je 1991. godine iz franjevačkog samostana sv. Jeronima u Slanom. Nakon toga pojavljivala se na ilegalnom tržištu umjetnina u Crnoj Gori i u Srbiji odakle je intervencijom triju policija susjednih država konačno vraćena u Hrvatsku gdje je upućena u Hrvatski restauratorski zavod u Zagrebu zbog znatnog oštećenja.

Konačno se u Hrvatskoj pojavila i toliko puta ranije opisivana znamenita Medovićeva slika *Srijemski mučenici* na izložbi „*Zagreb-München*“ – Hrvatsko slikarstvo i Akademija likovnih umjetnosti München – koja je održana u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu od 21. listopada do 6. prosinca 2009. godine. Tako je konačno ova slika po prvi put izložena javno u Hrvatskoj na veliku radost brojnih ljubitelja hrvatskog slikarstva, a za ovu prigodu slika je posuđena iz budimpeštanskog Szepmuverszeti Muezuma. Slika je bila postavljena u središnji prostor paviljona i po ocjeni mnogih privlačila je najviše pozornosti posjetitelja od svih izloženih djela. Na toj impozantnoj kompoziciji prikazan je trg ispred Eskulapovog hrama na kojemu su izvedeni srijemski mučenici. Dvojica od mučenika u prosceniju slike drže ispružene ruke iznad

Anto Dugonjić

užarene vatre u velikom metalnom ognjištu, trpeći tako svoj martirij pred rimskim sucem zbog svoje kršćanskevjere, a oko njih se natiskuje znatiželjna svjetina I, kao što u takvim prigodama obično biva, više zbog svjedočenja mučnom prizoru nego zbog sućuti s mučenicima. Dostojanstvo te mučeničke patnje oslikano je blistavosvijetlim koloritom središnjeg prizora, a u pozadini se vide obrisi antičkog grada pod sivooblačnim nebom utonulog u svoju ravnodušnu svakodnevnicu.

Posjetitelj zanesen ljepotom slike i uvjerljivošću prizora može se samo prisjetiti one stare pouke o tome da svoju sudbinu imaju knjige; a imaju je i slike, a ponajviše svoju sudbinu imaju ljudi.

Mato Celestin Medović, *Srijemski mučenici* 1895 / 1896.,

Szépművészeti Múzeum, Budimpešta

(iz „Zagreb – München“ hrvatsko slikarstvo i Akademija likovnih umjetnosti u Münchenu,

Umjetnički paviljon u Zagrebu 21. 10. do 6. 12. 2009., Zagreb 2009, str. 71).

Hrvatski franjevački biografski leksikon

Kaptol 29a, dvorana *Vijenac*, Zagreb,
12. svibnja 2010. u 19.30 sati

Hrvatski franjevački biografski leksikon u izdanju Vijeća franjevačkih zajednica u HR i BiH i Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža svečano je predstavljen javnosti 12. svibnja 2010. godine u Zagrebu. Predstavljanju su nazočili brojni uglednici iz crkvenog života: zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić i pomoćni zagrebački biskup Valentin Pozaić, predsjednik Hrvatske konferencije viših redovničkih poglavara i provincijal Hrvatske provincije franjevaca trećoredaca glagoljaša sv. Jeronima fra Ivan Paponja, predsjednik Vijeća franjevačkih zajednica u HR i BiH i provincijal Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM fra Ivan Sesar, provincijal Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda fra Željko Železnjak, provincijal Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja fra Željko Tolić, provincijal Hrvatske kapucinske provincije sv. Leopolda Bogdana Mandića fra Ivica Petanjak, vikar Franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Marijan Karaula, provincijska predstojnica Milosrdnih sestara sv. Križa s. M. Franciska Molnar, nekoliko izaslanica provincijskih predstojnica ostalih franjevačkih i nefranjevačkih ženskih redovničkih zajednica, nacionalni ministar FSR-a u Hrvatskoj dr. Mato Batorović te mnogobrojni franjevci i franjevke te predstavnici kulturnog i akademskog života.

Na predstavljanju *Leksikona* govorila su četiri govornika s različitim zrenika uz prigodni glazbeni program klape *Nostalgija*. Predsjednik Vijeća franjevačkih zajednica fra Ivan Sesar pozdravio je nazočne i izrazio zajedničku radost što je Leksikon objavljen nakon mnogo godina. Zahvalio je Bogu na bogatoj hrvatskoj franjevačkoj baštini, Leksikografskom zavodu na tiskanju Leksikona te svim autorima biografija, urednicima i svim drugima koji su pridonijeli njegovom objavlјivanju. Fra Ivan je također podsjetio na to da se u pojedinim franjevačkim provincijama u hrvatskim krajevima već u 18. stoljeću nastojalo sakupiti i objaviti podatke o značajnijim franjevačkim likovima. Svi su ti materijali poslužili pri izradi ovog Leksikona pa je on kruna rada i ondašnjih autora i naša zahvala njima. Naglasio je da je pojava Leksikona povijesni trenutak za franjevačku leksikografiju u Hrvata, ali i za leksikografiju uopće.

Glavni ravnatelj Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža Vlaho Bogišić istaknuo je pak da „četiri biografska momenta“ povezuju kardinala Bozanića, s. Ružiću Barić, fra Andžela Zvizdovića i fra Emanuela Hoška. Nadalje je istaknuo da franjevce obilježava kultura sjećanja i kultura bilježenja te je naime zadovoljan i radostan što Leksikografski zavod nije morao sam skupljati građu za Leksikon, nego mu je građa ponuđena, donesena. Brojni su redovnici tijekom 60 godina postojanja Leksikografskog zavoda radili za nj zgodno dodavši: „Ove godine nama je 60, a franjevcima 801 godina“. Podsjetio je na to da je Krleža pisao opore tekstove o fratrima (npr. „Na ladi“), ali i da je on rekao da će „u ovoj kući (tj. Leksikografskom zavodu) fratri dobiti svoje mjesto“. „I dobili su ga“, zaključuje glavni ravnatelj. Krleža bi, prema njegovim bilješkama, uvrštavao fratre u Leksikon na temelju dva kriterija: prvi:

Anto Matković

bosanski fratri i drugi: sve što je do 18. stoljeća može uči unutra, što je pak kasnije, ne može. Na kraju svog obraćanja istaknuo je da Leksikografski zavod u suradnji s Franjevačkom provincijom Bosnom Srebrenom priprema „*Malu enciklopediju Bosne Srebrene*“.

Akademik Žarko Dadić govorio je o doprinosu franjevaca na kulturnom i znanstvenom području, a prije svega na području prirodnih znanosti. Istaknuo je da su franjevci imali iznimno važnu ulogu u kulturi kao nastavnici na franjevačkim učilištima, javnim školama, a djelovali su i na druge načine. Spomenuo je rukopis anonymog franjevca iz 14. stoljeća (u Zadru) koji pokazuje koliki je onodobno bio doprinos franjevaca. Zatim je naveo jednoga od najslavnijih franjevaca fra Juraja Dragišića (15 - 16. stoljeća). O starim franjevačkim učilištima u hrvatskom narodu nemamo sve podatke, a tek od 17. i 18. stoljeća imamo podatke. Franjevci koji su predavali na navedenim učilištima ostavili su mnogo teza, skriptata, rukopisa ali sve, jasno, nije moglo sve uči u Leksikon. Iz tih spisa razvidno je na koji se način razvijalo školstvo, kako se oblikovao pristup znanstvenim stavovima (posebno prirodoznanstvenim) te kako se mijenjalo znanstveno mišljenje koje se ni u svijetu nije uvijek prihvaćalo kao najnovije. Oko sredine 18. stoljeća događaju se značajne promjene koje franjevački spisi bilježe i predstavljaju najsuvremenija znanstvena stajališta. Tako je akademik Dadić istaknuo da je fra Josip Pavišević, prema uzoru franjevca Fortunata iz Brescie, oko 1770. godine književnim djelima iz ratničke proze prvi među slavonskim književnicima počeo pisati o temama koje ne slijede uobičajeni program katoličke književnosti u posttridentinskom vremenu. Potom je naveo prenositelje modernih ideja fra Andriju Dorotića (u Dalmaciji) i fra Nikolu Marinovića (u Varaždinu). Osim njih, naglasio je Dadić da je fra Mate Zoričić iz Dalmacije napisao prvi tekst (priručnik) aritmetike na hrvatskom jeziku, što je imalo važnu ulogu u prosvjeti puka u Dalmaciji. Fra Matija Petar Katančić dao je prijevod udžbenika iz matematike na hrvatski jezik. Fra Ambroz Matić iz Bosne s latinskog je preveo na hrvatski također udžbenik iz matematike. Neke su ugledne znanstvenike franjevce partizani ubili 1945. godine, kao npr. matematičara i fizičara fra Josipa Olujića u Sinju te priznatog i poznatog biologa fra Marijana Blažića na Daksi.

Na kraju je fra Emanuel Hoško, kao urednik Leksikona uz Peju Čoškovića i fra Vicka Kapitanovića, rekao da je *Leksikon* djelo svih pripadnika franjevačkog pokreta kako u Hrvatskoj tako u Bosni i Hercegovini. Biografije je pisalo 99 suradnika čiji popis pokazuje visok stupanj zajedništva i jedinstva svih hrvatskih franjevačkih zajednica, a predstavlja i važno obilježe franjevačkog identiteta. Tri su glavna uvjeta za uvrštavanje u *Leksikon*: da je osoba ispunila svoje dane na zemlji, zatim da je uživala i da još uvijek uživa poštovanje zbog svojih djela i svog života u hrvatskoj kulturnoj i crkvenoj javnosti, napose u povijesti zajednice kojoj pripada i na kraju da je netko bio spreman napisati biografiju o takvoj osobi, što baš i nije bilo lako. Ideja naime o *Leksikonu* potječe od fra Hadrijana Boraka. Godine 1988. franjevački su poglavari zadužili fra Emanuela do ostvari taj projekt. Fra Vicko Kapitanović je 1991. godine nastavio projekt i učinio je mnogo za nj, ali nije uspio uspostaviti suradnju s Leksikografskim zavodom. U međuvremenu je rad na Leksikonu odložen te su članovi Vijeća franjevačkih zajednica prije dvije godine Kapitanovićev rukopis ponovno povjerili fra Emanuelu koji je zajedno s drugim urednicima priredio Leksikon.

Franjevački samostan u Livnu. Prigodom 150. obljetnice samostana sv. Petra i Pavla na Gorici u Livnu.

Uredio fra Marijan Karaula
Svjetlo riječi
Livno, 2009.

Pred nama je jedno vrijedno djelo – monografija o franjevačkom samostanu sv. Petra i Pavla na Gorici u Livnu, pod naslovom *Franjevački samostan u Livnu. Prigodom 150. obljetnice samostana sv. Petra i Pavla na Gorici u Livnu*. Knjiga je izšla pod nadzorom glavnog urednika fra Marijana Karaule te novčanim patronatstvom franjevačkoga samostana Gorica Livno, na čijem je čelu fra Marko Jukić. Monografiju su recenzirali fra Bono Vrdoljak i Mate Zekan, uz svesrdnu pomoć uredništva koje su činili Ružica Barišić, fra Andelko Barun, Josip Gelo, fra Marko Jukić, fra Marijan Karaula, Marija Marić, Željka Markov i Jela Vrdoljak. Monografija formata 25 x 30 cm, s tvrdim koricama s omotom i kvalitetnim papirom, koju je grafički oblikovao Branislav R. Ilić, obaseže 368 stranica i, osim *Predgovora* koji je napisao fra Bono Vrdoljak te *Kazala osobnih imena* i *Kazala naseljenih mesta*, ima sljedeće tematske cjeline: Kršćanstvo u livanjskom kraju do kraja srednjeg vijeka; Kršćanstvo u livanjskom kraju pod vlašću Osmanlija; Franjevački samostan na Gorici u Livnu; Samostanska crkva sv. Petra i Pavla na Gorici; Dušobričničko područje livanjskog samostana; Ustanove u sklopu samostana na Gorici; Franjevcii livanjskog samostanskog područja; Kulturne zbirke u samostanu na Gorici. Knjigu je lektirirao Pero Lučić.

Uredništvo monografije pokušalo je i uspjelo livanjski samostan na Gorici povijesno situirati te potom naznačiti njegovo ne samo crkveno, redovničko, religijsko, vjerničko, a to znači kršćansko i katoličko, nego i ono svjetovno, svakodnevno, običnopučko te društveno i nacionalno značenje i poslanje ovoga samostana. Naime sadržaji objavljenih članaka u ovome vrijednom djelu ukazuju na temeljnu činjenicu da franjevački samostani u Bosni ne znače ništa bez običnih ljudi, bez vjernika, bez župljana, jer je povijest svakoga od naših franjevačkih samostana uvek i povijest ljudi toga kraja. Iako naslovi mnogih samostanskih monografija, kao npr. naslov ove monografije, ni po čemu ne bi trebali sugerirati da se u njima govori o životu upravo tih običnih i siromašnih, poniženih i na plaćanje poreza "osuđenih" ljudi, nego o životu redovnika koji su svoj život posvetili Bogu, ipak se u ovoj monografiji nalaze tekstovi o životu i djelovanju vjernika, o njihovim objektima, o njihovim kućama i štalama. A vjernici su zapravo oni koji su najzaslužniji što su samostani opstali i što i danas postoje. U tome je smislu povijesno i društveno značenje franjevačkih samostana u BiH nemjerljivo, na što ću se posebno osvrnuti u svome prikazu, ne pretendirajući na to da ću u tome u cijelosti i uspjeti. Zbog toga će ostati netaknuta neka druga područja, međutim da bi čitatelji mogli dobiti cjelovit uvid u ovo veoma vrijedno te sadržajem i fotografijama bogato djelo, potrebno je svakako uzeti ovu monografiju i polagano je, strpljivo i u zadovoljstvu, stalno iščitavati.

Ivan Markešić

Livno u dalekoj i nešto bližoj povijesti

Pažljivim čitanjem ove monografije postaje vidljivim, kao prvo, da livanjski samostan čuva prigušenu uspomenu na pojavu kršćanstva u tom kraju, na što nas svojim člankom u ovoj monografiji upozorava vrsni povjesničar i jedan od najboljih poznavatelja franjevačke povijesti ne samo livanjskog nego i drugih krajeva Bosne i Hercegovine, fra Andelko Barun. On kaže kako su putovi iz Salone (Solina), koja je bila uporište prvih kršćana na hrvatskoj obali, posebno nakon 380. godine kada je kršćanstvo priznato kao jedina dopuštena državna religija, vodili do Livna i dalje u Bosnu te preko nje u Panoniju. Kršćanstvo se ovdje zadržalo tijekom cijelog Srednjega vijeka, sve do osmanskih osvajanja Bosne 1463. godine, odnosno do pada Livna pod Osmanlije 1485. godine, kada broj kršćana opada, ali kršćanstvo kao religija ne nestaje.

Kao drugo, navodi fra Andelko, samostani čuvaju uspomenu na vrsne graditelje, čije je umijeće prepoznatljivo ne samo po arheološkim nalazima nego su oni i materijalno svjedočanstvo o tome da su ljudi livanjskoga kraja u tome vremenu znali odabratи što je umjetnički vrijedno. A graditelji, zacijelo, nisu bili fratri, nego majstori laici, koji su se u gradnji crkava i samostana koristili domaćim kamenom kao građevinskim materijalom i kojima su u izgradnji tih zdanja pomagali i domaći ljudi učeći se za ono vrijeme najmodernejšim tehnikama građenja. U tom smislu se na 18. stranici nalazi fotografija kršćanske bazilike s presvođenim grobnicama, na groblju sv. Ive. Taj je lokalitet poznat ne samo po svojim vrijednim arheološkim nalazima nego i kao hodočasničko mjesto kamo su svake godine 24. lipnja, u povodu blagdana sv. Ive, dolazili livanjski katolici. Stoga fra Andelko i navodi da je politička i vjerska pri-padnost nekoga kraja jedan od veoma važnih čimbenika materijalnog i društvenog razvoja, duhovnog i kulturnog napretka stanovništva toga kraja (34).

Osim toga, navodi fra Andelko, samostan čuva i spomen na livanjsku županiju, jer se livanjski župan spominje još u povelji hrvatskoga kneza Mutimira od 28. rujna 892. godine. Livanjsku županiju, kao dio Hrvatske, spominje i bizantski car i ljetopisac Konstantin VII. Porfirogenet, ali i neki kasniji ljetopisci. Sve do 1326. godine livanjska županija s gradom Livnom pripadala je hrvatskoj državi. Nakon toga će usponom bosanskoga bana Stjepana II. Kotromanića Livno i njegova županija doći pod njegovu vlast. Nakon što se Tvrtko I. krunio za kralja u Milima kraj Visokog, ovo je područje i dalje ostalo pod vlašću bosanskih banova, odnosno kraljeva. Međutim livanjska je županija bila „vladarsko dobro hrvatskih vladara i njihovih nasljednika“ (36).

No kako je Bosna zbog ustrajavanja na svojoj crkveno-političkoj samostalnosti platila visoku cijenu, ona je, navodi fra Andelko, „ostala izvan generalnog nacrta obrane protiv Turaka“, a to znači da ni onda kao ni danas nije bila značajna kršćanski vladarima. Tek kada Zapadu zaprijeti opasnost s Istoka, onda zapadni kršćanski političari sklapaju međusobne saveze u svoju korist, a na štetu Bosne. Tada su savez sklopili Mletačka Republika i Ugarska. Razdoblje od pada Livna pod Turke pa sve do dolaska Austro-Ugarske ostaje neistraženo, kao neka velika „crna rupa“. Upravo zbog takvih političkih i vojnih prilika nije bilo stalnoga biskupskog sjedišta, ali to ipak ne znači da su vjernici ostali bez vjerske poduke.

Način života i rada livanjskih kršćana mijenja se padom Livna pod osmansku vlast, nakon čega grad postaje političko i upravno središte novouspostavljene osman-

ske vlasti. U Livnu se počinje suditi po šerijatskom pravu. Kršćanima i židovima bila je, navodi fra Andelko, zajamčena milost (aman) da mogu pod određenim uvjetima živjeti po svojoj vjeri, čime su postali muslimanski „šticieni“. U tom osmanskom razdoblju islam je bio državna religija, a Turci su tolerirali kršćanstvo i židovstvo, kao religije Knjige. Kako uspostava svake okupacijske vlasti dovodi i do promjene demografske slike nekoga kraja, tako je bilo i ovdje. Dolaskom Osmanlija mnogi su se kršćani iselili, samo je manji dio ostao, pa slijedno tome kršćani i nisu imali nikakva utjecaja u toj upravi.

Ono što je posebno značajno u ovoj knjizi jest fra Andelkovo opisivanje ustrojstva Osmanskog Carstva da bi današnji čitatelji mogli shvatiti da u tom razdoblju nije vladalo neko nesustavno rasulo koje je trajalo gotovo 500 godina, nego da je to bila jako snažna i učinkovita administrativno-politička uprava, svejedno što mi o njoj mislili.

Međutim ono što karakterizira Livno u njegovoj srednjovjekovnoj prošlosti jest činjenica da je ono u svom državnom i društvenom uređenju predstavljalo vjernu sliku ondašnjega „starog hrvatskog poretka“, koji je počivao na plemenskoj osnovi, a to znači da je plemenski starješina od samih početka nosio naziv ban, da se pleme dijelilo na bratstva, a bratstva na rodove. Na čelu bratstva nalazio se starješina; naslijedno plemensko vlasništvo nazivalo se plemenita zemlja (djedovina, baština, očevina). Osim te postojala je i *feudalna zemlja*, koju je netko privremeno koristio i *tuđa zemlja*, koju je netko obrađivao, a nije imao pravo posjedovati je.

Nakon što je Livno palo pod osmansku upravu, na tom području nastaju korjenite „političke, društvene, administrativne i upravne promjene“ (54). U Osmanskom carstvu Livno je imalo veoma važnu stratešku poziciju. Bilo je u sastavu Bosanskog sandžaka i Neretvanskog kadiluka, potom zbog vojno-političkih zbivanja i u sastavu Kliškog sandžaka. Ne treba čuditi da je Livno već tada bilo sjedište Kliškog sandžaka i njegovih sandžakbegova, i to sve do 1826. godine. Koliko je veliko strateško značenje imalo Livno pokazuje i činjenica da je bilo najveće skladište municije (džebhana), kakva po pričanju Evlje Čelebije nije bilo u cijeloj bosanskoj Krajini. U Livnu će raditi kadije i u njemu će biti sjedište kadiluka – Livanjski kadiluk, ustanovljen nakon Bečkog rata (1682-1699). Grad je bio sjedište kapetanije te mjesto sudske uprave i sjedište Skradinskoga i Livanjskog kadiluka. Osim toga Livno će u arhitektonskom pogledu u tom razdoblju početi dobivati konture orijentalne urbanizacije.

Godine 1550. Livno dobiva status kasabe – a to znači da je morao imati džamiju, trg (sajmište) i određene granice. Proglašenje nekog mjesta kasabom značilo je da stanovnici tog mjesta ne trebaju plaćati *rajinski porez*. Tada je Livno imalo četiri mahale, varoš i tvrđavu. Najveći ekonomski, ali i urbanizacijski procvat doživljava u XVII. stoljeću. Po gradnji džamija bilo je odmahiza Sarajeva, a ispred Mostara i Banje Luke. Što je to zapravo značilo? Kada 1661. Evlija Čelebija bilježi da u gradu postoji svega trinaest džamija, u istom tom vremenu u Livnu i cijeloj okolici nema ni jedne crkve. Osim jedne male crkvice u Rapovinama nije bilo ni jedne druge. Sve su bile porušene i spaljene. Sve do druge polovice XIX. stoljeća nisu se smjele graditi nove crkve. Kršćanski vjerski obredi obavljeni su pod vedrim nebom, po grobljima, sjenicama I, kako fra Andelko navodi, u najboljem slučaju po drvenim kućama i kolibama. Broj katolika je opadao, jedan dio je prelazio na islam, a drugi dio iseljavao. Treći dio ostao je na svojim ognjištima.

Kad je riječ o vjerskim obredima i njihovu prakticiranju, potrebno je istaknuti da je Vatikan znao uvijek odstupiti od svojih krutih stajališta. Pošto je bilo već određeno da se sv. misa smije slaviti samo na oltaru u koji su ugrađeni zemni ostaci kršćanskih mučenika, bosanski franjevci su u XVII. stoljeću dobili mogućnost da imaju male kamene oltarne ploče koje je posvećivao biskup i u njih ugrađivali ostatke pojedinih kršćanskih mučenika. Kasnije su s tim pločama radili i prijenosne oltare koji su se sklapali u kovčeg u koji je ulazilo sve ono što je potrebno za misu. Na 57. stranici nalazi se fotografija jednog takvog oltara.

U radu se dalje navodi da je jedna od značajki Osmanskoga Carstva bila ta da je prijelaz s kršćanstva na islam bio poželjan i poticao se i nagrađivao, kao što je bilo uvijek kroz povijest, ali da se prijelaz s islama na kršćanstvo kažnjavao smrću. Također, navodi autor, u razdoblju osmanske vlasti bosanski su katolici bili diskriminirani, bili su građani drugoga reda, i to ne samo po vjerskom opredjeljenju nego i u javnom i političkom životu. Kao kršćani nisu smjeli ni mogli obnašati ni jednu od javnih službi. U zapisima se navode i iskustva livanjskih kršćana tijekom vladavine begova Atlagića, Ljubunčića i Firdusa.

Potrebno je kazati da su u udaljenim livanjskim selima živjeli katolici koji su plaćali namet, dok su u selima bliže gradu bili izmiješani muslimani i kršćani. U gradu, u kasabi, stanovali su samo muslimani.

Zbog nesnosnog stanja kršćani i obespravljeni građani dizali su bune i ustanke. U njima su sudjelovali i katolički svećenici i fratri. Međutim ono što je s demografskog stajališta jako važno, a što navodi i fra Andđelko, jesu demografska kretanja. Zanimljivo je da na ova područja vlaško stanovništvo pristiže osmanskim osvajanjima, koja su istodobno značila i vlašku kolonizaciju. O imenu Vlasi i tko su oni bili (da li potomci Rimljana, Crni Latini, Maurovlasi, Morlaci itd.) postoje mnoge teorije. U ovom slučaju važno je napomenuti da su Osmanlije pravoslavne Vlahe naseljavali u graničnim područjima radi ratovanja. Međutim s pravoslavnim Vlasima dolazili su i pravoslavni svećenici. Pošto je u Osmanskom Carstvu Pravoslavna crkva bila privilegirana od Katoličke crkve, vođeni su u tom razdoblju mnogi sporovi između predstavnika Srpske pravoslavne crkve i bosanskih franjevaca.

Nakon 1463, a posebno u XVI. stoljeću, započinju intenzivniji procesi islamizacije koji će dovesti do promjene ne samo demografske nego i konfesionalne slike livanjskoga kraja. Ta će slika ostati sve do danas. Fra Andđelko navodi kako će *devširma* – danak u krvi – nasilno odvođenje birane kršćanske muške djece, njihovo prevođenje na islam i odgajanje za službu janjičara ili druge visoke službe u Osmanskom Carstvu, imati dalekosežne posljedice za katolički život u BiH.

Islamizacija (nasilna ili dobrovoljna) provođena je i u Livnu, kao i u drugim ondašnjim bosanskim mjestima. Stoga fra Andđelko ovdje ulazi i u polemiku s već ustaljenim i sve snažnijim i upornijim tezama bošnjačkih i muslimanskih intelektualaca u BiH da u Bosni u vrijeme turske okupacije bilo uopće nije prisilnoga prijelaza na islam, nego je to bila „mehka islamizacija“, da su svi kršćani Crkve bosanske prešli bespogovorno na islam, da *devširma* nije bila nikakav „danak u krvi“, nego zapravo *povlastica* za one koji su odvođeni i, da absurd bude veći, neki bošnjački intelektualci smatraju da Osmansko Carstvo, odnosno Turci, nisu osvojili i poharali Bosnu, nego da su je oslobodili. Ne treba stoga čuditi zašto se istodobno na Milodražu kraj

Visokog i Kiseljaka svake godine slave dvije međusobno suprotstavljene obljetnice: bosanski franjevci taj datum uzimaju kao početak turskoga osvojenja Bosne, koje je značilo progon katolika, dok za muslimane tursko zaposjedanje Bosne nije bila okupacija, nego sveti dan ulaska islama u Bosnu. Tako je u XVI. stoljeću došlo do masovne islamizacije Livna. Katoličko stanovništvo bježalo je, ali se opet i vraćalo. Najveći valovi iseljavanja u Dalmaciju dogodili su se tijekom 17. st., a najsnažniji valovi useljavanja u Livno iz Dalmacije u 18. st.

Nema točnih podataka o etničkoj slici Livna tijekom osmanske uprave jer Osmanlije nisu bilježile sve stanovnike mjesta koje su držali pod svojom vlašću, nego samo one koji su plaćali porez. Tako ti *defteri* imaju podatke, ali ne potpune. Tek će dolaskom austro-ugarske vlasti biti moguće dobiti pravu sliku o etničkom sastavu Livna. No ono što će ostati nejasno jest vrijeme kada se u Livnu, odnosno u njegovim naseljima Donje Polje, od Čelebića i Sajkovića prema Bosanskom Grahovu, pojavljuje pravoslavno stanovništvo koje govori ijkavski, dok Srbi koji se nalaze u mješanim naseljima s Bošnjacima i Hrvatima govore ikavicom.

Naime, htjeli mi to priznati ili ne, svako je vrijeme ugraviralo duboke žigove u društveno tkivo ovoga kraja, posebno ono iz osmanskoga vremena, ali i kasnije austrougarsko, jugoslavensko prije i poslije Drugoga svjetskog rata, te ovo novije vrijeme. Petogodišnje trajanje NDH i ratni vihor 1941. odnijet će mnoge živote i u tom će, kao i u kasnijem vremenu 1991-95, "oživjeti" mnoga groblja.

Kad je riječ o društvenoj funkciji i društvenom i kulturnom značenju goričkoga samostana, potrebno je poći od temeljne postavke da su livanjski franjevci, iako im je prvotna zadaća bila evangelizacija livanjskoga puka i njegovo vjersko po(d)učavanje, širili pismenost i kulturu te zastupali interes običnih ljudi, u čemu se zapravo i ogleda njihovo društveno djelovanje. U socijalnom je smislu, kao prvo, skrb za nemoćne i obespravljenе predstavljala veoma snažnu i veliku zadaću. I fratri će im pružati potporu u borbi za njihova osnovna ljudska i građanska prava, ako su u tom razdoblju uopće i postojala. Jednu od takvih socijalnih funkcija ispunit će, između ostalih, i fra Lovro Karaula.

Druga socijalna funkcija obuhvaćala je socijalno-političke institucije na čijem su čelu bili franjevci. Tako je na Porti bio fra Filip Pašalić (1806-1861). Kako nije bilo učenih civila, fratri su preuzimali "fiškalske", odvjetničke poslove, kako bi vlastitome redu, ali i vjernicima koje su pastorizirali, olakšali svakodnevno življenje. Oni su oslobođali iz, odnosno od zatvora kako katolike tako i begove. Da se danas pojave fratri kao politički zagovornici običnih ljudi, da stanu na čelo sindikalnih povorki za 1. svibnja ili na čelo seljačkih prosvjeda, kao npr. nedavno u Slavoniji ili ribara na jadranskoj hrvatskoj obali, odnos vlasti bio bi sasvim drukčiji i pitanja običnih ljudi bila bi riješena vjerojatno u veoma kratkome vremenu.

Treća socijalna funkcija bila je besplatno opismenjavanje, a četvrta besplatno liječenje župljanja, u čemu se posebno isticao fra Mijo Sučić, o kojem je naša Udruga organizirala zajedno s Livanjskom zajednicom u Zagrebu znanstveni skup i o tome izdala i lijepu i ilustracijama bogato opremljenu knjižicu.

Kao peto, franjevci su od svojih dobara dijelili i socijalnu pomoć onima koji nisu imali od čega ni da prežive. Oni su time rješavali probleme koje sami nisu stvarali. Tu se spominje važnost fra Mije Kutleše (1813-1868). Ta karitativna dužnost nastaviti će se i tijekom triju ratova, Prvoga i Drugoga svjetskog rata kao i po-

sljednjega rata u BiH, od 1991. do 1995. godine. Djelovanje *Kruha svetoga Ante* imalo je uvijek, pa i danas ima, veliko vjerničko, ali i društveno značenje. Osim Kruha svetoga Ante i Caritasa u Livnu su tijekom trajanja posljednjeg rata djelovali Crveni križ i Merhamet.

Livno i njegovi krajevi u novije doba

Škrta livanjska zemlja nije mogla pružiti sve za život. Mnogi su odlazili, a odlaže i danas. Stoga Livnjaka ima svugdje. Međutim mnogi postavljaju pitanje što je potrebno učiniti da Livnjaci ne bi napuštali svoja ognjišta i odlazili negdje van bez ikakve nade da će se nekada i vratiti da bi u rodnome kraju proveli barem svoje penzionerske dane?

Upravo tom se temom bavi fra Marijan Karaula opisujući onu posebnu stranu mnogih Livnjaka, ali i Duvnjaka, Ramljaka i Kuprešaka. Naime, navodi fra Marijan, prvi odlasci iz Livna u Njemačku i Austriju događali su se u rano proljeće, a povratak je bio pred Božić i za novogodišnje praznike, kako se to onda govorilo, o čemu fra Marijan pjesnički govorи: vraćali su se „s prvim burama i snježnim pahuljama, suprotno lastavicama“. Božićovali bi s obiteljima, ostali do proljeća, i opet u Njemačku i Austriju, najčešće na bauštelle, u tunele i rudnike.

Sedamdesetih i osamdesetih godina XX. stoljeća ti će dolasci kućama u Livno biti učestaliji. Ljudi počinju dolaziti svaki mjesec, ili svakih petnaest dana. Radna mjesta se mijenjaju, pa se Livnjaci s njemačkog sjevera polagano preko Frankfurta preseljavaju na jug, do Muenchena. U Livno su ljudi dolazili subotom ujutro busom, popularno zvanim Livanjka, i vraćali se već u nedjelju poslije podne, pa onako umorni ujutro na posao, na bauštelu itd.

No taj će odlazak *Gastarbeitera* i zarađeni novac promijeniti sliku mjesta. Izgradit će se mnogo toga novoga, do tada nepoznatog u tom kraju, ali nestat će ovaca, goveda, konja, volova. Nitko više neće htjeti orati i sijati, jer se, kažu mnogi, ne isplati to raditi.

Međutim sliku sadašnjega vremena u kojem žive Livnjaci karakterizira pitanje koje mnogi postavljaju neoženjenim mladićima kojih je svakim danom sve više, a koje glasi: "Zašto se ne ženiš?", i odgovor koji oni nude, a koji glasi: "Dosta je čaći hraniti i mene, a kamoli još moju ženu i djecu". Razumljivo je stoga da se broj osnovnoškolske djece stalno smanjuje. A i sela su ostala bez dječjeg plača i dječjih nestasnih igara. Kao da je nastupilo vrijeme u kojem je sramota rađati djecu.

Fra Marijan navodi da je odlazak u inozemstvo razrušio i tradicionalnu livanjsku obitelj. Djeca su odrstala bez jednoga, a veoma često i bez obaju roditelja, a to je imalo teških posljedica. Istina, ljudi su imali više novaca, bolje se živjelo, ali ostale su rupe u najvažnijoj armiranoj životnoj "betonskoj deki" – u obitelji. Ona je došla na rub propadanja, jer su odnosi poremećeni i teško ih je iznova uspostavljati.

Osim toga fra Marijan navodi i onu bolnu sliku gotovo svih katoličkih župa u BiH. Broj umrlih premašuje broj novorođenih, a zadnjih godina umire se nešto više. Mnogi koji su došli iscrpljeni iz inozemstva ne uživaju svoju mirovinu dugo. Razlozi tome nisu isključivo i samo u njihovoј zdravstvenoj nego još više u onoj duhovnoj iscrpljenosti, pomiješanoj s nerazumijevanjem onih za koje su mislili da su im dobrodošli i da su im najviše služili. Međutim, životni stilovi su se promijenili, a time i međusobno poštivanje i suodnošenje.

Prosvjetno-kulturni rad goričko-livanjskoga samostana

Zapravo, društveno značenje goričko-livanjskoga samostana najbolje se oslikava u poglavlju u kojem se obrađuje prosvjetno-kulturni rad, odnosno ustanove koje se nalaze u njegovu sklopu, a koje su se bavile tim oblikom rada.

Kad je riječ o prosvjetnom radu, o školama, potrebno je istaknuti da su livanjski fratri kao i njihova subraća u drugim bosanskim mjestima, svjesni svoje uloge u narodu iz kojeg su potjecali, u svoje samostanske škole primali i đake koji nisu namjeravali biti svećenici redovnici. Međutim, iako im je odlukom iz 1731. godine da redovničke zajednice ne smiju u svojim školama podučavati svjetovne đake praktično zabranjena takva djelatnost, oni su ipak jedno stoljeće kasnije, 1847. godine, kad se rasplamsao narodni preporod, krenuli u opismenjavanje svojih župljana. U tome je sudjelovalo više značajnih osoba, kao npr. biskup fra Augustin Miletić, zatim fra Ivan Franjo Jukić, fra Grgo Martić, fra Marijan Šunjić, fra Martin Nedić, fra Lovro Karaula i drugi. Zahvaljujući upravo fra Lovri Karauli u Livnu je otvorena jedna od prvih škola u Bosni i Hercegovini. Shvaćajući koje im dobro može donijeti škola Livnjaci su u tom vremenu svojim prilozima pomogli da fra Lovro Karaula sagradi jednu omanju školu, koju su nazvali Karaulina škola, i koju su mnogi dugo nazivali „prvim prosvjetnim hramom na zapadu Herceg-Bosne“.

Osim toga samostan će postati odgojno-obrazovna ustanova u kojoj će sredinom XIX. stoljeća započeti i sve do 1909. ostati studij teologije i filozofije. Tu će svoj teološko-filozofsku izobrazbu stjecati i albanski franjevački pripravnici, među njima i veliki albanski pjesnik Gjergj Fishta (1871-1940). Potrebno je naznačiti da će u samostanu biti i novicijat u dva razdoblja: od 1930. do 1942. te od 1997. do danas.

U samostanima su djelovale i časne sestre i veoma mi je draga da je u ovoj monografiji njihov rad veoma lijepo prikazan. Rijetko tko obrađuje djelovanje naših časnih sestara. A one su, kao rijetko tko, doprinijele da samostanski život može imati onu lijepu i finu žensku stranu, od uređenja okoliša do cvijetnjaka i ukrašavanja cvijećem oltara. Uz to bile su kuharice, kućanice, sakristanke, voditeljice pjevanja itd. Spominju se Sestre milosrdnice sv. Vinka Paulskog, zatim Školske sestre franjevke te Služavke Malog Isusa splitske Provincije koje su kod Žabljaka napravile kuću da bi u njoj mogle održavati duhovne i rekreativne susrete.

Kulturne zbirke.

Knjižnica franjevačkog samostana čine a) stara knjižnica, b) suvremena knjižnica te c) periodika. Nepotrebno je sada zboriti o tome koje je značenje ne samo za samostan nego i za sve stanovnike Livna i njegove okolice, ali i drugih područja, imala i ima ova samostanska knjižnica, posebno ukoliko su u njoj nalaze vrijedna djela, i ukoliko se mogu naći najnoviji časopisi. Samostanski arhiv sadržava a) važniju arhivsku građu, b) ljetopise i c) ljekaruše.

Obrađujući Franjevački muzej i galeriju autor donosi podatke o gradnji muzeja, sakralnoj, arheološkoj, etnografskoj i zbirci staroga oružja, dok u poglavlju o galeriji likovnih umjetnina obrađuje Memorijalnu galeriju Gabrijela Jurkića, zatim fra Andjela Kaića – slikara i čuvara livanjske prošlosti te Modernu zbirku.

Ovaj kratki prikaz završio bih riječima recenzenta knjige prof. Mate Zekana iz Splita: „Svojim sadržajem knjiga *Franjevački samostan u Livnu* respektabilno je i vele-vrijedno djelo bez čije se uporabe ubuduće neće moći pisati ni jedan imalo ozbiljniji povjesno kulturno-istorijski prikaz Livna i livanjskog kraja.“

Fra Didak Buntić – čovjek i djelo

Uredili: Stipe Tadić i Marinko Šakota,
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar,
Centar za religijske studije – knjiga prva
Zagreb 2009.

Andelko Mijatović

Zbornik o životu i djelovanju fra Didaka Buntića sadrži radove koji su predstavljeni na znanstvenom simpoziju *Fra Didak Buntić – čovjek i djelo* koji je pod pokroviteljstvom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske održan 2. i 3. listopada 2008. godine u Mostaru u organizaciji Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar iz Zagreba i Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja Blažene Djevice Marije. Radovi su svrstani u četiri cjeline i uglavnom se odnose na prilike u kojima je od 1871. do 1922. godine stasao i djelovao fra Didak Buntić, poznati profesor i ravnatelj u širokobriješkoj gimnaziji, graditelj širokobriješke bazilike, preporoditelj katoličkoga pučanstva, prosvjetitelj nepismenih i spasitelj gladne djece u Hercegovini u vrijeme Prvoga svjetskog rata, poglavар hercegovačke franjevačke zajednice i narodni zastupnik.

Prvu cjelinu radova naslovljenu „Socijalno okružje fra Didakova djelovanja“ čini sedam tekstova autora Jure Krište, Marka Babića, Zlatka Matijevića, Ivana Markešića, Jakova Pehara, Andelka Vrsaljka i Krešimira Bušića. Sadržajno se odnose na područje Hercegovine, naime, na fra Didaka Buntića i hrvatsku politiku u Bosni i Hercegovini (J. Krišto), austro-ugarsko zatiranje hrvatskoga identiteta u Bosni i Hercegovini (M. Babić), političko angažiranje fra Didaka Buntića (Z. Matijević), vjerske i crkvene prilike u Bosni i Hercegovini nakon Prvoga svjetskog rata (I. Markešić), na poljoprivredu Hercegovine u fra Didakovo vrijeme (J. Pehar), na hercegovačko biološko bogatstvo i rad fra Didaka Buntića na njezinu kultiviranju (A. Vrsaljko) te doticaju hercegovačkih franjevaca s bačkim Hrvatima od fra Didaka Buntića do fra Dominika Mandića i bosanskog franjevca i mostarsko-duvanjskog biskupa fra Alojzija Mišića (Krešimir Bušić).

U drugu cjelinu radova naslovljenu naslovom „Spašavanje siromašnih i ugroženih – uzroci i posljedice“ ubrajaju se tekstovi koji govore o prilikama u Hercegovini i spašavanju gladne djece u Prvom svjetskom ratu / Osvrt na socijalne i gospodarske prilike, uzroke gladi i ulogu hrvatskih humanitarnih organizacija u spašavanju hercegovačke djece / (V. Puljiza), o pravilima udomljavanja tijekom boravka djece na prehrani u Slavoniji i iskustvima udomljavanja (M. Bakula-Andelić i D. Kovačević) te o spašavanju gladne djece iz Bosne i Hercegovine u vrijeme Prvog svjetskog rata (H. Malčića i M. Gabelice).

Treći cjelina radova „Javno djelovanje fra Didaka Buntića“ sadrži tekstove o Buntiću suvremeniku kršćanske revije „Kršćanska obitelj“ (D. Tomića), o fra Didaku kao prosvjetitelju hercegovačkog puka (M. Šakote), o Buntićevu političkom djelovanju (I. Šarca), o sličnosti i razlikama nacionalno-preporodnog rada biskupa Jurja Dobrile u Istri i fra Didaka Buntića u Hercegovini (S. Trogrlića), o odnosu fra Didaku Buntiću i Brotnja (R. Jolića) te o Buntiću, učitelju, profesoru i ravnatelju velike franjevačke klasične gimnazije na Širokom Brijegu (A. Marića).

Četvrta pak cjelina radova, naslovljena „Duhovno poslanje i djelovanje fra Didaka Buntića“, sadrži radove o vjerničkom nadahnuću fra Didakova karitativnog djelovanja (I. Dugandžića), o Buntiću kao karizmatiku i/ili instituciji (S. Tadića), o djelatnoj ljubavi (I. Leutara), o Buntićevu intropsihičkom svijetu u svjetlu njegovih istaknutih vrijednosti u svjetlu psihohistorijskog pristupa (Š. Š. Čorića), o usporednicama franjevačke karizme služenja siromasima u životu i djelu fra Didaka Buntića i bl. Marije Propetoga Isusa Petković (K. Knezović), o Buntićevoj duhovnosti i dobroti (A. Sekulića) i na kraju o kanonskim propisima Katoličke crkve za proglašenje blaženim i svetim te primjenljivosti tih propisa na život i djelovanje fra Didaku Buntiću (J. Batelje).

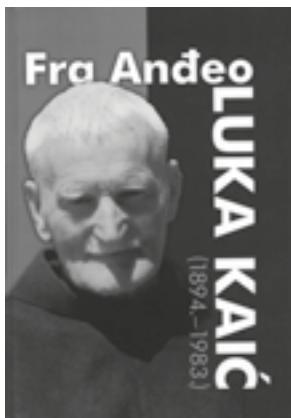
Povjesno-kritičkim promišljanjem autori svojim tekstovima, koje promatram kao cjelinu, pridonose boljem upoznavanju života i djela fra Didaka Buntića te stoga objavlјivanje zbornika radova *Fra Didak Buntić – čovjek i djelo* pridonosi cjelovitoj spoznaji Buntićeve uloge i značenja u prosvjetnom, kulturnom, gospodarskom, duhovnom i političkom životu Hrvata u Hercegovini.

(iz recenzije)

Fra Andeo Luka Kaić (1894.-1983.)

Urednik Marijan Karaula,
Franjevački samostan Gorica Livno, Livno, 2009.

Vine Mihaljević

Franjevci iz franjevačkog samostana Gorica Livno priredili su svečanu akademiju u povodu 25. obljetnice smrti fra Andela Kaića (1894-1983) pod nazivom *Volio je čovjeka, prirodu i Livno*. Na akademiji su sudjelovali glumica Gordana Boban s pjesmom Rapke Ormana *Leti andele*, Mješoviti zbor župe Livno pod ravnanjem s. Julijane Djaković uz pratnju na orguljama Antonije Perković te četiri izlagača koji su predstavili nekoliko različitih vidova života i djela fra Andela Kaića. Priloge izlagača sabrao je, uredio i objavio Marijan Karaula u nakladi franjevačkog samostana Gorica u zborniku radova. U proslovu urednik ističe da je „ovaj skromni zbornik radova“ posvećen „dobrom duhu Livna i njegovim ulicama“ fra Andelu Luki Kaiću.

Zbornik radova o fra Andelu Luki Kaiću sadrži 127 stranica teksta od kojih su na stranicama 88 do 98 doneseni fra Andelove slike (14 akvarela i dvije slike olovkom na papiru). Zbornik naime sadrži urednički Predgovor, zatim slijedi duži prilog *Livanjski Kaići – obitelj fra Andela Kaića* koji je napisao Damir Tadić (7-56), *Životni put i djelovanje fra Andela Kaića* koji predstavlja Marko Semren (57-88), prilog *Fra Andeo Kaić u ratnom vihoru* potpisuje Petar Jeleč (97-110), *Moje sjećanje na fra Andela Kaića* opisuje Jozo Vrdoljak (111-126) i na kraju se nalazi sadržaj zbornika.

Autor priloga *Livanjski Kaići – obitelj fra Andela Kaića* Damir Tadić, na temelju imena, koji označava ne samo ime nego pripadnost, zvanje, poslovanje, identitet i povijest, traga za obiteljskim korijenima fra Andela Kaića u livanjskom kraju. U sačuvanim dokumentima iz 18. stoljeća, kao što su popis biskupa Dragičevića iz 1743, popis biskupa Bogdanovića iz 1768. godine i matice župe Donje Polje (Ljubunčić) ne nalazi se prezime Kaić. Prvi upis, ističe autor, prezimena Kaić nalazi se u *Liber matrimoniorum parochiae de Livno in Campo superiori* 1802-1835. (Matica vjenčanih Gornjeg Polja) 1808. godine s napomenom da se prije toga upisa nalazi upisano kumstvo Ane Kaić iz Kupresa 1799. godine na krštenju Agate Dolić iz Zastinja. Iz Matice vjenčanih, prepoznaje se i starije prezime livanjskih Kaića koje je Bešker, odnosno Beškerović ili Beškerić. Na temelju navedenog autor nedvojbeno zaključuje „da su livanjski Kaići starinom Beškeri i da su u Livno doselili iz kupreškog kraja“. Povijesnim pak propitivanjem o podrijetlu obitelji Bešker u kupreškom kraju autor navodi da su se dalmatinski Beškeri, koji su se ranije zvali Vuko, a dolaskom iz područja Poljice u Dicmo i Prugovu promijenili prezime u Bešker, doselili u Kupres od kojih je potom nastao rod Kaića. Kupreški pak Beškeri, ističe autor, novim prezimenom Kaić počeli su se služiti vrlo vjerojatno krajem 18. stoljeća. Tako prve obitelji Kaića doseljavaju u selo Žabljak pored Livna, a kasnije se preseljavaju u gradsku mahalu Milošnik gdje obitelji gospodarski jačaju i izgrađuju ulicu koja se prema obiteljima nazva Kaićev sokak.

Nakon povijesnog osvrta na dolazak obitelji Kaić autor kapilarno predstavlja rodoslovje obitelji Kaić iz koje potječe fra Andeo Luka Kaić. Članovi obitelji Kaić postaju ugledni građani, kulturni radnici, političari, gospodarstvenici. Poznati su

nada sve kao uspješni trgovci, promicatelji razvoja hrvatskog katoličkog školstva za osmanlijske uprave, dobrotvoři za gradnju sakralnih i kulturnih objekata, inicijatori i utemeljitelji hrvatskih kulturnih i prosvjetnih društava u Livnu, aktivni sudionici u osnivanju i otvaranju Hrvatske čitaonice u Livnu, Hrvatske trgovачke banke i štedionice u Livnu, prvi tiskari i fotoamateri u Livnu. Pored gospodarske i kulturne djelatnosti članovi obitelji Kaić bili su aktivni u političkom životu i bili su gradonačelnici. Članovi obitelji Kaić završavaju katoličke pučke škole i postižu sve stupnjeve visokog obrazovanja (fakultete, doktorate, medicinu) te su s tri svećenika u obitelji Kaić dali i poseban povjesno-duhovni obol livanjskom kraju. Teške i tragične dane obitelj Kaić proživljava za vrijeme Drugog svjetskoga rata kada partizani i četnici ubijuju šesnaestoro članova obitelji Kaić, a socijalistička revolucija, nacionalizacija, konfiskacija, obračun „s reakcionarnim elementima“ i osveta narodnim neprijateljima imali su tragične posljedice za obitelj Kaić.

U drugom prilogu *Životni put i djelovanje fra Andjela Kaića* Marko Semren donosi kronologiju života i djelovanja fra Andjela Kaića, njegov duhovni profil, potom njegovo pastoralno i upraviteljsko djelovanje i na kraju predstavlja fra Andjela kao ljubitelj prirode i umjetnosti te odgojitelj mladih. Fra Andeo je rođen 24. ožujka 1894. od oca Mije i majke Ane rođ. Bilić u Livnu. Osnovnu školu završava u Livnu, gimnaziju u Visokom, godinu teologije u Sarajevu i četiri u Budimpešti, zareden za svećenika 8. rujna 1916. godine. Nakon ređenja profesor je u Visokom, 1920. godine polaže doktorski ispit iz teologije u Zagrebu, a 1922./23. u Beču studira slikarstvo na Kunstgewerbeschule i posjećuje nekoliko mjeseci privatnu školu za slikanje (Jirasek). Nakon profesorske službe u Visokom, cijelo vrijeme pastoralno djeluje u livanjskom kraju, s tim da je 1939. izabran je za provincijala Bosne Srebrenе koju dužnost obnaša do 1942. godine. Godine 1959. odlazi u mirovinu u franjevački samostan Gorica Livno gdje umire 29. rujna 1983. Nakon životopisa autor donosi neka zapažanja subraće o fra Andelu kao i pjesničko svjedočenje koje je preneseno u skladbu *Vola Angele*. Fra Andeo je bio vesele prirode, prodorna pogleda, energičan, vojničkog hoda i odlučan. Obilježavali su ga pobožnost i molitva te sklad njegovih riječi i ponašanja. U dugom pastoralnom djelovanju fra Andeo je posebno ostavio pečat u livanjskoj župi u kojoj najduže službovao. Osniva crkveni zbor koji mu pomaže u različitim pastoralnim i društvenim djelovanjima. Bio je i predsjednik podružnice HKD Napredak Livno 1930.-1931. godine kada spašava ostavštinu Napretka kao i ostavštinu Hrvatske seljačke čitaonice u Rapovinama s kojima sklapa *Pogodbu*. Bio je upravitelj Trećeg reda sv. Franje Asiškoga, a bio je i voditelj i predsjednik *Križarskog bratstva*.

Upraviteljska služba odnosi se na fra Andeolovo upravljanje provincijom i upravljanje samostanom. Za vrijeme službe provincijala u franjevačkom duhu, razborito, pravedno i prema smjernicama generalne kurije Franjevačkog reda iz Rima upravljao je provincijom za vrijeme Drugog svjetskog rata osuđujući svaki zločin nad nevinima te kažnjavajući svako neprimjereno ponašanje svećenika fratara. Razdoblje upravljanja provincijom obilježili su potom i odnos prema nadbiskupu Šariću, gradnja Franjevačke teologije na Kovačićima i distriktilazm koji je opravdan samo ako je usmjeren prema općem dobru, ljubavi prema provinciji. Nakon što je autor dosta iscrpljeno govorio o upravljanju provincijom ratnih godina, posvetio je nekoliko stranica i fra Andelu kao ljubitelju narodne tradicije, prirode, umjetnosti u kojoj je akvarelima i crtežima vizualno sačuvao narodnu arhitekturu Livna. Na kraju je

autor, posvjedočivši i vlastitim iskustvom, istaknuo da je fra Andeo bio dobar odgojitelj mlađih.

U prilogu *Fra Andeo Kaić u ratnom vihoru* koji potpisuje Petar Jeleč, riječ je, kako i sam naslov kazuje, o fra Andelovu upravljanju provincijom u vrijeme Drugog svjetskog rata. Fra Andeo se kao provincijal pridržavao smjernica koje su svi franjevački provincijali primili od vrhovne uprave Franjevačkog reda iz Rima u pismu od 24. srpnja 1941. godine. U tim smjernicama ističe se da se provede zaključak provincijalnog sastanka iz Zagreba od 12-14. lipnja 1941; da ni jedan franjevac ne smije biti učlanjen u ustaški hrvatski pokret; da se franjevci bave samo duhovnim i svećeničkim poslovima; ne smiju sudjelovati u progonima Srba i Židova niti smiju biti članovi pojedinih odbora koji istražuju krivnju četnika, naseljavaju Hrvatima srpska područja i iseljavaju Srbe; ne smije se kupovati niti primati na dar imovina Srba i Židova; da se zalažu kod nadležnih vlasti da se spriječe osvete i progoni nevinih ljudi; da zaštite proganjene Srbe i Židove; ne smiju franjevci nasilno pokrštavati Srbe; da su u miješanim župama postave razboriti i zreli svećenici, a uklone naprasti i nerazboriti; ako bi se pak koji franjevac ogriješio o dužnu snošljivost prema inovjercima i o kršćansku ljubav prema bližnjemu, treba ga kazniti prema počinjenom kaznenom djelu. Pored navedenih smjernica general Franjevačkog Reda poslao još jedan dopis po provincijalu Presvetog Otkupitelja fra P. Gabriću koji je sam provincijal poslao drugim provincijalima. U njima se pozivaju franjevci na ispravno domoljublje koje se slaže s redovničkom disciplinom, apostolskim životom i kršćanskom ljubavlju, zatim da ne preuzima svjetovne službe, da ne sudjeluju u progonima inovjeraca i, ako se netko protivi navedenim smjernicama neka ga se prema Generalnim Konstitucijama primjereno kazni. U svom upravljanju provincijom Bosnom Srebrenom u ratnom vremenu fra Andeo Kaić pridržavao se svih navedenih smjernica o kojima je redovito davao upute. S druge pak strane jednak je osobno osuđivao sve zločine bilo da ih čine ustaške, četničke, njemačke ili partizanske jedinice, a pozivao je i sve službene predstavnike Katoličke crkve da to jasno učine zajedničkom poslanicom.

U zadnjem prilogu *Moje sjećanje na fra Andela Kaića* bilježi Jozo Vrdoljak svoja rana iskustva dječaka sa sela i svoj pun neizvjesnosti i bojažljivi susret s fra Andelom Kaićem u župnom uredu Livno. Vrlo dojmljivo Jozo bilježi rastanak sa svojom seoskom sredinom na kulašu i susret s fra Andelom koji je, ističe autor, bilo glavna razdjelnica u njegovom životu. Za vrijeme školovanja u gradu Livnu Jozo je stanovaо u župnom uredu kod fra Andela Kaića kojeg naziva „ocem svog duhovnog i intelektualnog bića“. Na poseban način istaknuo je i predstavio pedagoški i didaktički način fra Andelova rada za vrijeme njihova đačkog boravka u župnom uredu Livno. Usvajao je osnove i norme uljudnog i lijepog (bontonskog) ponašanja, kao na primjer kada kako se starije osobe oslovljava sa „vi“ i slično, gdje je od „jogunastog, svojeglavog dječaka postao oduševljen, dosljedan, marljiv i uporan đak“. Po red odgoja fra Andeo je sustavno poticao i na obrazovanje i na intelektualni rad, te je sustavno radio i na duhovnom odgoju povjerenih mu đaka. A svoje pedagoške i odgojno-obrazovne sposobnosti fra Andeo je pokazao u Visokom kada je u đacima izvanredno vješto pobuđivao pozornost i volju za učenjem, za znanjem, o čemu svjedoči ne samo autor ovoga priloga Jozo nego i fra Ignacije Gavran koji je bio jedini živući fra Andelov učenik. Jozo narativno i jednostavno izlaže svoje iskustvo i doživ-

ljaj s fra Andđelom Kaićem, župnikom u Livnu, i kroz tu prizmu promatra i vlastitu egzistenciju u kojoj je jednu od bitnih uloga imao upravo fra Andđeo.

U zborniku radova povjesno-kritičkom analizom prikazano je rodoslovje obitelji Kaić u livanjskom kraju te neki vidovi života i djelovanja livanjskog franjevca fra Andđela Luke Kaića s nakanom, kako to i urednik u proslovu ističe, „zahvalnosti fra Andđelu“. S druge pak strane narativnom metodom predstavlja se iskustvo susreta s fra Andđelom i života s njim u kojem se ističe egzistencijalna matrica uzora u franjevačkom životu. Zbornik radova pridonosi sagledavanju uloge i važnosti obitelji Kaić u cjelokupnoj povijesnoj, društvenoj, kulturnoj i duhovno-religijskoj situaciji u livanjskom kraju u prošlom stoljeću s jedne strane, a s druge pak strane ovaj je zbornik poticaj za svestranije proučavanje života i djelovanja fra Andđela Kaića te njegove uloge i značenja u širem društvenom, kulturnom i religijskom kontekstu u 20. stoljeću.

Andđelko Mijatović

Bruno Bušić – Prilog istraživanju života i djelovanja (1939.-1978.)

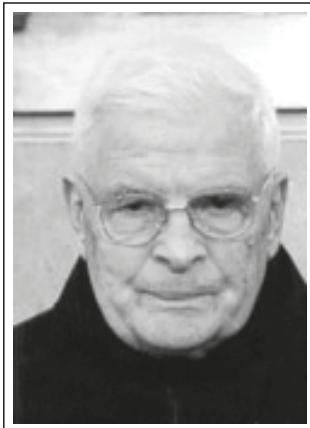
Školska knjiga, Zagreb, 2010. (270 str.)

Mate Kovačević

Napokon se pojavila cijelovita knjiga o životu i djelovanju mučki ubijenoga hrvatskoga književnika, povjesnoga istraživača, novinara, nacionalnoga borca, revolucionara i mučenika Brune Bušića - „Bruno Bušić – Prilog istraživanju života i djelovanja (1939.-1978.)“, u kojoj je povjesničar Andđelko Mijatović, i sam politički stradalnik, na temelju dostupne povjesne građe te razgovora s Bušićevim priateljima i suradnicima gotovo školski ocrtao dramu hrvatskoga intelektualca, koji se nije miroio s ciničnim licemjerjem zločinačke inačice Brozova komunizma, a ponajmanje s njegovom jugoslavenskom okupacijom hrvatskih zemalja. U toj višedesetljetnoj drami intelektualca i terorističke države fizički je doduše likvidiran Bušić, nu njegov je duh, sad oslobođen tvarnih okova, počeo puhati tamo gdje ni Brozovi ubojice, unatoč svim svojim paklenim vještinama nisu više mogli zaustaviti njegovo djelovanje. Dvanaest godina poslije krvave pariške noći i mučkoga hitca u već izmučeno Bušićevu tijelo, uskrsnula je neovisna hrvatska država, za koju se, poput svih mladih bojovnika, i sam toliko borio. Mijatović je u 53 poglavljia obradio Bušićevu podrijetlo, djetinjstvo, školovanje, književne prvijence, djelovanje Udbe u imotskoj gimnaziji, studij, zaposlenje, rad u Institutu za historiju radničkog pokreta, uhićenje, istragu i suđenje 1966, bijeg u emigraciju, povratak u domovinu i nastavak znanstvenoistraživačkoga rada te novinski i književni rad 60-ih godina u „Hrvatskom književnom listu“ kao i suradnju u „Hrvatskom tjedniku“ 1971. te ponovno uhićenje, istragu, suđenje i zatvor u Staroj Gradiški, izlazak iz zatvora i premlaćivanje u Dubrovniku, ponovni odlazak u emigraciju, političku djelatnost, njegovo ubojstvo, pokop u Parizu i napokon prijenos posmrtnih ostataka 1999. u Zagreb. Nakon masovnih pokolja hrvatskoga naroda tijekom rata i genocida što su ga nad njim počinili jugoslavenski partizani poslije završetka ratnih operacija 1945. u Bleiburgu i na križnim putovima Brozov je režim tijekom pedesetih godina počeo primjenjivati taktiku koju njemački sociolog Dennis Gratz naziva „elitocidom“. Riječ je o namjernom i sustavnom progonu ljudi koji imaju utjecaj u svom okruženju, kao što su na primjer svećenici, članovi posebno uglednih obitelji, učitelji, profesori i književnici, a krajnji cilj tog namjernog uništenja elite, kako misli Gratz, jest oduzimanje narodu njegova vodećeg staleža. Napredovanjem elitocid se na kraju pretvara u genocid, jer uništenjem elitnih struktura i narod počinje sustavno napuštati određeno područje, a u hrvatskom slučaju to se može sustavno pratiti upravo pedesetih godina u masovnom odlasku Hrvata u tzv. ekonomsku emigraciju. Za razliku od poopćene suvremene njemačke teorije Udbina je taktika bila daleko tankočutnija. Ona je, kako pokazuje i ova knjiga, još pedesetih godina u imotskoj gimnaziji pokušavala pronaći politički nepočudne, a darovite mladiće, sprječiti njihovo daljnje školovanje, nadzirati im rad, eventualno zatvarati, a zbog ustrajnosti čak i likvidirati. Svjedoči to i anketa koju je Udba nametnula školi s dva lukavo osmišljena pitanja: „Vjeruješ li u Boga?“ te dodatci: Ako vjeruješ navedi razloge koji te na to potiču, a ako ne vjeruješ, navedi razloge koji su

te od toga odvratili?, odnosno drugo pitanje: Što ti se čini da li je bolji stari režim ili sadašnji? Otvoreni i inteligentni odgovori mladoga su gimnazijalca gurnuli u već pripremljenu mrežu tajne policije, čiji će projekt „elitocida“ kulminirati petnaestak godina kasnije u masovnom progonu hrvatskih intelektualaca, a posebice sveučilišne mladeži potkraj 1971. Druga dimenzija koja se iščitava iz knjige jest neprolazni predložak udbaškoga doušnika, odnosno „špiclova“ Peškure, koji je i danas nerijetko prepoznatljiv kao lik političara u Hrvatskoj. On je kao udbaš provokator poticao među mladićima u Imotskom osnivanje tajne organizacije TIHO, nu premda neuспјешan đak i student Filozofskog fakulteta, postao je u provincijskom gradiću u blizini Zagreba ravnatelj osnovne škole. Navodno se ne zna je li zbog politike ili kriminala 1972. završio godinu dana u zatvoru. Da nije kojim slučajem umro prije 2000, vjerojatno bismo ga i danas mogli prepoznati u društvu sad već bivšega predsjednika Stjepana Mesića. Aktualna pak uhićenja i sudski procesi hrvatskim braniteljima, kao i neki drugi politički montirani procesi, pokazuju mnoge sličnosti s požutjelim elaboratima Udbe za progona političkih neistomišljenika, a uloga bivših centara javne sigurnosti ili pak Službe državne sigurnosti, premda zamagljena drugim nazivom, odčitava se i u radu nekih gonidbenih tijela, koja upravo podižu optužnice ne za kaznena djela nego političke odluke. Sve je to moguće samo zato što ni dvadesetak godina od stvaranja hrvatske države i uvođenja demokratskoga višestranačkog sustava nije javno otvoreno pitanje zločinačkoga, nasilnog i terorističkog djelovanja Brozove komunističke države. Posebno je pak zanimljiva podudarnost svojedobna del Pontina progona generala Ante Gotovine s kampanjom udbaških progona hrvatskih domoljuba, a istovjetnost medijsko-političkih napadaja na ciljane skupine kao što su na primjer Hercegovci, Katolička crkva i posebno fratri, samo pokazuju kako je bivša tužiteljica tek usvojila metodologiju svojih hrvatskih informatora. Sve se to u knjizi, premda samo naznačeno kroz presjek Bušićeva života, može vidjeti, što ozbilnjim istraživačima i političkim analitičarima pruža mogućnost komparativnog uvida u hrvatsku političku zbiljnost. Knjiga ne otvara samo niz znanstvenoistraživačkih pitanja jednoga nadiđena zločinačkog režima nego i pitanje javnoga odnosa prema nedužnim žrtvama, koje su, između ostalog i svojim životima, spriječile opetovanje novoga genocida nad hrvatskim narodom, koji je trebao biti realiziran početkom 90-ih godina velikosrpskom agresijom na Hrvatsku. U dubljem smislu knjiga, odnosno sam slučaj Bušić otvara jedno šire filozofsko pitanje - ono o odnosu kršćanstva i komunizma. Ono potiče svojevrsnu potragu za odgovorom na pitanje: kako je moguće da jedna, u svojoj biti krvava i zločinačka ideologija pod sloganima kršćanskih vrijednosti - bratstva, jednakosti i pravednosti - gotovo osvoji svijet? Nu kad joj to nije uspjelo, danas se ponovno pod geslom jedne druge, dakako opet kršćanske vrijednosti, one o zaštiti ljudskih prava, pokušava dokopati totalne moći! Još uvijek nerazjašnjena konspiracija oko Brunina ubojstva i, kao što se iz knjige vidi, šutnja tadašnjih zapadnih država potiču i potragu bar za poredbenim filozofskim rasvjetljavanjem navedenih pojava.

IN MEMORIAM
FRA IGNACIJE GAVRAN
(1914-2009)

Uredništvo

Član naše Udruge fra Ignacije Gavran umro je 24. studenog 2009. godine u Visokom u 96. godini života. Rođen je 24. veljače 1914. u Varešu (otac Ivan i majka Marija r. Stjepanović) gdje je pohađao osnovnu školu, a Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom (1925-1934). U Franjevački red stupio je u novicijatu 1931. godine u Livnu, a za svećenika je zaređen 11. rujna 1938. u Banjoj Luci. Teologiju je studirao u Sarajevu i Breslavi, a filozofiju na sveučilištu u Breslavi i Ljubljani gdje je diplomirao i doktorirao na temu: *Filozofska antropologija Vladimira Solovjeva* (Sarajevo 1941). Pohađao je jednu godinu likovnu akademiju u Zagrebu (1943-1944).

Bio je profesor na Teološkom fakultetu u Sarajevu, na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu gdje je uglavnom predavao filozofiju i crkvenu umjetnost, a istovremeno je predavao i na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom gdje je predavao i druge predmete: hrvatski, njemački, ruski, latinski i engleski (fakultativno). U razdoblju 1945-1956. bio je meštar bogoslova u Sarajevu, od 1941. do 1943. drugi prefekt, a od 1950. do 1959. prvi prefekt u Sjemeništu u Visokom. Bio je direktor Franjevačke klasične gimnazije u Visokom od 1967. do 1976. i knjižničar Profesorske knjižnice od 1942. do 2006. Vršio je službu definitora Provincije od 1961. do 1967.

Fra Ignacije jeiza sebe ostavio bogat franjevački i znanstveni opus od znanstvene i stručne suradnje u različitim časopisima, kratkih studija do monografija *Bludna psovka* (1962), *Veliki likovi povijesti umjetnosti* (1969), *Lucerna lucens?* (1978) i uređivanja franjevačkih ljetopisa 18. stoljeća: *Ljetopis sutješkog samostana* (1979), *Ljetopis Nikole Lašvanina* (1981), i *Ljetopis Kreševskog samostana fra Marijana Bogdanovića* (1984). Prije nekoliko godina Svjetlo riječi izdalo je četiri knjige *Putovi*

i putokazi (1988-2003) te knjigu *Suputnici bosanske povijesti* (2007). Pored navedenih knjiga pisao je i objavio udžbenike za psihologiju i logiku te prevodio brojne članke s različitih stranih jezika. S posebnom ljubavlju prema knjizi vodio je preko šest desetljeća knjižnicu Franjevačke klasične gimnazije u Visokom, uređio arheološku i etnografsku zbirku u visočkoj Gimnaziji.

Fra Ignacije je Gavran živio jednostavnim životom koji korjenito prožima franjevački duh služenja zajednici, hrvatskom narodu i svakom čovjeku dobre volje; objavljivao je brojne znanstvene i stručne knjige i članke u kojima razotkriva dubinu tajne Božjih stvorenja: čovjeka i prirode; istinito i pravedno je svjedočio životom i riječu u sučeljavanju s brojnim društvenim i crkvenim problemima, isticao je ljepotu svega stvorenog, a njegov život vodili su neupitna moralna načela. Iz tištine visočke knjižnice otišao je dobri Ignacije, a njena tišina postala je još tišom.

Jozo Džambo

*za Udrugu đaka
Franjevačke klasične
gimnazije Visoko,
Podružnica za Njemačku*

Provincijalatu
Franjevačke provincije Bosne Srebrenе
Zagrebačka 18
71000 SARAJEVO

Upravi i đacima
Franjevačke klasične gimnazije Visoko
Bosne Srebrenе 4
71300 VISOKO

Mnogopoštovani,
poštovani!

Smrt našeg profesora dr. fra Ignacija Gavrana nije „obična“ smrt s kojom se dijelimo od dragih i bliskih osoba. Mi je doživljavamo i kao oproštaj od generacije profesora i odgojitelja koji su obilježili naše dječaštvo i mladenaštvo, a istovremeno svojim intelektualnim, moralnim i franjevačkim vrlinama i integritetom ozračili i čitavo jedno stoljeće ne samo provincije Bosne Srebrenе i visočke Gimnazije nego i čitave naše zemlje, Crkve i naroda.

S dubokom žalošću, ali i s opravdanim ponosom i iskrenom zahvalnošću ispraćamo na vječni počinak našeg cijenjenog Profesora kojemu dugujemo neiskazivo mnogo. Bili smo i do sada svjesni njegove veličine, ugleda i uzora, ali posebno danas smijemo izraziti nadu da će nas duh njegova uma i karaktera pratiti kroz čitav naš budući život i djelovanje.

Upravi i svim članovima provincije Bosne Srebrenе, a na poseban način profесorskom zboru i đacima Franjevačke klasične gimnazije Visoko izražavamo svoju iskrenu sućut.

München, 26. studenog 2009.

Pokojnom prof. dr. fra Ignaciju Gavranu,
Visoko / Kraljeva Sutjeska 26. studeni 2009. godine
(pročitao Stipe Bešker, član Predsjedništva Udruge)

Nadgrobno slovo

Dragi fra Ignacije, uime svih članovâ Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba, hvala na odgoju i poukama o pravednosti, istinitosti, dobroti, ljepoti i ljubavi prema svemu stvorenju, čovjeku, Crkvi, franjevaštvu i hrvatskom narodu koje vrijednosti korjenito prožimaju naše živote. Slaba je riječ i svaki govor koji mogu izraziti našu zahvalnost što si nam bio profesor, odgojitelj i uzor. U našim iskustvima uozbiljuje se Tvoja franjevačka filozofija života – biti i znati – a Tvoja molitva prati nas i naše obitelji.

Dragi fra Ignacije, pored učitelja dobrog, lijepoga i pravednoga, u našoj memoriji ostaješ trajnim znakom enciklopedije znanja, uljudnosti, korektnosti i Božjeg franjevačkog bića koje je ispunjeno slavljenjem i radošću. Hvala i neka Ti Bog podari svoje vječno kraljevstvo!

Vine Mihaljević,
predsjednik Udruge

Zagreb, 26. studeni 2009.

IN MEMORIAM
DALIBOR BROZOVIĆ

(*Sarajevo, 28. VII. 1927 – †Zagreb, 19. VI. 2009)

Ivan Markešić

Teško je u samo nekoliko rečenica sažeti bogatstvo ovozemaljskoga života Dalibora Brozovića koji je unatoč neizvjesnosti konačnih ishodâ prijelomnih povijesnih mijena htio i uspio ne samo ostati vjeran temeljnim ljudskim načelima nego i mijenjati postojeću društvenu i političku zbilju i davati joj kakav-takav smisao. Bio je jedan od onih ljudi koji se nije bojao suočavanja s izazovima dvaju totalitarnih, odnosno "demokratskih" sustava koji nastoje poništiti osobnost i vlastiti nacionalni, religijski i politički identitet pojedinca i nacionalne zajednice kojoj taj pojedinac pripada. Nije se dakle bojao suočiti se s izazovima totalitarnoga komunističkog sustava kao ni s izazovima suvremenih "demokratskih" globalizacijskih procesa, posebno kad je u pitanju hrvatski jezik. Cijeloga života ostao je vjeran načelima skrupuloznoga jezikoslovca. Zbog svoga velikog doprinosa u području hrvatske dijalektologije, fonologije i povijesno-poredbene lingvistike ubraja se u najveće hrvatske jezikoslovce. Sa sigurnošću se može reći da mu to mjesto pripada ne samo po broju objavljenih znanstvenih članaka i rasprava, konferencijskih priopćenja, knjiga i poglavlja u knjigama, zatim stručnih tekstova (članaka i rasprava), odnosno preglednih članaka (prikaza) te ostalih manjih članaka, nego ponajprije po snazi i znanstvenoj ute-meljenosti onoga što je pisao i zastupao i prema čemu su se stvari u jezikoslovju i politici u bitnome kretale naprijed. Iako je stalno živio između onoga što je u danim političkim i društvenim okolnostima bilo dopušteno i moguće i onoga što je kao znanstvenik želio postići i potom posredovati i ponuditi hrvatskoj jezikoslovnoj znanosti i kulturi uopće, Brozović je snagom autoriteta vrsnoga jezikoslovca i znanstvenika, ali i mudroga političara, odolijevao svim političkim pritiscima i u teškim vremenima jednoumlja uspio nametnuti one stavove koji nisu bili na štetu interesa zajednice i naroda kojemu je pripadao. To se posebno očitovalo u činjenici kada se krajem šezdesetih godina XX. stoljeća zajedno

s drugim hrvatskim intelektualcima „drznuo“ sastaviti, potpisati i objaviti *Declaraciju o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*. Međutim pri tome ne treba zaboraviti da je prof. Brozović svoje traganje za neokrnjenim identitetom hrvatskoga jezičnog izričaja započeo upravo u svojoj rodnoj Bosni, u dolini rijeke Fojnice. Rezultate toga istraživanja donosi u svojoj disertaciji *Govor u dolini rijeke Fojnice*, kojom je doktorirao 1957. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a koja nažalost još uvijek nije objavljena. Međutim temeljito u razradbi jezičnih pitanja došla je posebno do izražaja u njegovome zapaženom djelu *Standardni jezik* iz 1970., u kojem je dao posebnu, tada nepoznatu sliku hrvatske jezične povijesti, a posebno u njegovoj izvanrednoj studiji *Hrvatski jezik, njegovo mjesto unutar južnoslavenskih i drugih slavenskih jezika, njegove povijesne mijene kao jezika hrvatske književnosti*, objavljenu 1978. godine.

Pa tko je zapravo bio Dalibor Brozović? Dalibor Brozović, jezikoslovac, leksikograf, akademik i političar bio je i vrijedni član naše Udruge na čijim je skupovima uvijek sudjelovao. Rodio se u Sarajevu 28. srpnja 1927. godine, od oca Andrije i majke Olge, r. Čabrajić. U braku sa suprugom Nevenkom, r. Košutić, imao je troje djece: Ladu (1957-2008), Dunju (1960) i Hrvoja (1965). Umro je u Zagrebu 19. lipnja 2009. godine u 82. godini života.

Nakon što je u Zenici, u ljeto 1938. godine, završio osnovnoškolsku izobrazbu, Brozović je u školskoj 1938/39. godini pohađao prvi razred gimnazije u Franjevačkom konviktu u Visokom, koji je inače bio predviđen za vanjske đake. Međutim svoje daljnje gimnazijsko školovanje nastavio je u Sarajevu, u kojem je završio drugi i započeo treći razred. Pred sam Drugi svjetski rat preseljava se zajedno s roditeljima u Zagreb, u kojem će završiti gimnazijsku izobrazbu i maturirati 1946. godine. Nakon toga na Filozofskom fakultetu u Zagrebu upisuje studij kroatistike i završava ga 1951, te studij talijanskog jezika koji je apsolvirao 1952. Nakon toga je u Jugoslavenskoj (sada Hrvatskoj) akademiji znanosti i umjetnosti završio dijalektološki tečaj, da bi 1957. godine na Filozofskom fakultetu u Zagrebu doktorirao već spomenutom disertacijom *Govor u dolini rijeke Fojnice*.

Brozović je u razdoblju od 1946. do 1948. bio urednik kulturne rubrike, zatim glavni urednik zagrebačkog *Srednjoškolca*, te lektor Radio Zagreba (od 1952). Sveučilišnu karijeru započeo je 1952. kada je izabran za asistenta na Akademiji za kazališnu umjetnost u Zagrebu, da bi od 1953. do 1956. bio lektor predavač na Filozofskom fakultetu u Ljubljani, a potom na Filozofskom fakultetu u Zadru, najprije kao asistent predavač (1956-1958), zatim docent (1958-1962), pa izvanredni (1962-1968) te naposljetku i redoviti profesor (1968-1990). Godine 1969. bio je profesor po pozivu na University of Michigan (Ann Arbor, SAD), a 1971. na Sveučilištu u Regensburgu (Njemačka). Bio je na više studijskih putovanja i održao je mnogobrojna predavanja u raznim gradovima i sveučilištima širom svijeta (istočna i zapadna Europa, Sjeverna Amerika, Kina, itd.). Na poslijediplomskim studijima u Zagrebu, Zadru, Dubrovniku i Sarajevu predavao je fonologiju, povijest hrvatskoga jezika i druge kolegije.

Hrvatska (tada *Jugoslavenska*) akademija znanosti i umjetnosti izabrala ga je 1975. za člana suradnika, 1977. za izvanrednoga, a 1986. za redovitoga člana. Od 1986. dopisni je član *Makedonske akademije na naukite i umetnostite* (MANU), a od

2008. vanjski je (strani) član Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine (ANUBiH). Bio je član Academia Europaea, zatim član Odbora za dijalektologiju HAZU, Odbora za leksikografiju HAZU te Odbora za etimologiju HAZU. Obnašao je dužnost predsjednika Hrvatsko-bugarskoga društva kao i dužnost predsjednika Hrvatskog saveza za esperanto.

Potrebno je također naglasiti da je prof. Brozović od osnivanja Hrvatske demokratske zajednice 1989. godine dulje vrijeme bio potpredsjednik te stranke, da bi 1990. godine postao članom Predsjedništva Republike Hrvatske i potom potpredsjednik Republike Hrvatske. Dužnost glavnoga ravnatelja Leksikografskoga zavoda "Miroslav Krleža" u Zagrebu obnašao je u razdoblju od 1991. do 2001, a dužnost zastupnika HDZ-a u Hrvatskome saboru od 1992. do 1995. godine.

Tijekom svoje radne karijere akademik Brozović objavio je preko tisuću bibliografskih jedinica, među kojima je nemali dio objavljen na hrvatskome ili na više stranih jezika u inozemnim znanstvenim središtima. Poglavito su važne njegove knjige *Rječnik jezika ili jezik rječnika?* (Zagreb, 1969) te, kao što je već rečeno, knjiga *Standardni jezik* (Zagreb, 1970), u kojoj je razradio pojmovlje za precizno rasuđivanje o standardnim jezicima i gdje je pokazao da je hrvatska novoštokavština u drugoj polovici XVIII. stoljeća otpočela s ozbiljnom standardizacijom. Cjelinu hrvatske jezične povijesti obuhvatio je u uvodnoj studiji u zborniku *Hrvatska književnost u evropskom kontekstu*, objavljenom u Zagrebu 1978. godine (str. 9-83 + 4 karte).

Brozović je bio član autorskih kolektiva u nizu važnih kolektivnih izdanja. Riječ je prije svega o upitnicima za važna dijalektološka izdanja što su objavljeni u Beogradu, Moskvi i Sarajevu. Osim toga za *Slovník slovanské lingvistické terminologie* (Prag, 1977, 1979) bio je jedan od dva suautora u izradbi rubrike standardne novoštokavštine. U *Fonološkim opisima* (Sarajevo, 1981) osobito su znatni njegovi prinosi. Uz to bio je član uredništva Općeslavenskoga lingvističkog atlasa i širega uredništva Europskoga lingvističkog atlasa, što predstavlja suradnju jednom od najvećih lingvističkih pothvata u povijesti znanosti.

Fonologija hrvatskoga književnog jezika (Zagreb, 1991) svakako je i pionirsko i fundamentalno ostvarenje. Među prilozima u novinama osobito se ističu članci u *Telegramovoј rubrici "Jezik današnji"* od 1965. do 1969. godine i u matičnom *Vijencu* od 2000. do 2003. Članke iz toga razdoblja objavio je u knjizi *Prvo lice jednine* Zagreb, 2005. i Mostar, 2007. Vrlo su važni i prinosi o srednjojužnoslavenskom jeziku dijasistemu (osobito o kajkavskom i čakavskom narječju) i o standardnoj novoštokavštini objavljeni u drugom izdanju *Enciklopedije Jugoslavije*.

Potrebno je napomenuti da je prof. Brozović sudjelovao u izradi upitnika za mnogobrojne dijalektološke atlase, obradio niz punktova za Općeslavenski dijalektološki atlas na terenu, sudjelovao u izradbi Fonoloških opisa, zatim u radu na Općeslavenskom lingvističkom atlasu (OLA) te na Europskom lingvističkom atlasu (ALE) i da je bio voditelj projekta Lingvistički atlasi u Zavodu za lingvistička istraživanja HAZU.

Naglašavajući veliko značenje Brozovićevo lingvističkog rada još međutim nije dovoljno naglašen njegov udio u borbama za prava hrvatskoga jezika, a što je pokazao svojim sudjelovanjem u stvaranju poznate *Deklaracije o nazivu i polo-*

žaju hrvatskog književnog jezika iz 1967. godine. Djelovao je i u uredništvima mnogih izdanja, među kojima su npr. ona iz lingvističke geografije. Od 1970. do 1986. bio je odgovorni urednik filološkog razdjela *Radova Filozofskog fakulteta u Zadru*, zatim je bio član uredništva *Radova HAZU, Bosanskohercegovačkoga dijalektološkog zbornika* te glavni urednik *Filologije*. Bio je glavni urednik prvih knjiga *Hrvatske enciklopedije (I–III)* te prvih svezaka *Radova Leksikografskog zavoda "Miroslav Krleža"* u Zagrebu. Bio je također autor suradnik u *Hrvatskoj enciklopediji (I–IV. svezak)* za koju je uradio šezdesetak natuknica, te u drugim projektima Leksikografskog zavoda, kao npr. u *Rječniku hrvatskoga jezika* (izdan 2000. zajedno sa "Školskom knjigom" pod uredništvom Jure Šonje). Brozović je od 2005. pa sve do svoje smrti 2009. godine bio predsjednik Znanstvenoga vijeća Hrvatskoga leksikografskog instituta Bosne i Hercegovine (HLIBiH) iz Mostara te član Uredništva Hrvatske enciklopedije Bosne i Hercegovine (HEBiH) za koju je napisao opsežan i veoma sadržajan Predgovor.

Kao referent Brozović je sudjelovao u radu na više od 100 međunarodnih lingvističkih, slavističkih i drugih konferencijskih i znanstvenih skupova, među kojima je bilo puno i onih što su osobito unaprijedili znanje o filološkim pitanjima. Većinom su ti njegovi prilozi bili i objavljeni. Osim toga on je na Filozofskom fakultetu u Zadru organizirao jezičnu nastavu slavističkoga i kroatističkoga studija, a sudjelovao je u organiziranju Međunarodne slavističke škole. U svoj raznolikosti interesa valja spomenuti i njegove pisane prinose o numizmatici. Naime akademik Brozović je 1993. sudjelovao pri stvaranju nazivlja i oblikovanju hrvatskoga novca. O tom rječito svjedoči njegova knjiga *Kune i lipe: novac Republike Hrvatske* (dva razna izdanja i jedno na engleskome, sve 1994).

Međutim posebno treba spomenuti Brozovićevo sudjelovanje u radu Seminara za strane slaviste, ustanovljenog 1950. godine, a koji je u Zadru održan tridesetak puta, uz dio u središtima organizatora (Zagreb, Novi Sad, Sarajevo, Nikšić itd.). Na tome je seminaru Brozović bio redoviti predavač, nekoliko godina i pomoćnik direktora. Pored toga održao je više predavanja i na Zagrebačkoj slavističkoj školi, odnosno Hrvatskome seminaru za strane slaviste.

Takav znanstveni doprinos nije ostao ni bez primjernih nagrada koje su mu bile uručene. Godine 1970. primio je Nagradu grada Zadra za knjigu *Standardni jezik*, dok je Nagradom za životno djelo Republike Hrvatske nagrađen 1992. godine. Nositelj je velereda kralja Zvonimira, reda Ante Starčevića i reda Danice Hrvatske s likom Ruđera Boškovića, kao i bugarskog ordena Madarskog konjaničkog 1. reda. Nagradu "Stjepan Ivšić" primio je 2002. godine. Tada je objavljena i knjižica s njegovom biografijom i bibliografijom.

U svemu navedenom rad profesora Brozovića trajno je značio i uspon hrvatske lingvistike u cjelini; bilo je to zasnivanje proučavanja na novim općelin-gvističkim osnovama. U svakom slučaju, profesor Brozović je (uz profesora Radoslava Katičića i romanista Žarka Muljačića) u vanjskome svijetu najpoznatiji hrvatski jezikoslovac. Područja njegova interesa bili su opća lingvistika, hrvatska i slavenska lingvistika, dijalektologija, akcentologija, standardizacija slavenskih jezika, plurilingvistika te numizmatika. S posebnim žarom radio je na sastavljanju i uređivanju Hrvatske enciklopedije Bosne i Hercegovine, na čemu

smo jako dobro surađivali. Koliko mu je bilo stalo do toga izdanja, odnosno do sadržaja koji će ona promovirati, govori sljedeći pasus u njegovome vrsnome "Predgovoru" ovome do sada najznačajnijem leksikografskom izdanju bosanskohercegovačkih Hrvata:

"*Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine* po svom će sadržaju biti i nacionalna (hrvatska), ali i opća enciklopedija Bosne i Hercegovine. Kriteriji uvrštavanja građe određeni su nacionalnim karakterom edicije na temelju primjene suvremene leksikografske metodologije. To znači da će *Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine* obuhvatiti sve događaje, pojave, osobe i pojmove koji tvore prije svega hrvatsku povjesnu, kulturnu i geografsku sastavnicu Bosne i Hercegovine, a jednim dijelom i osobe i podatke iz drugih nacionalnosti. Ona će sadržavati informacije koje izviru i sastavljaju sadašnji bosanskohercegovački državni prostor kroz stoljeća, ali isto tako i informacije koje pripadaju širem povijesnom, političkom, kulturnom i etničkom hrvatskom kontekstu u Bosni i Hercegovini, a prostiru se izvan okvira države Bosne i Hercegovine - na susjedne (Hrvatska, Srbija, Crna Gora) i druge zemlje te na odnose s njima kao i na široku bosanskohercegovačku, prvenstveno hrvatsku dijasporu."

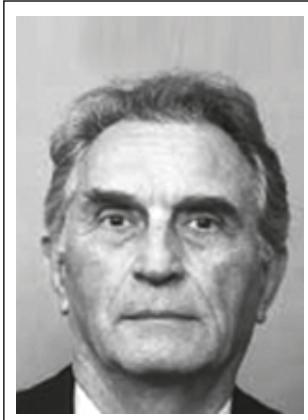
IN MEMORIAM
PERO SKOPLJAK
(1943-2009)

Nakon duge i teške bolesti 22. 12. 2009. godine u Vitezu preminuo je u Gospodinu Pero Skopljak, dugogodišnji član Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko. Pero Skopljak radio se u Vitezu 4. 6. 1943. godine. Osnovnu školu završio je u Vitezu, a klasičnu gimnaziju u Visočkom sjemeništu gdje je maturirao 1962. godine. Studirao je teologiju u Visokom i u Sarajevu. Zadnje godine studija provodi u Frankfurtu gdje je i zaređen za svećenika 8. veljače 1969. godine. Mladu misu slavio je u svom rodnom Vitezu iste godine. Godine 1972. biva od komunističkog režima kao fratar uhićen, a da nikada nije bio inkriminirajući materijal dok se sa fra Stjepanom Pavićem vraćao iz Innsbrucka gdje je radio kao kapelan. Okarakteriziran je kleronacionalistom pa je 12 mjeseci odležao u KPD Tuzli, a ostali 6 mjeseci u Zenici. Nakon dolaska na slobodu jedno vrijeme provodi u Ovčarevu kod Travnika, a onda mu se savjetuje da ide u Beograd za duhovnog pomoćnika u samostan sv. Ante. Nije pristao ići u Beograd, nego je prihvatio težu varijantu - Novu Bilu gdje je osim svakodnevnih obaveza radio na pribavljanju dokumentacije za izgradnju nove crkve. Tako je Pero svojim zalaganjem i zalaganjem čitave župne zajednice uspio sagraditi temelje crkve koja je već 1977. godine bila pokrivena i spremna za završne radove. Iste godine Pero je dogovorno napustio svećeničko zvanje i do kraja života ostaje pravi, iskreni vjernik.

Od početka 90-ih aktivno se uključio u politički život kao član inicijativnog odbora HDZ BiH. U nastupima je bio djelomično strog i ljutit kada je kritizirao postojeći režim. Bio je iskren, sugestivan i uvijek s pripremljenim argumentima. Na osnivačkoj skupštini HDZ-a 7. listopada 1990. godine jednoglasno je izabran za prvog predsjednika OO HDZ-a Vitez. Znao je kakva ga politička i svaka druga borba očekuje u skoroj budućnosti, ali se prihvatio te uloge i tog poziva. Bio je na mjestu predsjednika stranke do početka svibnja 1991. godine,

Stipo Križanac

kada se pokazala potreba da preuzme dužnost načelnika policije u Vitezu jer su Hrvati u Vitez dobili to mjesto kroz izbore. I dalje je ostao aktivan u stranci kao dopredsjednik OO HDZ-a, a kasnije kao član središnjeg odbora HDZ-a BiH pa 1998. i 1999. kao dopredsjednik HDZ-a BiH. Bio je član državnog parlamenta i predsjedavajući zastupničkog doma parlamenta BiH. Pero je bio proglašen ratnim zločincem od haškog tribunala. Nevin je ležao u zatvoru da bi bez isprike ili bilo kakvog objašnjenja bio pušten s riječima: "Nema dovoljno dokaza o krivnji". Pero je i autor dviju vrlo zanimljivih knjiga: "Politika, zbilja i lakrdija života" i "Uznik". Te knjige govore o njegovom teškom, ali zanimljivom životnom putu. Tijelo mu počiva na groblju Nebašce u župi Vitez.

IN MEMORIAM
STIPO SLIPAC
(1923-2009)

Stipo (Jakova) Slipac rođen je u Stojkovićima, općina Novi Travnik, 20. rujna 1923. godine. Osnovnu školu završio je u Rankovićima, općina Novi Travnik, prvi razred gimnazije u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji u Travniku, a ostalih sedam razreda u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom. Pravni fakultet završio je u Sarajevu.

Veći dio radnog vijeka radio je u gospodarstvu (u kombinatu BNT Novi Travnik), zatim u osnovnom sudu u Travniku te do mirovine u Višem суду HR HB u Vitezu. Uz rad bio je aktivan sportski i kulturni djelatnik. Osnivač je i prvi predsjednik karate kluba "Mladost" i dobitnik Plakete, najvišeg priznanja općine Novi Travnik. U vrijeme reaktiviranja rada Hrvatskog kulturnog društva "Napredak" 1991. godine aktivni je član i prvi predsjednik podružnice u Novom Travniku. Predsjednik ostaje sve do kraja 1995. godine, od kada je počasni doživotni predsjednik. Sve vrijeme rada u Napretkovoj podružnici vodio je folklornu pjevačku skupinu koja je ostvarila značajne rezultate. Istodobno se intenzivno bavio se prikupljanjem povijesne građe s područja središnje Bosne.

Svoj "križni put" opisao je u knjizi "*Svjedok - moj križni put*" koju je 1996. godine objavila Napretkova podružnica Novi Travnik, a stradanja Hrvata novotravničkog kraja u Prvom i Drugom svjetskom ratu, te svjedočenja preživjelih zabilježena su u drugoj njegovoj knjizi pod nazivom "*Bili su zaboravljeni*", koju je izdao isti izdavač 1999. godine. S posebnim zadovoljstvom radio je na svojoj trećoj knjizi u kojoj je obradio povijest školstva u Novom Travniku, kroz predstavljanje sto godina škole u Rankovićima gdje se nalazi najstarija školska zgrada na novotravničkom području, čiji je učenik bio i sam Stipo.

Nažalost, smrt ga je omela da ovu knjigu dovrši i u obljetnici škole 2009. godine i predstavi. Umro je 12. studenog 2009. godine i pokopan na mjesnom groblju u obiteljskoj grobnici u Rastovcima, općina Novi Travnik.

Stipo Križanac

IN MEMORIAM
VINKO ĐOĐO
(1938-2010)

Vine Mihaljević

U Bjelovaru, na groblju sv. Andrije, 8. lipnja 2010. godine, pokopan je član Udruge gosp. Vinko Đođo. Na sprovodu je bilo desetak svećenika, nekoliko časnih sestara i brojni prijatelji i poznanici pok. Vinka. Od pokojnika su se oprostili uime Udruge predsjednik Udruge, uime općine Bjelovar gradonačelnik, gvardijan franjevačkog samostana Šćit / Rama te rodbina.

Iznenadila nas je vijest o smrti našega člana Udruge Vinka Đođe, ekonoma, magistra društvenih znanosti, koji je rođen 31. siječnja 1938. godine od roditelja Mije i Filomene rođ. Žilić u Proslapu kraj Prozora, župa Rama / Šćit. Osnovnu školu završio je na Šćitu i u Prozoru 1954. godine, srednju je pohađao u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visoku (1954-1958), bio je u novicijatu u franjevačkom samostanu Kraljeva Sutjeska te je završio dvije godine teologije u Visokom i Sarajevu. Nakon što je napustio studij teologije, završio je Višu ekonomsku školu u Varaždinu (1965-1968) te je diplomirao 1970. na Fakultetu ekonomskih znanosti u Zagrebu. Magisterij znanosti postigao je 1982. godine na Pravnom fakultetu u Zagrebu nakon završenoga poslijediplomskog interdisciplinarnog studija u organizaciji Pravnoga fakulteta, Ekonomskog fakulteta i Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu. Pokojni Vinko Đođo počeo je 1964. godine kao radnik u trgovaćkom poduzeću „Univerzal“ u Bjelovaru, potom je radio kao pogonski knjigovođa u Mesnoj industriji „Bilogora“, komercijalni direktor bio je u trgovaćkom poduzeću „Moslavina“ u Čazmi, zatim je obnašao dužnost financijskog direktora u Mliječnoj industriji „Sirela“ Bjelovar. Od 2001. godine bio je predsjednik Nadzornog odbora „Komunalac“ Bjelovar (usp. *Leksikon članova Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko, Udruga FKG Visoko, Zagreb, str. 54*).

U prigodi opraštanja od zemnih ostataka našega dragog člana s nadom i vjерom u ponovni susret u nebeskom kraljevstvu, uime Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba zahvaljujem pokojnom Vinku za nesebičnu velikodušnu potporu radu Udruge i aktivnom konstruktivnom sudjelovanju u njenom djelovanju, a ožalošćenoj supruzi Vandi, djeci Suzani i Ivanu te čitavoj tugujućoj rodbini uime članova Udruge i u osobu ime izražavam iskrenu sućut. Dragi Vinko, neka Te Bog nagradi dobrima vječnoga života!

Bjelovar, 8. lipnja 2010.

Članovi udruge

A

Akalović, Filip	I. Ranger / I	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 373 09 49	pro.nova.doo@zg.htnet.hr
Alilović, Ivica	Limburger Str. 170	65520 Bad Camberg-Erbach	(D)	Tel.: 0049 6434 900 104	pfarraamt@mauritius-erbach.de
Ančić, Mladen	s. Pokrajčići	72250 Nova Bila	(BiH)		
Andrić, Josip	Hinter den Gärten 17	89231 Neu-Ulm	(D)	Tel.: 0049 731 492 00 356	andricjo@googlemail.com
Andrijanić, Anto	Schonbuhlstr. 35	70188 Stuttgart	(D)		
Andđelović, Petar	Selska cesta 77	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 302 04 23	petar.andelovic@sabor.hr
Antolović, Jelenko	Jahradnikova 12	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 664 19 99	
Antolović, Josip	Ivana Rangera 1/II	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 373 46 57	
Antunović, Tomislav	Igelweg 2-4	65428 Rüsselsheim	(D)	Tel: 0049 6142 798 981	deukro@t-online.de
Arelić, Marko	A. Stipančića 24,	10000 Zagreb	(HR)		

B

Baketarić, Mijo,	Zvonimirova 45,	34310 Pleternica	(HR)	Mob.: 00385 98 870 902	udruga-invalida-rada@po.htnet
Bakula, Vinko	Matije Gupca 4, Brezje	10431 Sveta Nedelja	(HR)	Tel.: 00385 1 337 05 78	vbakula@mup.hr
Baotić, Joso	Kozari bok, I. odv.5	10000 Zagreb	(HR)	Tel: 00385 1 240 76 09	
Baotić, Mato	Passweg 7	44867 Bochum	(D)		
Barać, Ivica	Novački Vidikovac 1	10040 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 291 5239	
Barbarić, Mate	Niedergirmessergasse 43	35576 Wetzlar	(D)		
Barbić, Pero	Ulica hrvat. branitelja 11	72250 Vitez	(BiH)	Tel.: 00387 30 714 881	
Barbić, Tomo,	Am Ziegelstandel 3,	86830 Schwabmünchen	(D)	Tel: 0049 8232 78414	ljubo305@gmx.net
Barišić, Rudolf	Colerusgasse 32/6/5	1220 Wien	(A)	Tel.: 0043 1 958 86 09	rudobarisic@gmx.at
Barun, fra Andjelko	Gorička cesta bb	80101 Livno	(BiH)	Tel.: 00387 24 200 311	fra.andjelko.barun@tel.net.ba
Barun, Andjelko	Stjepana II Kotromanića bb	80101 Livno	(BiH)	Tel.: 00387 34 332 848	
Barun, Luka	Selčinska 14	10360 Sesvete	(HR)	Tel.: 00385 98 405 070	
Batarilo, Anto	Wilhelm-Leuschner 11	71034 Böblingen	(D)	Tel.: 0049 7031 273 932	
Batarilo, Mijo	Frančiškanski trg 2	1240 Kamnik	(SLO)	Tel.: 00386 61 831 155	
Bešker, Stipo	VIII Trnava 11	10040 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 294 70 87	stipo.besker@gmail.com
Bešlić, Franjo	Gollierstr. 63	80339 München	(D)	Tel.: 0049 89 714 93 42	franjobeslic@web.de
Blažanović, Vlatko	Jalševečka 22	10040 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 298 36 92	
Blažević, Ivo	Ostrogovićeva 10	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 667 89 97	ivo.blazevic@allianz.hr
Boban, Franjo	Benkov put 11	10000 Zagreb	(HR)		frano@bblmedia.net
Bosankić, Mijo	Poljana R. Boškovića 6	20000 Dubrovnik	(HR)		
Brajinović, Marijan	Burgerspittalgasse 17-19	1060 Wien	(A)	Tel.: 0043 222 59715878	
Brandić, Damjan	I. Stožira 5	10000 Zagreb	(HR)		
Brizić, Ivan	H.V. Hrvatinica 53	30101 Jajce	(BiH)		
Brkić, Andrija	nova adresa nepoznata				
Brkičić, Ivan	Stubička 99	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 363 06 38	ibrkicic@inet.hr
+Brozović, Dalibor	Koranska 1a	10000 Zagreb	(HR)		
Brzović, Ivan	Krste Hegedušića 23	10360 Sesvete	(HR)		
Brzović, Jandre	Ravensburger str. 32	86150 Augsburg	(D)		

Bubalo, fra Ivan	Aleja Bosne Srebrenе 111	71000 Sarajevo	(BiH) Tel.: 00387 33 453 266
Bubalović, Tadija	Kneginječka 10	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 301 00 60 tadija.bubalovic@vsfbih.ba
Budeš, Radovan	Selska 19/2	10000 Zagreb	(HR) radovan@filaks.hr
Bulaja, Ivan	Ivanečka 31	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 364 31 72
Bulić, Mario	Karamanov prolaz 2/9	10020 Zagreb	(HR) Mob.: 098 742 579
Bungić, Vlatko	Platanen Str. 51	82024 Taufkirchen	(D)
Burić, Slavko,	Gnesener str. 87 A	70374 Stuttgart	(D) slavkoburic@gmx.de

Č

Čilić, Dario	Vatroslava Lisinskog 7	34550 Pakrac	(HR)
Čolić, Saša	Havidićeva 2	10020 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 98 163 92 29 sasacolic@yahoo.com
Čović, Berislav	Stud. dom "S. Radić" Jarunska 2	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 98 943 16 84 berislavc@gmail.com
Čubela, Vinko	adresa nepoznata		
Čuljak, Mario	Ploča bb	88440 Prozor	(BiH) Tel.: 00387 63 406 452 mario.culjak@tel.net.ba
Čuturić, Branimir	Astern str. 79	90765 Furth	(D)

Ć

Ćacić, Ivo	Klekovačka 28	10040 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 291 12 17 icacic7@net.hr
Ćačić, Jozo	Tullastr. 16	77652 Offenburg	(D) Tel.: 0049 781 75697
Ćošković, Pejo	Hrgovići 28	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 363 57 03 pejo.coskovic@lzmk.hr

D

Dadić, Ljubo	Trebižat bb	Čapljina	(BiH) Tel.: 00387 36 322 521
Dadić, Marijan,	Regentenstr. 2	51063 Köln	(D) 0049 221 3400526 jotto81749@aol.com
Dadić, Viktor	Biskupa Buconjića 32/E	36000 Mostar	(BiH) Tel.: 00387 36 320 411
Dadić fra Zdravko	Ul. 24. prosinca 18	10360 Sesvete	(HR)
Damjanović, Vitomir	Friedrich-Kaiser-Gasse 106/15-16	1150 Wien	(A)
Didović, Zvonimir	Benkovačko selo 75	23420 Benkovac	(HR) Tel.: 00385 99 693 4310 zvone1509@net.hr
Dolibašić, Ivan	Baranjska 15	35000 Slavonski Brod	(HR) Tel.: 00385 35 272 464
Dolibašić, Mato	Gasserweiher 19	6840 Gotzis	(A)
Dolić, Tomo	15 Maurice Coulter Mews	Toronto Ontario M3M-3K3	Canada tandmdolic@rogers.com
Drljo, Mato,	nova adresa nepoznata		mdrljo@t-online.de
Dugonjić, Anto	Istarska 1	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 374 51 23
Dujmović, Drago	nova adresa nepoznata		
Duvnjak, Marko	Ul. B. Magovca 44/135	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00387 1 667 52 55
Duvnjak, fra Stjepan	Kraljice Katarine br.1	72244 Kraljeva Sutjeska	(BiH)

DŽ

Džaja, Srećko	Horwarthstr. 29/1	80804 München	(D) Tel.: 0049 89 366 686 gsm.dzaja@freenet.de
Džambo, Jozo	Blütenstr. 8	80799 München	(D) Tel.: 0049 89 272 47 80 dzambo@asv-mue.de
Džidžić, Berislav	Ripci 34	88440 Prozor	(BiH) Tel.: 00387 36 780 028 berislav.dzidzic@tel.net.ba

D

+Đodo, Vinko	Bokokotorska 18	43000 Bjelovar	(HR) Tel.: 00385 43 212 818
Đoja, Anto	Bickenstück 18	58099 Hagen	(D) Tel.: 0049 2331 918 427 djoja@caritas-hagen.de
Đogaš, Franjo	Ozaljska 105	10020 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 652 10 06

F

FERENC, Anton	Gjure Szaba 1(kod Trobentara)	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 377 33 29
FILIPOVIC, Adam	Trg kralja Zvonimira 18	32000 Županja	(HR)	Tel.: 00385 32 832 930
FILIPOVIC, Dominko	N. Pavića 26	10090 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 389 62 62
FILIPOVIC, Perica	A. M. Reljković 136	32260 Gunja	(HR)	Tel.: 00385 32 881 474
FIŠIĆ, fra Ladislav	Franjevačka 6	71000 Sarajevo	(BiH)	Tel.: 00387 33 236 026
FRAJNJEVIĆ, Anto	Side Košutića 26	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 346 04 54 ante@wiena.hr

G

+Gavran, fra Ignacije	Bosne Srebrenе 4	71300 Visoko	(BiH)	Tel.: 00387 32 783 544
Gavran, Ivan	Trg grada Prato 2	71000 Sarajevo	(BiH)	ivan.gavran@hotmail.com
Gelo, Josip	Stjepana II. Kotromanića bb	80101 Livno	(BiH)	Tel.: 00387 34 200 376 josip.gelo@tel.net.ba
Grgić, Marko	Vergal 48	52466 Novigrad	(HR)	info@grgic.ch
Grgić, Mato	Käthe-Kollwitz-Str. 10, 83301	Trannrent	(D)	
Gučanin, Alojz	Kulina bana T-6	72225 Vitez	(BiH)	Tel.: 00387 30 711 179
Gučanin, Dragan	Nova Bila b.b.	72276 Nova Bila	(BiH)	Tel.: 00387 30 707410 lasva.comerc@tel.net.ba
Gučanin, Kazimir	Lerchenstr. 64	73650 Winterbach	(D)	Tel.: 0049 7181 706856
Gudeljević, Šime	Jurja Ves, II. odv. 1	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 234 05 55 sime.gudeljevic@fero-term.hr

H

HARNI, Slavko	Jakopović 15	10040 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 298 61 86 sharni@nsk.hr
HERCEG, Milan	Čakovečka 128a (Puščina)	40305 Nedelišće	(HR)	Tel.: 00385 40 895 166 milan.herceg@viko.hr
Hrgovčić, Martin	9419 Sharpview Dr. Houston	Texas 77036 USA	(USA)	Tel./fax: 713 7749696
Hrkać, Marinko	Niedenau 27	60325 Frankfurt	(D)	
Hrkać, Pero	Čikoševa 5	10000 Zagreb	(HR)	
Hrkać, Vinko	Tuškanac 29E	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 480 44 09 vinko.hrkac@dipatris.hr

I

IŠTUK, fra Miroslav	Župni ured Bila	80205 Guber (Livno)	(BiH)	Tel.: 00387 63 365 767
IVANKOVIĆ, Ivan	Mažuranićeva 2	10410 Velika Gorica	(HR)	Tel.: 00385 1 6215037 ivan.ivankovic1@gmail.com
IVANKOVIĆ, Željko	Višnjik 44	71000 Sarajevo	(BiH)	Tel.: 00387 33 216052 zeljkoivankovic@yahoo.com

J

JAJALO, Ilija	Mala Rasinja 18	48312 Rasinja	(HR)	Tel.: 00385 48 837 535
JARAK, Vjeko (Božo)	Zavojna bb	42000 Varaždin	(HR)	Tel.: 003875 42 232 433
JELEČ, Ivan,	Diedenhofer Str.1	70435 Stuttgart	(D)	Tel.: 0049 711 25 79 742 ivan.jelec@live.de
JELEČ, Mirko	Borje 20	10382 Blaškovec (Donja Zelina)	(HR)	Tel.: 00385 1 2065931
JELIĆ, fra Ivan	Jaklić 104	88440 Rama-Prozor	(HR)	Mob.: 00387 63 358 432
JELIĆ, Anto	Heiterwangerstr. 72	81373 München	(D)	Tel./fax: 0049 89 7608 241
JELIĆ, Slavko	Gračanska cesta 5D	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 233 20 73
JELUŠIĆ, Janko,	Osterdelle 9a	42489 Wülfrath	(D)	Tel.: 0049 2058 71450 jankojelusic@hotmail.de
JERKOVIĆ, Jozo	Auf der Gemarké 19A	40625 Düsseldorf	(D)	Tel.: 0049 211 87514432
JERKOVIĆ, Marijan	Ištvanićeva 4	10360 Sesvete	(HR)	Tel.: 00385 1 200 60 26
JERKOVIĆ, Mijat (Mijo)	Mate Grkovića 44b	35107 Podvinje	(HR)	Tel.: 00385 35 461 220 jerkovicmijo@net.hr
JEZILDŽIĆ, Pero	Jazvine bb	72260 Busovača	(BiH)	Tel.: 00387 87 732 566

Jolić, Leonardo	Iščanska 3	10020 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 621 9909	leonardo@mazaicher.hr
Jolić Ivo	Am Kuhberg 33	89174 Altheim	(D)	ivojolic@gmx.de
Jolić, Robert	Trg fra Mije Ćuića 1	80240 Tomislavgrad	(BiH) Tel.: 00387 34 352 295	rjolic@tel.net.ba
Josić, fra Niko	Kadije Uvejsa 4	713000 Visoko	(BiH) Tel.: 00387 63 810 767	
Jozić, Drago	Graničarska 32	32260 Gunja	(HR) Tel.: 00385 32 881 223	drago.jozic@hzz.hr
Jozić, Ivica	Johann-von-Hattstein 2	79111 Freiburg	(D) Tel.: 0049 761 491 434	ivo.jozic@web.de
Jozić, fra Mirko	Prigornica 2	10090 Susedgrad	(HR) Tel.: 00385 1 349 20 00	
Jukić, Alojz	Koledinečka 3	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 2988 927	
Jukić, fra Marko	Župni ured Livno	80101 Livno	(BiH) Tel.: 00387 24 200 311	
Jurilj, Ivan	Kopačevski put 10	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 388 80 25	

K

Kajić, Petar	Muhašinovići 41	71300 Visoko	(BiH)	petarkajic@yahoo.com
Karaula, fra Marijan	Zagrebačka 18	71000 Sarajevo	(BiH)	marijankaraula@bih.net.ba
Karaula, Ivica	Ivana Kukuljevića 16	10290 Zaprešić	(HR) Mob.: 098 / 906 07 91	
Karajica fra Stipo	Ul. 24. prosinca 18	10360 Sesvete	(HR)	
Klarić, Tvrtnko	Trg D. Domjanića 4	49210 Zabok	(HR) Mob.: 098 / 453 515	
Komšo, Stanko	Lozančićeva 17	10291 Prigorje Brdovečko	(HR)	
Kopić, Marko	nova adresa nepoznata			
Kordić, Ivan	Vatrogasna 15	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 375 04 68	
Kovač, Andrija	II. Spnički odvojak 5C	Zagreb	(HR)	andrija.kovac@inspektora.hr
Kovačić, Ivo	Ul. J. Dalmatinca 5/II	1000 Zagreb	(HR)	
Kovačević, Mile	Dankovečka 9	10040 Dubrava/Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 285 05 98	
Kozić, Bono	J. Stadlera 58	10000 Zagreb	(HR)	bono.kozic@zg.t-com.hr
Krešo-Lovrić, Mijo	Zvonimira Rogoza 5	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 611 42 73	hrvojekl@yahoo.com
Kristić, Ivan	Tina Ujevića 59 21276	Vrgorac	(HR) Tel.: 00385 21 675 160; 099/477-990	Ivan.Kristic@st.t-com.hr
Križanac, Stipo	Ulica hrvatskih branitelja	72250 Vitez	(BiH) Tel.: 00387 30 714720	stipo.krizanac@gmail.com
Kuhtreiber, Anton	Bul. Kralja Tvraka 17a/5	72000 Zenica	(BiH)	
Kujundžija, Zdravko	Emerika Bluma 5	71000 Sarajevo	(BiH) Tel.: 00387 33 215 696	zdravko@kujundzija.com
Kvesić, Ivan	Braće Žagar 3	51307 Prezid	(HR) Tel.: 00385 51 822 203	

L

Lauš, Franjo	Horvatova 21	10360 Sesvete	(HR) Tel.: 00385 1 200 67 08	
Lekić, Petar	Bolnica Nova Bila	72250 Vitez	(BiH)	olgalekic@yahoo.com
Lekić, Bono-Vladislav	Scheibenstrasse 47	48153 Münster	(D) Tel.: 0049 251 6744329	
Lipovac, fra Blaž	Aleja Bosne Srebrenice 111	71000 Sarajevo	(BiH)	
Lončar, Ilija	Wassevendreef 3	4641 DA Ossenrecht	(NL)	
Lončar, Marko	Kralja Tomislava b.b.	88440 Prozor	(BiH) Tel.: 00387 36 771 429	marko.loncar2@tel.net.ba
Lovrić, Anto	Brueckegasse 6/1/8	1060 Wien	(A) Tel.: 0043 699 812 93 152	
Lovrić, Anto	Kneza Višeslava 3/1	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 455 67 06	
Lovrić, Franjo	Knollgasse 55/7	1100 Wien	(A) Tel.: 0043 620 60 93	
Lovrić, Ljubo	K. Katarine 8	30101 Jajce	(BiH) Tel.: 00387 80 658 222; 658 033	
Lovrić, Ivo	Laurenčićeva 6	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 614 39 32	
Lovrić, Petar	Kameniti stol 4B	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 458 06 54	

Lovrić, Stjepan	Manhart str. 53/7/2	2000 Sstocheren	(A)	stefan.lovric@gmx.at
Lovrić, Zlatan	Šetalište 7	71270 Fojnica	(BiH) Tel.: 00387 30 831 118	
Lozić, Franjo	Diemelstr. 20	44807 Bochum	(D) Tel.: 0049 234 504 125	franjo.lozic@web.de
Ložić, Mato	Gornjodravska obala 96	31000 Osijek	(HR)	
Lučić, Franjo	Ul. kr. Tvrta 3/24	Novi Travnik	(BiH)	
Lujić, fra Božo	Prigornica 2	10090 Susedgrad	(HR)	blujic@globalnet.hr

LJ

Ljevar, Ferdo	Vebera Tkalčevića 44	10040 Zagreb		
Ljubas, Josip	Tome Bakača 28	35000 Slavonski Brod	(HR) Tel.: 00385 35 451144; 098 9113178	ljubaszora@yahoo.com
Ljubićić, Jozo	Brest d.o. 6	44250 Petrinja	(HR) Tel.: 00385 44 822509	jozo.ljubicic@gmail.com

M

Majdandžić, dr. Jozo	Scheurebenweg 6b	55253 Mainz	(D)	Tel.: 0049 6131 232758
Majić, Vlatko	Starčevića 3	23350 Pag	(HR)	Tel.: 00385 23 611 843; 098 859 958 vlatko.majic@zd.t-com.hr
Malekinušić, Ante	Prigorska 22	10380 Gorička	(HR)	Tel.: 00385 1 206 52 06 ante.malekinusic@gmail.com
Malekinušić, Ivica	Eggenfeldenerstr. 125	81629 München	(D)	
Mandić, Mato	Ul. Gradi 9/j, Pobri	51000 Opatija	(HR)	Tel.: 00385 51 712552
Marčinković, Mato	Kastavská cesta 23 B	51211 Matulji	(HR)	Tel.: 00385 51 274345
Marić, fra Ante	Franjevačka	88000 Mostar	(BiH)	Tel.: 00387 36 319 688 fraante.maric@tel.net.ba
Marić, Niko	Podravska 7	31000 Osijek	(HR)	Tel.: 00385 31 375 128 nikomaric1952@gmail.com
Marić, Nikola	nova adresa nepoznata			
Marijan, Nenad	Ljerke Šram br. 4	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 615 36 25
Marjanović, Niko	nova adresa nepoznata			
Marinčić, Mile	Šiftarova 48	10310 Ivanić Grad	(HR)	Mob.: 091/57 44 1278 mile.marincic66@gmail.com
Markešić, Ivan	Prilaz I.Visine 7/7	10020 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 655 79 89 ivan.markesic@pilar.hr
Markešić, fra Luka	Franjevačka 6	71000 Sarajevo	(BiH)	Tel.: 00387 33 446 016
Markešić, Mato	Avde Smajlovića 33	71000 Sarajevo	(BiH)	Tel.: 00387 33 642 635 mmarkesic@hotmail.com
Markija, Ivo	Bakovići bb	71270 Fojnica	(BiH)	Tel.: 00387 30 803 314
Marković, Božo	Lošinj. brodogradit. 72	51550 Mali Lošinj	(HR)	Tel.: 00385 51 233 047 bozo.markovic@hotmail.com
Marković, fra Ivo	Franjevačka 6	71000 Sarajevo	(BiH)	ivoirm@hotmail.com
Marković, Nikola	Stjepana Radića	72250 Vitez	(BiH)	Tel.: 00387 30 711 198
Martić, Luka	Našička 4	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00387 1 4830751 lukamartic@net.hr
Martinović, fra Perica	Prigornica 2	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 349 20 00
Matić, Slobodan	Habdelića 5A	10431 Sveta Nedelja	(HR)	Tel.: 00385 1 3095 915 slobodan.matic@spes.hr
Matijević, Vencel	Uzarići bb	88220 Široki Brijeg	(BiH)	Tel.: 00387 36 715 530
Matković, Anto	Ulica platana 6/1	10040 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 2988912 matkovic.anto@gmail.com
Medo, Stipo	M. Bašića 17A, Jablanovec	10290 Zaprešić	(HR)	stipanm@hotmail.com
Međugorac, Tomislav Ivan	Fra Grge Martića 1	71260 Kreševo	(BiH)	
Mihaljević, Vine	Baranjska 8	10430 Samobor	(HR)	Tel.: 00385 98 809 555 vine.mihaljevic@pilar.hr
Mijatović, Andelko	Bauerova 12	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 455 14 37
Mijatović, Marko	A. Kovacića 7	49 000 Krapina	(HR)	Tel.: 00385 49 370 232
Mijić, Predrag	Bartholomäus P14/II	1170 Wien	(A)	
Mijoč, Rudolf	Stolbergasse 31-33/3/3	1050 Wien	(A)	www.birin-kupres.com

Mikulić, Stanko	Svetoklarska 5F	10020 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 6571122	
Miljak, Vinko	Mostarska bb	72260 Busovača	(BiH) Tel.: 00387 87 733 284	
Miškić, Anto	Trg bana Jelačića 11	20350 Metković	(HR) Tel.: 00381 20 682 132	obrvan.miskic@st.t-com.hr
Mišura, Dragan	Sopot 112	88440 Prozor-Rama	(BiH)	
Mittermayer, Stjepan	Hribarov prilaz 5/5,	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 662 02 35	
Mlakić, Danijel	Kralja Tvrtka bb	72250 Vitez	(BiH) Tel.: 00387 30 712 854	
Mrkonjić, fra Mato	Fra Grge Martića 1	71260 Kreševo	(BiH) Tel.: 00387 63 971 847	mato.m@bih.net.ba
Musa, Vitomir	A. izviđača 2	10000 Zagreb	(HR)	

N

Neimarović, Josip	Pujanke 28	21000 Split	(HR) Tel.: 00385 21 379 036	
Nevistić, Božo	Bijeli put bb	72276 Nova Bila	(BiH) Tel.: 00387 30 707 168	
Nikolić, Ivan	Cvjetna br. 6	10362 Kašina	(HR)	
Novokmet, Slavko	Ivekovićeva 19	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 245 14 68	
Nuić, Tihomir	Rampart 8	5070 Frick CH – Švicarska	(CH) Tel.: 0041 62 871 44 23	
Nujić, Ivan	Bosne Srebrenе 4	71300 Visoko	(BiH)	inujic1@gmail.com
Nujić, Mijo	Kettler Str. 13	67065 Ludwigsfahen	(D) Tel.: 0049 621 574 738	mijonujic@web.de
Nujić, Željko	Brnasi 12	51216 Viškovo	(HR) Tel.: 00385 51 258 474	

O

Oršolić, Martin	M. Rešetara 33	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 389 33 91	martin.orsolic@zg.t-com.hr
Oršolić, Mato	Donaufelderstr. 99/8/19	1210 Wien	(A)	mators@gmx.at
Orlović, Augustin	Mali Kabilci bb	80101 Livno	(BiH) Tel.: 00387 34 204 640	
Osmaković, Zdenko	Ladislava Šabana 8	10360 Sesvete	(HR) Tel.: 00385 98 927 9642	

P

Pačar, Ivan	Lisičina 11, Gajnice	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 3458498	ivan.pacar@hak.hr
Pašalić, Ante	M. Bobana 12	80320 Kupres	(BiH) Tel.: 00387 34 274 291	
Pavić, Damir	Ivančevo	71330 Vareš	(BiH)	
Pavić, fra Stjepan	Samostan sv. Ante Dubrave	76205 Seonjaci	(BiH)	spavic@bih.net.ba
Pavlović, dr. Ante	D. Dragonožec 79	10253 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 625 04 77	anto.pavlovic@zg.t-com.hr
Pavlović, Mirko	Dr. Mile Budaka 13	23440 Gračac	(HR) Tel.: 00385 23 773 511	
Pelivan, Mato	Lipanjska 5	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 388 35 79	mato.pelivan1@zg.t-com.hr
Periša, Ivan	Ružmarinka 29	10000 Zagreb	(HR) Mob.: 00385 91 4557 214	iperisa@posmrtna-pripomoc.hr
Perković, fra Antun	Franziskanerplatz 2	6330 Kufstein	(A) Tel.: 0043 5372 62 642	
Perković, Božo	Vinogradnska 74	10000 Zagreb	(HR)	
Pervan, Boško	Klekovačka 34	10000 Zagreb	(HR)	
Petričević, fra Živko	Ščit bb	88445 Ščit / Rama	(BiH)	
Petričević, fra Miljenko	Aleja Bosne Srebrenе 111	71000 Sarajevo	(BiH) Tel.: 00387 33 453 266	
Petrović, Smiljan	Geschwindtstr. 10	9330 Althofen	(D)	smiljan.petrovic@gmx.de
Petrović, Marijan	Ustrinska 28a	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 295 42 68	marijan.petrovic@zg.t-com.hr
Petrović, Šimo	Zagrebačka 152	Slavonski Brod	(HR)	
Petušić, Jako	Carevo Polje	30101 Jajce	(BiH) Tel.: 00387 30 659 223	
Petušić, Stipo	Trg mladosti 5	10290 Zaprešić	(HR) Tel.: 00385 1 335 20 21	

Pilić, Željko	Kustošijski vidikovac 21	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 373 68 11
Plavčić, Vinko	Nadioci 16	72250 Vitez	(BiH) Tel.: 00387 30 713 447
Pokrajčić, Ilija	Vugrovečka 125	10360 Sesvete	(HR) Tel.: 00385 1 200 70 70 iliija@talon.hr
Pokrajčić, Ivan	Ninska 4	10410 Velika Gorica	(HR) Tel.: 00385 1 622 47 99
Pranjić, Krunoslav	Badalićeva 11	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 364 68 65
Pranjković, Ivo	Zagrebačka 124	10410 Velika Gorica	(HR) Tel.: 00385 1 622 46 73 ivo.pranjkovic@zg.t-com.hr
Primorac, Jure	Sustenweg 4c	6020 Emmenbrücke	(CH) Tel.: 0041 260 57 09
Pušić, Petar,	Gneisenaustr. 98	47057 Duisburg	(D) Tel.: 0049 203 351 876 p.pusic@web.de
Puškaric, fra Jozo	Franjevački samostan	Tolisa Orašje	(BiH) Tel.: 00387 32 738 755 jozo.puskaric@tel.net.ba

R

Radat Niko	Prof. Messerschmitt 26	86159 Augsburg	(D)
Radišić, Rajko	nova adresa nepoznata		
Radman, Đuro	Frateršćica 146	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 375 11 48 duroradman@net.hr
Radman, fra Vili	Aleja Bosne Srebrenе 111	71000 Sarajevo	(BiH) Tel.: 00387 33 453 266
Rašić, Ivan	Otona Župančića 10	10410 Velika Gorica	(HR)
Rašić, Marko	Ive Andrića 10	40000 Čakovec	(HR)
Rubčić, Darko	Trg međunarodnog prijateljstva 5/VII	71000 Sarajevo	(BiH) Tel.: 00387 33 455680

S

Selak, Marko	Europastr. 27	78549 Sapichingen	(D)
Semren, fra Marko	Gorička cesta bb	80101 Livno	(BiH) marko.semren@gmail.com
Semren, Jure	Bila	80205 Guber/Livno	(BiH) Tel.: 00387 34 243402
Semren, Zoran	Bila	80205 Guber/Livno	(BiH) zsemren@yahoo.com
Semunović, Anto	Savski gaj, XII. put/6	10000 Zagreb	(HR)
Sesar, Mirko.	Svetoklarska 5E	10020 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 655 51 95 mirko@gbox.hr
Sičaj, Drago	Hrvatskog proljeća 9	10370 Rugbyca	
Sikirić, fra Miron	Aleja Bosne Srebrenе 111	71000 Sarajevo	(BiH) Tel.: 00387 33 453 266
+Skopljak, Pero	Kralja Tvrta 178	72250 Vitez	(BiH) Tel.: 00387 30 715 005
+Slipac, Stipo	Ljudevit Gaja 24/3	72290 Novi Travnik	(BiH) Tel.: 00387 30 792 588
Slišković, Zdravko	Kirchenviertel 1	9500 Villach	(A) slisko@aon.at
Slišković, Ivo	Rajterova 175	42240 Ivanec	(H) Tel.: 00385 42 781 041
Soldo, Ivan	Watzmannstr. 65	84034 Landshut	(D)
Stanić, Ivica	Ljudevit Gaja 27	35000 Slavonski Brod	(HR) Mob: 091 447 77 71
Stipić, fra Jure	Ul. kralja P. Svačića 11	44410 Gvozd	(HR)
Stjepandić, Vinko	Gutenzellerstr. 7	72768 Reutlingen (Pr.)	(D)
Stojak, Danijel	Brizjak 42	72250 Vitez	(BiH) Tel.: 00387 30 726 733
Stojak, Marijo,	Saršoni 16	51216 Viškovo	(HR) Tel.: 00385 91 7623599 marijo.stojak@skole.hr
Stojić, Ante	Donji Hamzići bb	Čitluk	(BiH) Mob.: 00387 61 204 847
Strujić, Boris	nova adresa nepoznata		
Susa, Stipe	Ljudevit Gaja 28	10290 Zaprešić	(HR) Tel.: 00385 1 3354006 st_susa@hotmail.com

Š

Šagolj, Ivo	Kralja Zvonimira 18/2	88000 Mostar	(BiH) Tel.: 00387 36 324284
-------------	-----------------------	--------------	-----------------------------

Šantić, Stipo	N. Š. Zrinski	72260 Busovača	(BiH) Tel.: 00387 30 245 288	
Šapina, Danijel	S. Ahmedova 41	70230 Bugojno	(BiH) Tel.: 00387 30 243 337	
Šaravanja, Pavo	NES 1259 8530 Deutsch	Landsberg	(A)	
Šarčević, Ilija	Travanjska 21a	10360 Sesvete		
Šarčević, fra Ivan	Aleja Bosne Srebrenе 111	71000 Sarajevo	(BiH) Tel.: 00387 33 453 266	ivansar@bih.net.ba
Šarčević, fra Luka	Lintforterstr. 83	47445 Moers	(D) Tel: 0049 284 172013	hkm.moers@t-online.de
Šarčević, Mijo	D. Kodrmana 13	10290 Zaprešić	(HR) Tel.: 00385 1 331 11 71	
Šarić, Stipo	Majevička 19	10000 Zagreb	(HR)	
Ševo, Ivan	Franjevački samostan	88000 Mostar	(BiH)	
Šilj, Marko	Rujanska 15	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 3873809	
Šimunović, Ivan	Kriješnice 15	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 243 1306	
Šimunović, Ljupko	Planinska 26	10360 Sesvete	(HR) Tel.: 00385 1 200 76 89	ljupko.simunovic@fpz.hr
Širić, Ferdo	Našička 16	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 363 45 79	siric@tehnmont.net
Šokčević, Žarko	Blümlisalpstrasse 77A	3627 Heimberg	(CH) Tel.: 0041 33 2263639	zarko.sokcevic@spitalstags.ch
Šoljić, Ante	Sustjepan 39	20236 Mokošica	(HR) Tel.: 00385 20 450 029	ante.soljic@du.htnet.hr
Špionjak, Marko	St. Leonhard 4	83547 Bahensham	(D)	

T

Tadić, Ivo	Školska 22	10294 D. Pušća / Zaprešić	(HR)	
Tadić, Luka	Trpimirova 29 (stan Kovačević)	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 455 12 60	
Tadić, Petar	Poljana Zvonimira Dražića II	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 363 74 05	
Tikvić, Ivo	Aberlestr. 11	81371 München	(D)	
Tikvić, Niko	Side Košutić 8	10090 Susedgrad	(HR) Tel.: 00385 1 346 23 23	niko.tikvic@xnet.hr
Tolnaj, Josip	Sv. Antuna 5	43000 Bjelovar	(HR) Tel.: 00385 43 242 696	
Tomas, Mato	A. Jakšića 4	10040 Zagreb	(HR)	
Tomas, Ivica	Prilaz V. Holjevca 6a	47000 Karlovac		
Tomas, Mirko	Perlachweg 369	6073 Sistrans	(A) Tel.: 0043 512 379 822	
Tomić, Jozo	Trg kralja Tomislava 12	35214 Donji Andrijevci	(HR) Tel.: 00385 35 471 261	
Tomić, Marinko	Saborska 19	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 285 96 73	marinko@bitno.hr
Tomšić, Duro	Pantovčak 24	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 482 12 37	
Tomšić, Jozo	Kralja Tomislava 5	43240 Čazma	(HR) Tel.: 00385 43 771 717	jozoto@net.hr
Topić, Franjo	Selčinska 1	10360 Sesvete	(HR) Tel.: 00385 1 200 16 36	
Topić, Ivo	Ul. blaženog kardinala Stepinca 72	35430 Okučani	(HR) Tel.: 00385 91 7308057	
Topić, Mato	Selčinska 20	10360 Sesvete	(HR) Tel.: 00385 1 201 17 12	mtopic@mup.hr
Tunjić, Bartol	Pfarrgartenstr. 4	71729 Erdmannhausen	(D)	

V

Valjan, Mato	Linden Str. 1	35457 Odenthal	(D) Tel.: 0049 6406 907 631	mato.valjan@slavistik.uni-giessen.de
Valjan, fra Velimir	Aleja Bosne Srebrenе 111	71000 Sarajevo	(BiH) Tel.: 00387 33 456 266	velimir.valjan@gmail.com
Vidačković, Mirko	Mayennerstr. 28	71332 Waiblingen	(D) Tel.: 0049 7151 58977; 172 436	mirko.vidačković@web.de
Vidaković, Josip	Trnsko 3b /II	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 652 81 90	
Vidović, Hrvoje	Avenija Većeslava Holjevca 16	10000 Zagreb	(HR) Mob.: 00385 98 389 014	
Vidović, Mijo,	nova adresa nepoznata			mijovidovic@yahoo.de
Visković, Ivica,	Schopenhauerstr. 47	80807 München	(D) Tel.: 0049 89 300 94 45	viskovic@aol.com

Volić, Ladislav	Dravska 79	42202 Trnovec (Varaždin)	(HR) Tel.: 00385 42 683 921	
Vujica, fra Benedikt	Aleja Bosne Srebrenе 111	71000 Sarajevo	(BiH)	vujicab@bih.net.ba
Vujica, fra Pavo	Bosne Srebrenе 4	71300 Visoko	(BiH)	Tel.: 00387 32 738766
Vujica, Robert	Hrasno	72260 Busovača	(BiH)	Tel.: 00387 30 713 6645
Vukadin, Josip	Sterkraderstr. 141	46453 Dinslaken	(D)	Tel.: 0049 2064 97 187 Generalvikariat@bistum-essen.de
Vukadin, Mato,	Plievier Park 5	81737 München	(D)	Tel.: 0049 89 67905079 matovukadin@hotmail.de

W

Welte, Stanko	Am Berg 24	83620 Feld Westerham	(D)	
---------------	------------	----------------------	-----	--

Z

Zeba, Ivan,	Bože i Nikole Bionde 2	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 613 71 02	ivan.zeba@mvp.hr
Zelić, Tomislav	Teskere bb	88320 Ljubuški	(BiH)	Tel.: 00387 39 831 153
Zeljko, Ivan	Leipzigerstr. 9	79211 Denzhausen	(D)	Tel.: 0049 7666 39 48
Zirdum, Ilija	Doljani 5	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 231 8779
Zlopša, Milan	Unska 2c	10000 Zagreb	(HR)	
Zloušić, Filip,	Van der Nuell-Gasse 9/2/5	1100 Wien	(A)	filip.zlousic@gmail.com
Znabor, Mladen	Kirchberg 12	89426 Modingen	(D)	
Zubak, Stipo	Ivanićgradska 73/III	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 245 26 29

Ž

Žilić, Nikola	Pete Poljanice 5	10040 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 292 22 75	
Živković, Ilija	Odranska 12	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 619 62 20
Živković, Ivo,	Marburger Str. 11	57072 Siegen	(D)	Tel.: 0049 271 314096 i.zivkovic@gmx.net
Žutić, Šimun	Splitska bb	88440 Prozor	(BiH)	Tel.: 00387 36 770 025

Dosadašnja web stranica Udruge www.udrugafkgvisoko.de.vu i www.udrugafkgvisoko.com koju je održavao Mijo Nujić u Njemačkoj prestaju biti aktivnima jer je otvorena stranica Udruge u Zagrebu: www.udfkg.hr na kojoj će se objavljivati sve informacije i događanja u Udruzi.

